

“เรามุ่งสร้างวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นให้สามารถใช้ทุนและศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ ด้วยการจัดการข้อมูลชุมชนในหลากหลายด้าน ซึ่งถือเป็น “แก่น” และ “กลไก” สำคัญ ในการเอาพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา อันเป็นหนทางเดียวที่จะสามารถพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ภายใต้อัตลักษณ์และตัวตนของชุมชน”

ดวงพร เสงบุญพันธ์

ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ชีวิตดีดี...กันำอ้อ

สุทธิโชค จรรยาอังกูร, กฤตตฤณ

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-616-393-006-4

พิมพ์ครั้งที่ 1

มิถุนายน 2558

บรรณาธิการอำนวยการ

ดวงพร เสงบุญพันธ์

ก้าน กุณระวงษ์

บรรณาธิการ

กฤตพจน พงศ์ธิรประสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

เนตรชนก พาคำ

ทองใส จำปาแก่น

ช่างภาพ

กฤตพจน พงศ์ธิรประสิทธิ์

ศิลปกรรม

ศุภชัย วงศ์สถาน

ออกแบบปก

อรกุล แก้วหิรัญ

พิสูจน์อักษร

ปรียนันท์ ตั้งพุทธิพงศ์

ประสานงานการผลิต

ชัชฎาพร ณ บางช้าง

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานส่งเสริม
การศึกษาระดับสูง

สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

อาคารเรียนรู้สุขภาวะ เลขที่ 99/8

ซอยงามดูพลี แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 02-343-1500

www.thaihealth.or.th, www.punsook.org

www.facebook.com/punsook

ดำเนินการผลิตโดย

หจก. จู๊ช อีพ มีเดีย แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น

7 ซอยรามคำแหง 44 แยก 2 ถนนรามคำแหง

แขวงห้วยหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์ 081-710-0456

คำนำ

รศ.ดร.ชนิษฐา นันทบุตร ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้กล่าวเอาไว้ว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความมั่นใจว่าตัวเองเป็นคนสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ไม่ได้พึ่งพาความรู้จากหน่วยราชการ หรือความรู้จากองค์กรการศึกษาอื่น ต้องบอกตัวเองว่า เราคือสถาบันที่สร้างความรู้ให้กับคนอื่นได้ ชี้นำสังคมได้ นี่เป็นเหมือนการปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูปให้เห็นโอกาสที่จะทำให้ชุมชนท้องถิ่นไม่ต้องเป็นผู้ตามอีกต่อไป เป็นการเปลี่ยนวาทกรรมของการเรียนรู้โดยสิ้นเชิง”

สิ่งที่ รศ.ดร.ชนิษฐา กล่าวนั้น เรียกให้กระชับสั้นคือการสร้าง สะสม และใช้องค์ความรู้ภายในพื้นที่ โดยคนในพื้นที่ เพื่อสร้างผลกระทบด้านดีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นฐานรากที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ เป็นที่มาให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3) ได้เข้ามาสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศในการสำรวจทุนและศักยภาพ ถอดบทเรียน ตลอดจนสร้างบุคลากรที่มีความสามารถในการนำใช้และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้รับการสังเคราะห์มาแล้วอย่างดี เพื่อกระจายองค์ความรู้เหล่านั้น สร้างผลกระทบด้านดีให้แก่เพื่อนเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศต่อไป

ที่สุดแล้ว เมื่อท้องถิ่นสามารถสร้างองค์ความรู้ ต่อยอดสู่กระบวนการเรียนรู้ จนสามารถถ่ายทอดได้ ก็ยิ่งทวีความเข้มแข็งให้มากขึ้นไป และเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า จะสามารถสร้างคุณภาพความเป็นอยู่ที่ดีให้เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเวลานี้กระบวนการทุกอย่างได้ดำเนินการระยะหนึ่งแล้ว พัฒนาการของพื้นที่แต่ละแห่งได้รับการยืนยันเป็นที่ประจักษ์ว่าสร้างผลกระทบด้านดีในหลากหลายมิติให้กับชุมชนท้องถิ่น

ตำบลนาอ้อเองก็มีก้าวอย่างและพัฒนาการที่น่าสำรวจจริง ทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีความงดงามตามธรรมชาติ และวิถีชีวิตยังคงรูปแบบดั้งเดิม ไม่มีสิ่งเจือปนมากนัก ต่อจากนี้คือเรื่องราวที่จะขยายความของคำว่า ‘องค์ความรู้’ ของพื้นที่แห่งนี้...

08 Introduction - บทนำ 'ชีวิตที่ดี...ที่นาอ้อ'

12 Interview – สัมภาษณ์

- 14 สร้างฐานด้วยพลังของการมีส่วนร่วม
 ก้าน กุณะวงษ์
 นายกเทศมนตรีตำบลนาอ้อ

18 Management - บริหารจัดการดี อยู่ที่มีการมีส่วนร่วม

- 20 กลุ่มภาคีเครือข่ายเฝ้าระวังภัยชุมชน
- 24 ศูนย์สิทธิธรรมเทศบาลตำบลนาอ้อ
- 28 ศูนย์บูรณาการท้องถิ่นศึกษา
 (โรงเรียนเทศบาลนาอ้อ)

34 Welfare -สวัสดิการดี เริ่มที่วินัยการเงิน

- 36 สถาบันการเงินชุมชน
 - 38 กองทุนสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิต
 - 39 กองทุนเงินล้าน หมู่ที่ 3
 +กองทุนประกันเงินกู้กองทุนหมู่บ้าน
 - 40 กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ครัวเรือน
 - 40 กองทุนประกันก่อการุณย์
 - 41 กองทุนร้านค้าสวัสดิการชุมชน
 - 42 กองทุนสวัสดิการชุมชน
 - 44 กองทุนสวัสดิการ
 ชมรมผู้ประกอบการตลาดร่วมใจนาอ้อ
 - 48 กองทุนแม่ของแผ่นดิน
 - 52 องค์กรผู้อุทิศตนเพื่อชุมชน
- 54 Health - สุขภาพดี...ที่เราช่วยกันสร้าง
- 56 กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น
 - 60 ศูนย์พัฒนานวัตกรรมสุขภาพชุมชน
 - 64 ศูนย์สุขภาพแผนไทย

สุขภาพดี

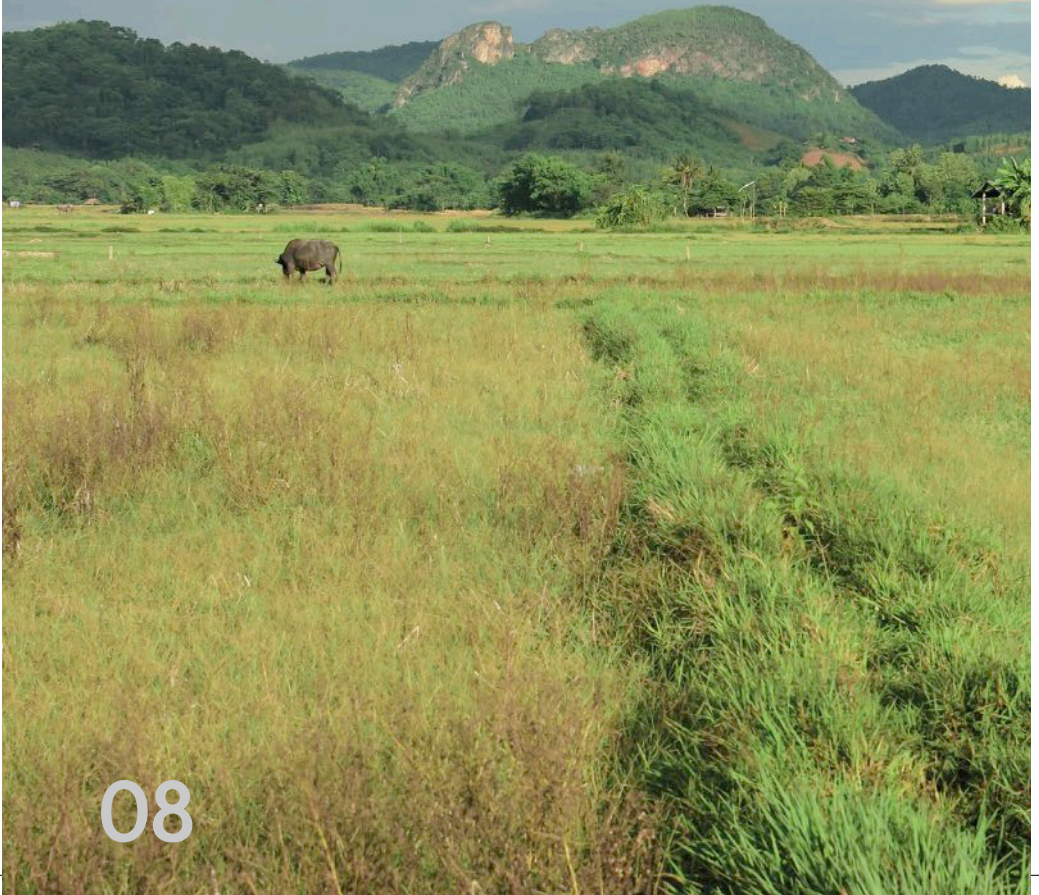
สารบัญ

- 67 ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาคนพิการโดยชุมชน
- 70 กลุ่มจิตอาสาดูแลสุขภาพชุมชน
- 74 Environment – ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 76 ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงหมู่ที่ 5
- 80 Economy – เศรษฐกิจดี มีความยั่งยืน
 - 82 จักสาน ลานชีวิต หมู่ที่ 7
 - 86 โรงผลิตน้ำดื่มชุมชน
 - 88 กลุ่มทอผ้าลายน้ำลาย
 - 92 กลุ่มนาอ้อโฮมสเตย์
 - 94 กลุ่มหินแกรนิตบ้านทับพญา
 - 96 กลุ่มยางพาราทำมะนาวก้าวน้ำ
- 100 Culture - วัฒนธรรมดี...ชีวิตก็ดีตาม
 - 102 ลานวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ
 - 104 ศูนย์เรียนรู้วิถีไทยเลย (วัดศรีจันทร์)
 - 108 กลุ่มกลองยาวชุมชนบ้านโพนค้าย
- 110 Stay – พักผ่อนหย่อนกาย
 - 112 โฮมสเตย์ป่าท่อน
 - 114 โฮมสเตย์ป่าคิง
 - 115 โฮมสเตย์แม่พรรณณี
- 116 Where to eat – อาหารการกิน
 - 118 ส้มตำเจ็ดคุ้ม
 - 120 ร้านบ้านเฮา ข้าวเป็ยก
- 122 Sightseeing - เที่ยวชมยามเย็น
 - 124 ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงพุทธรักษ์ (วัดถ้ำผาปู)
 - 126 วัดศรีชมชื่น
 - 127 ศาลเจ้าปู่คำแดง
- 128 Contact - ติดต่อ

บทนำ 'ชีวิตที่ดี...ที่นาอ้าว'

Introduction

อากาศช่วงปลายเดือนพฤษภาคมค่อนข้างร้อนอบอ้าว ยิ่งจำเพาะตอนกลางวันด้วยแล้ว แต่ครั้นพอยามเย็นคืบคลานเข้ามา เมฆฝนกลุ่มหนึ่งก็เริ่มก่อตัวขึ้นครึ้มเป็นการส่งสัญญาณว่าฝนกำลังมา จะแปลกก็ตรงที่ฝนมาทั้งที่แดดก็ยิ่งแแรงกล้า ไม่ได้สลดควบหายไป ในเมฆครึ้มเสียทีเดียว ไม่ช้านานก็พราลงมา มองอยู่ได้ชายคาคาลัยไม่หนักเท่าไร แต่ลองเดินออกไปรับความเย็นของสายน้ำก็ให้รู้ทันทีว่าไม่เบาทีเดียว

“ฤดูฝนจริงๆ ไกลเข้ามาแล้ว” นิมิตหมายที่แน่นอนสำหรับผู้ที่ดำรงชีวิตบนวิถีของเกษตรกรรม คนตำบลนาอ้อทำเกษตรกรรมกันเกือบทุกหลังคาเรือน หลักรๆ มีนาข้าว ผลไม้ อย่างมะขาม พืชไร่อย่างมันสำปะหลัง ข้าวโพด และพืชเศรษฐกิจอย่างยางพาราที่เข้ามาในพื้นที่ภาคอีสานกว่ายี่สิบปีมาแล้ว

มองไปทางใดในตำบลนาอ้อ สิ่งให้เห็นพ้องต้องกันคือวิถีชีวิตเรียบง่าย วิถีของคนเกษตรกรรม คนนาอ้อเองก็ยอมรับความเป็นตัวเองอย่างภาคภูมิใจ วันเวลาที่นี้ไม่ได้เดินเร็วนัก ในปีหนึ่งแบ่งออกเป็นก้าวอย่าง 3 ก้าว สัมพันธ์กับฤดูกาลในถิ่นแดนไทย ที่มีเพียงฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว

ฤดูร้อนคนที่นี่ส่วนหนึ่งทิ้งรกรากเดินทางสู่ต่างถิ่นเพื่อหางานประเภทรับจ้างทำระหว่างรอให้หน้าฝนรอบใหม่เดินทางมาถึง ก่อนที่ช่วงปลายฤดูจะเดินทางกลับภูมิลำเนา เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำนาครั้งใหม่ ส่วนอีกกลุ่มปักหลักยังถิ่นฐานบ้านเกิดตลอดปี ทำไร่ทำพืชหมุนเวียน กับหาอาชีพเสริมที่ช่วยเพิ่มรายได้ในช่วงที่ไม่ได้ทำนา ส่วนฤดูหนาวนั้นที่นี่ได้สถาปนาตัวเองเป็นเมืองเหย้าคอยรับแขกต่างถิ่นที่เดินทางมาสัมผัสกับอากาศหนาว และทิวทัศน์อันงดงาม

คนที่นี่เล่าให้ฟังอย่างภาคภูมิใจว่าตนมีเชื้อสายไทยลื้อ พื้นเพเป็นคนลาวจากหลวงพระบาง เวียงจันทร์ ที่อพยพมาตั้งรกรากที่เมืองเลย ขณะที่ชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่นี่ ส่วนใหญ่พออยู่ พอกิน ทำมาหากินได้ ปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศ และภูมิประเทศได้อย่างกลมกลืน และแม้ว่าจะมีส่วนหนึ่งที่ยังด้อยโอกาสในการทำกิน เป็นผู้ด้อยโอกาส แต่ที่ตำบลนาอ้อก็ไม่เคยมองข้ามพวกเขาเหล่านี้ การหยิบยื่นความช่วยเหลือ การแบ่งปันนั้นเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของคนที่นี่

เรียกได้ว่าจุดเด่นของตำบลนาอ้ออยู่ที่ความช่วยเหลือเกื้อกัน กลุ่มองค์กรสวัสดิการต่างๆ กำเนิดขึ้นเพื่อเยียวยาความไม่เท่าเทียมทั้งหมดทั้งมวล จากระยะเวลาที่สั่งสมบ่มเพาะ จึงทำให้โครงสร้างภายในของชุมชนแห่งนี้มีความเข้มแข็ง คนด้อยโอกาสได้รับการดูแลทั้งในเรื่องของปากท้อง และเยียวยาความหมองเศร้า พวกเขาช่วยเติมรอยยิ้มให้แก่กัน โลกที่นาอ้อจึงมีความน่าอยู่

ขณะที่ด้านการศึกษา สุขภาพ สิ่งแวดล้อม เกษตรกรรม วัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ได้รับการพัฒนาไปโดยพร้อมเพรียงกัน โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่นายกเทศมนตรีตำบลนาอ้อคนปัจจุบันได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนานตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งปี 2548 โดยเชื่อว่า การสร้างคนต้องเริ่มสร้างจากฐาน ตั้งแต่อายุน้อย ซึ่งที่นี่ได้บูรณาการการเรียนรู้ชีวิตนอกห้องเรียนควบคู่ไปกับบทเรียนวิชาการ เน้นความมีจิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนรวม

การพัฒนาทุกด้านของที่นี่ เชื่อมโยงกับสิ่งหนึ่ง นั่นคือพลังของพลเมือง ด้วยทีมผู้บริหารเองตระหนักรู้ว่า ทีมงานไม่อาจสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากปราศจากแล้วซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ต้องเข้ามาช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันตรวจสอบ และร่วมกันรับผลประโยชน์ของตัวเองกลับคืนไป ช่วงเวลาที่ว่าทศวรรษหลังที่ว่านี้เติบโตขยายเพิ่มพูน ทั้งหมดเข้ามาเพื่อช่วยกันสร้างรอยยิ้มให้แก่กันและกัน

ด้วยความเข้มแข็งของคนที่นี่ ด้วยหัวใจที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของส่วนรวม จึงทำให้ชุมชนแห่งนี้เต็มด้วยความอ่อนโยน ด้วยการแบ่งปัน และการเสียสละ ทำให้วันนี้มองไปทางใดก็เห็นรอยยิ้มอันเรียบง่าย หากทรงพลังเพียงพอที่จะบ่งบอกถึงการยืนหยัดในการเป็นชุมชนที่สามารถจัดการตนเองได้ อยู่ดีมีความสุข มีชีวิต 'ดีดี' ตามแบบฉบับของคนนาอ้อ...

สัมภาษณ์

Interview

สร้างฐานด้วยพลังของการมีส่วนร่วม

ก้าน กุณะวงษ์

นายกเทศมนตรีตำบลนาอ้อ

แม้ไม่เคยคิดฝันว่าจะลงมาทำงานการเมือง แต่เมื่อมาเจอสถานการณ์ความเดือดร้อนของประชาชน ตลอดจนเห็นความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น อดีตครูโรงเรียนชุมชนบ้านนาอ้อผู้นี้ จึงตัดสินใจชิงเก้าอี้ยายกเทศมนตรีตำบลนาอ้อ เมื่อปี 2548 และได้รับชัยชนะอย่างต่อเนื่องมาแล้วถึง 3 สมัย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการดำเนินนโยบายอย่างเข้าถึงและเข้าใจประชาชน โดยเฉพาะการลงไปเห็นปัญหาและต้นตอเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

เหตุการณ์ครั้งหนึ่งที่นายกเทศมนตรีผู้นี้ยังจำได้ไม่ลืม ด้วยเป็นมูลเหตุสำคัญของกลางสนามเลือกตั้ง คือช่วงที่จังหวัดเลยประสบอุทกภัยครั้งใหญ่ เมื่อปี 2545 ในตอนนั้นหลายพื้นที่ในตำบลนาอ้อถูกน้ำท่วมอย่างหนัก ประชาชนเดือดร้อนสิ้นหวัง ตัวแทนของส่วนราชการนำอุ้งยี่ห่ามมอบให้ ถ่ายรูปเสร็จสรรพแล้วกลับ โดยไม่ได้มองลึกลงไปว่า ชาวบ้านจะเอาไฟที่เฝืนหุงหาอาหารในยามน้ำท่วมขังแบบนี้

ก้านซึ่งในเวลานั้นเป็นเพียงพลเมืองผู้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงหลักในการก่อตั้งองค์กรผู้อุทิศตนเพื่อชุมชนและสังคม ได้รวมสมัครพรรคพวกนำเต็นท์มาวางตรงถนน พร้อมข้าวสารอาหารแห้ง และเครื่องครัวมาช่วยทำอาหารให้ชาวบ้านที่ประสบอุทกภัย โดยมีต้นทุนจากองค์กรผู้อุทิศตนเพื่อชุมชนและสังคมราว 20,000 บาท จากนั้นก็มีจิตอาสาช่วยประกอบอาหาร มีผู้ใจบุญมาร่วมบริจาคอยู่ 5 วัน ได้รับเงินบริจาคร่วมแสนบาท พร้อมข้าวสารอาหารแห้งมากมาย

ภายหลังจากน้ำลด ผลกระทบยังไม่จบสิ้น ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการชดเชยความเสียหายโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรต่างๆ ผู้ประสบภัยจริงไม่ได้รับความช่วยเหลือ แต่ผู้ที่ไม่ได้รับผลกระทบกลับได้รับความช่วยเหลือ ทำให้กลุ่มองค์กรของก้านได้ฉุกละหุกคิดว่า การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นนั้น ถ้าพึ่งพลังชุมชนอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องขับเคลื่อนโดยพลังของการเมืองที่ชาวสะอาด จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งกลุ่มการเมืองคือกลุ่มรักนาอ้อ และได้รวมสมัครพรรคพวกลงสมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี

ก้านประกาศอุดมการณ์ 4 ข้อ เป็นหลักปฏิบัติของทีมงาน คือห้ามซื้อสิทธิ์ขายเสียง ห้ามฮั้วประมูลงาน ต้องทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อให้เขารู้ว่าทำอะไร ใช้เงินเท่าไร

และสุดท้ายหากทำทั้ง 3 อย่างไม่ได้ ภายใน 2 ปีให้ลาออก ผลปรากฏว่าความตั้งใจครั้งนั้น ได้รับการตอบรับดีเกินคาด ก้านได้เป็นนายกฯ สมัยแรก

การเข้ามาครั้งนั้น มีหลากหลายประเด็นที่นายกฯ ต้องจัดการและสะสางโดยด่วน โดยเฉพาะเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งถือเป็นนโยบายหลัก เพราะที่นี่ยังมีปัญหาในหลายมิติ ทั้งการศึกษา เศรษฐกิจ สวัสดิการสังคม สุขภาพอนามัย จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้นมา เพื่อทำแผนชุมชน ศึกษาว่ามีประเด็นใดที่เป็นข้อเดือดร้อน และมีคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล เพื่อจัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหา

เรื่องจัดซื้อจัดจ้างก็เช่นกัน เมื่อเข้ามาจึงได้ล้างระบบเดิม งบประมาณรายรับรายจ่ายต้องสามารถตรวจสอบได้หมด เพราะที่นั่นเน้นหลักธรรมาภิบาล เน้นหลักนิติธรรม ที่สำคัญคือเน้นภาคประชาชน โครงการต่างๆ ประชาชนมีบทบาทในฐานะผู้ตรวจรับ ควบคุมการผลิต อาทิ การตรวจสอบงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ขณะเดียวกัน ยังมีการสร้างมาตรการชุมชน ซึ่งมีบทบาทคล้ายกฎหมายชุมชน เพื่อดูแลให้เกิดความเสมอภาคในชุมชน มีการทำประชาคม ดึงทุกภาคส่วนมาพูดคุยกัน เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด มีการตั้งศูนย์สิทธิธรรมเพื่อไกล่เกลี่ยปัญหา ข้อพิพาทต่างๆ ที่เกิดในชุมชน รวมไปถึงประเด็นทางกฎหมายที่ชาวบ้านกำลังเดือดร้อน

การบริหารแบบนี้ ถือเป็นการเปลี่ยนสถานะของประชาชน จากผู้ถูกปกครองมาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการปกครอง เพราะปัญหาต่างๆ จะพึ่งพาแต่ส่วนบริหารอย่างเดียวไม่ได้ ประชาชนต้องลุกขึ้นมาแก้ไขด้วยตัวเอง ฝ่ายบริหารอาจจะเข้าไปชี้แนะ หรือช่วยอำนวยความสะดวกได้

ครั้งหนึ่งที่ประเทศไทยเคยเปิดให้ลงทะเบียนคนจน แต่ผลปรากฏว่าคนจนจริงๆ ไม่มีเวลาไปลง เพราะถ้าไปเท่ากับเสียโอกาสในการหารายได้ไปวันหนึ่ง นายกฯ จึงประสานไปเชิญคนที่ยากจนจริงๆ พื้นที่ละ 30 คน พอได้รายชื่อก็มาคัดเหลือ 30-35 คน แล้วจัดตั้งโครงการเกษตรแก้จนชุมชนปลอดภัยเขตใต้ทองค้ำราชน โดยมีการให้พันธุ์ปลา พันธุ์กบ พร้อมซื้อแม่วัวต้องปลูกผัก 2 แปลง พริก 10 ต้น มะละกออีก 1 ต้น ขณะเดียวกันก็ประสานไปยังอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งมีโครงการชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ให้เข้ามาสอนวิธีเลี้ยงปลา เลี้ยงกบ

ผ่านไป 2 ปี นโยบายต่างๆ สำเร็จไปด้วยดี แม้ปัญหาจะยังมีอยู่ แต่อย่างน้อยก็สร้างความ เป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นในพื้นที่

ในสมัยที่ 2 นายกา ก้าน ลงแข่งขันแบบไม่มีคู่ต่อสู้ แม้จะเข้ามาได้สบายแต่คะแนนในสภาเทศบาลกลับมีเสียงข้างน้อย แต่ก็ยังคงมุ่งมั่นทำงาน

“สมัยนั้นพวกเรามีกันอยู่ 4 คน เวลายกมือก็แพ้ตลอด แต่เราทำงานไม่ยาก เพราะทำงานกับประชาชน เรื่องอะไรที่เกี่ยวกับความเดือดร้อน ตัวแทนต้องมา บางเรื่องเวลาอภิปราย ทุกคนเห็นด้วยหมด แต่เวลายกมือกลับไม่ผ่าน เพราะฉะนั้นเราไม่ใช่ฝ่ายที่ต้องกลัว เวลาเดินออกไปเรียมได้ สู้หน้าเขาได้ เนื่องจากเราได้ทำเต็มที่แล้ว” นายกา สำนทับ

ตั้งนั้นในสมัยนี้ การทำงานหลักๆ จึงเน้นไปที่การต่อยอดสิ่งเก่าที่ยังค้างคาอยู่ โดยเฉพาะการสร้างโรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาคัดต่อโอกาส และเด็กออกไปเรียนนอกพื้นที่

กว่าจะฝ่าด่านไปได้ ก็อาศัยกระบวนการภาคประชาชน พาฝ่ายสนับสนุนฝ่ายคัดค้านมา ประจันหน้ากันที่วัดศรีจันทร์ บอกสิ่งที่ตัวเองคิด และให้ประชาชนเป็นผู้ลงมติ ผลปรากฏว่าประชาชนสนับสนุนให้สร้าง แต่มีปัญหาเรื่องที่ดินซึ่งทางกรมที่ดินไม่ยินยอมให้สร้าง นายกา จึงเข้าพบผู้ว่าราชการจังหวัดเลย จนสุดท้ายก็สร้างได้ แม้จะมีนักข่าวบางคนเขียนข่าวโจมตีว่าเทศบาลบุกรุกที่หลวงก็ตาม

กระทั่งในปี 2556 นายกา ก้าน ได้รับเลือกตั้งเป็นสมัยที่ 3 ช่วงเวลานั้นนายกา มุ่งพัฒนาทรัพยากรคน ให้ตระหนักถึงความเป็นพลเมืองที่ดี คือสนใจและให้ความสำคัญกับปัญหาของชุมชนท้องถิ่น ตระหนักบทบาทหน้าที่ในชุมชน มีจิตสาธารณะที่จะทำเพื่อส่วนรวม ถ้าคนในชุมชนท้องถิ่นตระหนักในความเป็นพลเมือง ทุกเรื่องราวทุกปัญหาที่มีและเกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นจะสามารถคลี่คลายผ่านกระบวนการจัดการตนเองได้

อย่างไรก็ดี หากถามว่าถึงวันนี้พื้นที่นั้นอ้อมีความเข้มแข็งมากน้อยเพียงใด นายกา ยอมรับว่า มีอีกหลายเรื่องที่ต้องพัฒนา โดยเฉพาะศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ เพราะถึงเครื่องมือต่างๆ ไม่ว่าจะป็นคณะกรรมการชุมชน คณะอนุกรรมการพัฒนาเทศบาล จะทำให้ประชาชนคิดเป็น แต่การทำก็ยังไม่เป็นเอกภาพเท่าใด ระบบการจัดการยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร ถ้าเทศบาลไม่เข้าไปเป็นที่เลี้ยง มักไปต่อไม่ได้ บางครั้งชาวบ้านเห็นการทุจริตในกลุ่มกลับไม่กล้าบอกกัน

ที่ผ่านมาเทศบาลจึงต้องเข้าไปช่วยอุดรอยรั่วตรงนี้ พยายามส่งเสริมให้พูดให้คิด มีการประชุม ใครคิดอะไร ไม่เห็นด้วยกับสิ่งไหน ไม่ต้องเกรงใจกัน เพราะถือว่าทุกคนมีสิทธิ์เท่ากันหมด และทุกคนต่างก็เข้ามาเพื่อดูแลประโยชน์ของส่วนรวมร่วมกัน ซึ่งทุกวันนี้มีหลายกลุ่มที่พอจะขับเคลื่อนไปด้วยกำลังของตัวเองได้ ไม่ว่าจะเป็น โรงผลิตน้ำดื่มชุมชน หรือกลุ่ม

คนพิการ ที่คนเริ่มเห็นความสำคัญ เริ่มสัมผัสถึงความมีจิตสาธารณะมากขึ้น

สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าไม่ทำให้คนน่าอ้อมีความตระหนักรู้มากขึ้น ด้วยเหตุนี้ นายกา จึงอยากให้โรงเรียนเทศบาลน่าอ้อได้เป็นต้นแบบในการสร้างคนที่มีความรับผิดชอบ และใส่ใจในปัญหาที่เกิดขึ้น โดยนายกา มีโมเดลในฝันที่อยากให้ดำเนินตามแบบโรงเรียนของญี่ปุ่น ซึ่งที่นั่นเน้นให้เด็กทุกคนต้องช่วยตัวเองทุกอย่าง ทั้งตักอาหารเอง ทำความสะอาดรวมไปถึงดูแลเรื่องส่วนตัวให้เรียบร้อย ทำจนเป็นนิสัย เป็นวินัย

นายกา จึงนำวิธีการนี้มาปรับใช้และประยุกต์ โดยเพิ่มสัดส่วนของชุมชนให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนลงไปทำงานจิตอาสาในพื้นที่ ให้เขารู้ว่าในชุมชนมีคนป่วย คนด้อยโอกาสกี่คน แล้วเขาจะช่วยดูแลกลุ่มคนเหล่านี้ได้อย่างไร มีการจัดตั้งกองทุนจิตอาสา เพื่อนพึ่งพายามทุกข์ขึ้น เวลามีงานวันพ่อกันแม่ก็จะเรียโรบริจาค นำเงินเข้าโครงการเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และมีความรักที่จะบริการสังคม ซึ่งเป็นการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นศึกษาที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคม

พร้อมกันนั้นยังมีการปลูกฝังวิถีคิดเรื่องประชาธิปไตย ผ่านการตั้งสถานักเรียนขึ้น โดยเด็กๆ จะต้องมาประชุมร่วมกับนายกา สัปดาห์ละ 3 วัน เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและสิ่งที่พวกเขาเจอไปพบเห็น และนำไปคิดค้นเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนน่าอ้อ

ในมิติอื่นๆ ก็เช่นกัน นายกา กล่าวว่าการทำงานเป็นต้นแบบถือว่าสำคัญที่สุด เพราะถ้าชาวบ้านไม่เห็นผู้นำทำก็จะไม่คล้อยตาม ตัวอย่างงานศพปลอดเหล้า ก้าวแรกที่เราเริ่มก็มีเสียงคัดค้านอยู่มาก เพราะขัดกับวัฒนธรรมความเชื่อของคนที่นี่ แต่เมื่อญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายบริหารเสียชีวิต ก็นำเรื่องนี้มาทำ จนชาวบ้านได้เห็นได้ตระหนักว่า เหล้าไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ และก็ขยายผลต่อมาจนถึงทุกวันนี้

ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่เป็นนายกเทศมนตรี ก้านมองว่าสิ่งที่เขาทำ แม้จะยังไม่สมบูรณ์เต็มร้อย แต่ก็เป็นการจุดไฟให้ประชาชนได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตัวเอง และเมื่อถึงวันหนึ่งที่ต้องลุกขึ้นจากเก้าอี้นี้ เขาก็ยังมั่นใจว่าแนวทางที่วางไว้จะได้รับการสานต่อ เพราะถึงแม้ผู้บริหารคนใหม่จะไม่ทำ แต่ประชาชนที่เคยรู้ เคยได้รับบริการเหล่านี้ก็คงพร้อมที่จะออกมาเรียกร้องสิทธิชุมชนซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่สังคมพึงจะได้ เพราะสิ่งที่นายกาทำมาตลอดนั้นไม่ใช่เพียงการให้ของหรือให้บริการ แต่เป็นการให้รากฐานที่ดีของสังคมน่าอ้อนั่นเอง...

บริหารจัดการดี อยู่ที่มีการมีส่วนร่วม

Management

กลุ่มภาคีเครือข่ายเฟ้าระวังภัยชุมชน

ไม่ว่าพื้นที่ไหนๆ ก็มีโอกาสดเกิดเหตุด่วนเหตุร้ายได้ทั้งนั้น แม้แต่พื้นที่เล็กๆ อย่างตำบลนาอ้อที่มีประชากรเพียง 6,200 กว่าคนเท่านั้น ก็ยังมีเรื่องกวนใจมากมาย ทั้งอุบัติเหตุ ทะเลาะวิวาท ยาเสพติด แต่ด้วยกลไกสำคัญที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของภาครัฐและอาสาสมัครภาคประชาชน จึงช่วยลดทอนความรุนแรงของปัญหาต่างๆ ลงไปมาก

เป็นเวลาาร่วม 10 ปีแล้วที่ตำบลแห่งนี้ได้ก่อตั้งอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ขึ้นเพื่อช่วยเหลือประชาชน และบรรเทาสาธารณภัยต่างๆ ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 166 นาย แต่มาปฏิบัติหน้าที่อยู่ 53 นาย ที่เป็นเช่นนี้เพราะบางส่วนย้ายถิ่นฐานไปอยู่ต่างถิ่น บ้างมีภารกิจอย่างการเลี้ยงหลาน แต่ที่ยังคงความเป็นสมาชิกไว้ เพราะกลุ่มนี้ไม่ได้แค่เป็นหน่วยช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังมีการจัดสวัสดิการภายในด้วย

บุญทัน ศรีมงคล รองประธาน อปพร. และ ยองใย ป็องนาลา

สมาชิก อปพร. ช่วยอธิบายหน้าที่รับผิดชอบว่า หลักๆ จะแบ่งทีมเป็น 2 ผลัด ผลัดละ 4 คน โดยผลัดเช้า ภารกิจเริ่มตั้งแต่วันที่ 6 โมงเช้า ถึง 9 โมงเช้า ต้องพาเด็กนักเรียนโรงเรียนชุมชนนาอ้อข้ามถนน เพราะโรงเรียนตั้งติดกับถนนสายหลักที่มุ่งหน้าไปอำเภอเขียงคาน และมักเกิดอุบัติเหตุขึ้นเสมอ จากนั้นก็เข้าไปประจำที่ศูนย์ รอรับคำสั่งจากเจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยยามเกิดเหตุฉุกเฉิน พอช่วงบ่าย 2 โมงก็จะไปดูแลการจราจรอยู่ที่ตลาดรวมใจ จนถึงเวลา 6 โมงเย็น ก่อนที่จะมีผลัดค้ำมาเปลี่ยนเวรยาม แล้วดูแลความเรียบร้อยที่ตลาดรวมใจไปจนถึง 2 ทุ่ม และจัดเวรยามเฝ้ารักษาของให้พ่อค้าแม่ค้า

นอกจากตลาดแล้ว ภารกิจที่ต้องปฏิบัติดูแลอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันในยามเย็น คือการออกตรวจพื้นที่ เช่น ที่ฟักโฮมสเตย์ยามมีแขกเข้าพัก จุดเสียงต่างๆ เพื่อเฝ้าระวังภัย โดยเฉพาะในเรื่องยาเสพติด และเหตุทะเลาะวิวาท

หน่วยนี้จึงดูแลทุกอย่างตั้งแต่จัดจราจร ไปจนถึงสาธารณภัยต่างๆ และเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทางเทศบาลตำบลนาอ้อจึงจัดให้มีรถกู้ชีพเอาไว้ปฏิบัติงานหนึ่งคัน เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อยู่ไกล และในเหตุฉุกเฉินที่ต้องการรับบริการด้านสุขภาพ โดยสามารถติดต่อผ่านหมายเลข 042-835-484 หรือติดต่อผ่านผู้บริหารเทศบาลตำบลนาอ้อ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทั้งชุมชน

ในแต่ละสัปดาห์ จะมีการจัดตารางเจ้าหน้าที่ อปพร. 53 นาย ซึ่งบุญทันบอกว่า เดือนหนึ่งจะเข้าเวรอยู่ราว 20 วัน แล้วแต่วันว่าง โดยจะมีหัวหน้าฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลนาอ้อคอยช่วยดูแลระบบการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

จากภารกิจที่หนักหน่วงนี้เอง ทำให้ อปพร.จำต้องฝึกหนักเพื่อเรียนรู้กับสิ่งที่ไม่คาดคิดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฐมพยาบาล การช่วยเหลือในสถานการณ์อัคคีภัย แนนอนหลายคนอาจสงสัยว่า การเป็น อปพร. นี้คุ้มหรือไม่ แต่สำหรับคนทำงานแล้ว ความสุขจากการเสียสละนั้นสำคัญกว่า ซึ่งประสิทธิภาพของ อปพร. ที่นี่ การันตีด้วยรางวัล อปพร. ดีเด่นระดับเทศบาลตำบล ประจำปี 2553

นอกจากนี้ ยังมีการดูแลด้านสวัสดิการแก่สมาชิกให้แก่ อปพร. ซึ่งหลายปีที่ผ่านมา มีการรวมหุ้นจากสมาชิกคนละ 200 บาท ได้เงินทั้งสิ้นราว 20,000 กว่าบาท จากนั้นเทศบาลตำบลนาอ้อสมทบเพิ่มเติมอีก 100,000 บาท

“เราพยายามหาเงินเข้ากองทุนของเรา อย่างเวลามีงานบุญ อปพร. ก็ประสานไปยังร้านค้าในตลาด บิมน้ำมัน เพื่อขอรับสนับสนุน ได้เป็นสิ่งของมาเสียโชคให้ประชาชนได้ร่วมสนุกกัน ทำมาหลายปีจนวันนี้ อปพร. เรามีเงินของกลุ่มอยู่ราว 400,000 บาท” บุญทันเล่า

ทุนรอนตรงนี้ทำให้ อปพร. มีกำลังเพียงพอในการจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกกันเอง เช่น ถ้า อปพร. เสียชีวิต กองทุนนี้จะมอบเงินให้ 10,000 บาท เวลาสวดพระอภิธรรมก็จะจัดชุด อปพร. ไปร่วมให้เกียรติผู้เสียชีวิต ถ้าสมาชิกในครอบครัวเสียชีวิต กองทุนช่วยเหลือ 1,000 บาท ถ้าเป็นกรณี อปพร. เจ็บป่วยต้องนอนโรงพยาบาล กองทุนจ่ายให้ 700 บาท ที่สำคัญเงินจำนวนนี้ยังปล่อยให้สมาชิกกู้ยืมไปทำทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำด้วย

“ที่เอ็งกู้ยืมเงินตรงนี้มาเปิดกิจการรับซื้อขยะด้วย เพราะเราหลายคนรายได้ไม่มากนักจากนี้ทางสำนักปลัดประจำเทศบาลในฐานะผู้ดูแลงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ยังได้จัดเบี้ยเลี้ยงให้แก่ อปพร. ที่เข้าเวรคนละ 200 บาทต่อวันด้วย” บุญทันเล่า

จากมาตรการดูแลกันเองของชุมชน ส่งผลให้นาอ้อเป็นอีกจุดหนึ่งที่คนในพื้นที่สามารถไว้วางใจในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างสงบสุข ยิ่งกว่านั้น นี่ยังเป็นรากฐานของการสร้างความเข้มแข็งในการจัดการกันเองของชุมชนให้เกิดขึ้น เพราะถ้าไม่มีความปลอดภัยเป็นที่ตั้ง ก็คงเป็นการยากที่เรื่องอื่นๆ จะประสบความสำเร็จตามได้...

ศูนย์สิทธิธรรมเทศบาลตำบลนาอ้อ

กฎหมายเป็นเรื่องใกล้ตัว แต่คนจำนวนมากกลับไม่รู้จักกฎหมาย ครั้งหนึ่งในตำบลนาอ้อมีปัญหาเรื่องข้อพิพาทหลายกรณี ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องที่ต้องแก้ต้องคดีคล้ายด้วยกฎหมาย จากปัญหานี้เอง เทศบาลตำบลนาอ้อจึงเริ่มก่อตั้งศูนย์สิทธิธรรมเทศบาลตำบลนาอ้อ เป็นบริการพิเศษให้คำแนะนำเรื่องกฎหมายแก่ประชาชน เพื่อให้แนวทางในการดำเนินการตามแต่กรณี

อาลีญา งามศิริ

จุดเริ่มต้นของเรื่อง คงต้องย้อนไปไกลถึงปี 2548 ซึ่งเป็นปีแรกที่ **ก้าน กุณะวงษ์** เข้ามารับตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลนาอ้อเป็นปีแรก โดยเป็นหนึ่งในความช่วยเหลือที่นายกเทศมนตรีอินดี คือหากลูกบ้านคนไหนมีปัญหา หรือข้อพิพาท สามารถปรึกษานายกฯ ได้ตลอด โดยพร้อมเป็นตัวกลางคอยไกล่เกลี่ย เรียกคู่กรณีพร้อมคนกลางอย่างผู้นำชุมชนของแต่ละฝ่ายมาคุยกัน เพื่อหาทางออกให้กับปัญหา ไม่ต้องขึ้นโรงขึ้นศาลกัน

จากที่คุยกันเป็นกรณีๆ ก็เริ่มมีความคิดในการจัดตั้งศูนย์สิทธิธรรมเทศบาลตำบลนาอ้อขึ้น โดยท่ามกลางภารกิจที่หลากหลาย นายกเทศมนตรีตำบลนาอ้อจึงได้มอบหมายให้ **อาลีญา งามศิริ** นิติกรประจำเทศบาล ซึ่งย้ายเข้ามาประจำที่ตำบลนาอ้อตั้งปี 2552 เป็นศูนย์กลางประสานการทำงาน โดยนายกฯ ยังคงสนับสนุนอยู่เช่นเดิม

ด้วยความที่ต้องเป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายให้แก่เทศบาลแล้ว ยังต้องรับฟังชาวบ้านห้องทำงานของนิติกรที่นี้จึงถูกแยกออกมาเป็นสัดส่วน เพราะบางครั้งปัญหาที่ชาวบ้านเข้ามาติดต่อเป็นเรื่องส่วนตัวไม่อยากให้คนอื่นรับรู้

“ปัญหาของพื้นที่นี้มีหลายรูปแบบ ทั้งปัญหาครอบครัว คดีแพ่ง คดีอาญา เราเน้นที่การรับฟังปัญหาของชาวบ้าน เพราะคนที่เข้ามาล้วนมีปัญหา เราต้องพยายามช่วยเขาตามสมควร ไม่ให้เขารู้สึกว่าต้องแก้ปัญหโดยลำพัง แต่ยังมีหน่วยงานของเทศบาลที่ยังช่วยได้ อาจมีที่สำเร็จบ้าง ไม่สำเร็จบ้าง แต่เราก็พยายามช่วยเหลือเต็มที่” อาลีญา เล่า

ในช่วงเริ่มแรกก่อนที่คนน่าอ้อจะรู้ว่ามิศุนย์สิทธิธรรมนี้ มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ผ่านเสียงตามสาย โดยตัวนายกเทศมนตรีเอง ซึ่งก็ได้รับการตอบรับที่ดี เพราะมีชาวบ้านหลายคนโทรศัพท์หรือเดินเข้ามาขอคำปรึกษา

ปัจจุบันมิศุนย์สิทธิธรรมมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบอยู่ 3 คนหลักๆ ด้วยกันคือ นายกเทศมนตรี **เนตรชนก พาคำ** รองนายกเทศมนตรี และตัวของอาสาสมัครเอง อยู่ที่ชาวบ้านสะดวกใจคุยกับใคร เพราะในการประชาสัมพันธ์มีการให้เบอร์โทรศัพท์ของทั้ง 3 คนไว้แล้ว บางเรื่องนายกฯ รับแล้วส่งต่อนิติกรให้

“ปัญหาที่เจอเยอะ ก็จะเป็นเรื่องขายฝาก บางรายผู้รับฝากไม่ยอมให้ไถ่คืน พอใกล้ครบกำหนดสัญญา กลับติดต่อไม่ได้ เหมือนเจตนาไม่ยอมให้ไถ่คืน เราก็แนะนำเขาว่า ไปวางทรัพย์ได้นะที่กรมบังคับคดี ซึ่งเท่ากับเราได้ไถ่ถอนแล้ว นอกจากนี้ก็เป็นเรื่องการกู้เงินดอกเบี้ยเกิน บางกรณีลูกหนี้โดนทำร้ายด้วย เราก็แนะนำให้เขาแจ้งความ และอธิบายให้เขาฟังว่าผลของการกู้เงินนอกระบบนั้นเป็นอย่างไร และพอกเกิดเหตุแบบนี้ ผลที่ตามมาคืออะไรบ้าง คือชี้แจงในส่วนของการขอกฎหมายให้เขาเข้าใจมากขึ้น หรือให้ทันมากขึ้น คือเมื่อไปกู้หนี้ยนอกระบบแล้ว คุณจะใช้นี่อย่างไรให้ถูกต้อง ไม่ใช่ไปจ่ายทุกอย่างตามที่เขาร้องมา เพราะความจริงผลของการกู้หนี้ยนอกระบบ ตัวเจ้าหน้าที่เองก็มีโทษ มีความผิดเหมือนกัน ถ้าเขาปล่อยดอกเบี้ยเกินกว่ากำหนด อีกกรณีหนึ่งคือรถโดนชน แต่รถของตัวนั้นไม่มีเอกสารหลายคนคิดว่า แบบนี้เกิดขึ้นแล้ว เรียกร้องค่าสินไหมไม่ได้ ทั้งที่ความจริง ถึงจะมีความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติขนส่งอยู่ แต่ก็ยังมีสิทธิ์เรียกร้องค่าเสียหายอยู่ดี วันนี้ชาวบ้านรู้มากขึ้น เข้าใจมากขึ้น เวลามีปัญหาอะไรก็สามารถช่วยเหลือตัวเองได้บ้างแล้ว” อาลีญาเล่า

ถึงวันนี้ผ่านแล้ว 6 ปี ปัญหาเรื่องกฎหมายลดน้อยไป แต่ในเดือนหนึ่งจะมีคนเข้ามาขอคำแนะนำ ทั้งมาเจอตัวและโทรศัพท์เข้ามากว่า 20 ราย

สำหรับทิศทางในอนาคต อาลีญาบอกว่า ทุกวันนี้ชาวบ้านยังพึ่งเจ้าหน้าที่ของมิศุนย์สิทธิธรรมมากเกินไป ซึ่งหากนิติกรไม่อยู่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้ ดังนั้นต่อไปจะมีการแจกจ่ายคู่มือเกี่ยวกับกฎหมายคร่าวๆแก่ประชาชน โดยเน้นไปที่คดีที่มักเกิดขึ้นบ่อยๆ ทั้งการกู้ยืม การจัดการมรดก อุบัติเหตุ ฯลฯ เพื่อเป็นแนวทางให้ชาวบ้านสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุด...

ศูนย์บูรณาการท้องถิ่นศึกษา

(โรงเรียนเทศบาลนาอ้อ)

ถึงจะมีเด็กเกิดและเติบโตในพื้นที่นาอ้อมากมาย มีโรงเรียนตั้งอยู่ถึง 3-4 โรงเรียน แต่ชาวบ้านหลายคนกลับไม่มั่นใจในคุณภาพของการศึกษาเท่าใดนัก จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่พ่อแม่หลายคนเลือกส่งบุตรหลานไปเรียนในตัวจังหวัดแทน และเหตุการณ์แบบนี้ก็ทำให้เศรษฐกิจภายในชุมชนได้รับผลกระทบตามไปด้วย มีพักต้องพูดถึงความเท่าเทียมกันของโอกาสทางการศึกษา ซึ่งโอกาสและความเท่าเทียมนี้คือสิ่งหัวใจของ **ก้าน กุณะวงษ์** นายกเทศมนตรีตำบลนาอ้อที่อยาก让孩子们ทุกคนได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกัน

สมใจ พิตุโส

ในสมัยดำรงตำแหน่งวาระแรก นับปี 2548 เป็นต้นมา นายกเทศมนตรีมีความต้องการที่จะสร้างโรงเรียนขึ้นภายในพื้นที่ และได้ทำการประชาคมหมู่บ้านทั้ง 9 หมู่บ้าน 10 ชุมชน (หมู่ที่ 4 ได้รับการแบ่งออกเป็น 2 ชุมชน) ซึ่งต่างเห็นพ้องต้องกันถึงการจัดตั้งโรงเรียนใหม่ทางเทศบาลฯ จึงทำเรื่องขอจัดตั้งไปที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งสุดท้ายก็ได้รับอนุญาตตามประกาศ มท.0893.3/14795 โดยใช้พื้นที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเดิมมาเป็นโรงเรียน พร้อมกับทำเรื่องขอใช้ที่ดินไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อสร้างตึกเรียนเพิ่มเติม

ในที่สุดโรงเรียนเทศบาลนาอ้อก็เปิดรับนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 1-3 ครั้งแรกในปีการศึกษา 2551 ซึ่ง สมใจ พิตุโส ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลนาอ้อ เล่าว่า ปัจจุบันโรงเรียนเปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเด็กอยู่ในการดูแล 360 คน มีอาคารเรียน 2 หลัง และอยู่ระหว่างก่อสร้างอีก 2 หลัง

โดยจุดแตกต่างเมื่อเทียบกับโรงเรียนอื่น คือที่นี่จะให้ความใส่ใจกับครูมากเป็นพิเศษ ครูต้องมีจิตอาสา และมีความเป็นครูจริงๆ ไม่ใช่เพียงแค่ว่าหารายได้เท่านั้น เพราะนั่นคือต้นตอที่ทำให้เด็กไม่ได้รับการดูแลที่ควร ดังนั้นโรงเรียนจึงมีการประเมินครูเป็นระยะ ถ้าไม่ได้มาตรฐานก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยน ส่วนคนที่ทำงานดีก็ได้รับการพิจารณาบรรจุเป็นข้าราชการท้องถิ่น

ที่สำคัญเทศบาลยังให้ความสำคัญกับเรื่องสวัสดิการของนักเรียนอย่างเต็มที่ “เด็กที่ไปเรียนหนังสือในตัวเมืองมักจะไม่ได้รับความเสมอภาคในเรื่องของการศึกษาเท่าที่ควร เพราะเด็กรักมีโปรแกรมพิเศษ เช่น English Program ซึ่งเป็นหลักสูตรเพิ่มเติม ต้องจ่ายเงิน เด็กบางคนก็ไม่มีโอกาสได้เรียน แต่โรงเรียนของเราให้สวัสดิการเด็กเหมือนกัน คือให้ฟรีหมด ดูแลทุกอย่างตั้งแต่รถรับส่ง ที่นอนสำหรับเด็กเล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และเพื่อให้โรงเรียนสามารถตอบโจทย์คุณภาพมากที่สุด จึงมีการเสริมหลักสูตรการเรียนภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งมีอาสาสมัครชาวอเมริกันมาช่วยสอนประจำที่โรงเรียน เช่นเดียวกับภาษาจีน ที่เปิดสอนทุกวันเสาร์-อาทิตย์ วิชาเสริมกลุ่มนี้ นักเรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม” ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลนาอ้อเล่า

ในขณะที่จากเดิม โรงเรียนตั้งใจเปิดการศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่กลับกลายเป็นว่า ชุมชนอยากให้ลูกหลานเรียนต่อ จึงขยายชั้นมัธยมศึกษา

“เราเปิดขยายตามเด็กเก่าของเรา ซึ่งจริงๆ แค่ประถมศึกษาที่พอดีแล้ว ตำบลมีโรงเรียน
นาอ้อวิทยา อยู่ที่ตำบลศรีสองรักอยู่แล้ว แต่เมื่อชุมชนขอร้องมา และสถานที่เราก็เริ่มพร้อม
ก็เลยตัดสินใจเปิดชั้นมัธยมศึกษา โดยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เดิมมีเด็กอยู่แค่ 4 คน แต่ตอน
เปิดเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรามีเด็ก 7 คน” สมใจเล่า

นอกจากนี้ โรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการบูรณาการทุกมิติ เน้นการปฏิบัติจริงควบคู่
กับการเรียนทฤษฎีในห้องเรียน โดยมีการนำสิ่งที่อยู่รายรอบเด็ก ทั้งครอบครัว ชุมชน รวม
ทั้งแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นองค์ประกอบใน
การทำกิจกรรมการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการสืบสานวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน หรือการสืบสาน
ภูมิปัญญาจากพ่อตู่แม่ตู่ (ปราชญ์ชุมชน) ที่มาเป็นวิทยากรในคาบเรียนต่างๆ ทำให้เด็กได้
เรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตของคนรุ่นก่อน

“เรื่องการเกษตรเราก็สอน แต่ก่อนที่ดินเปล่าในโรงเรียนเป็นหลุมเป็นบ่อ เราก็ถามเด็ก
ว่า นักเรียนอยากปลูกผักกันไหม ถ้าอยากปลูกจะทำอย่างไร เพราะที่เป็นแบบนี้ เด็กก็ตอบ
ว่าให้เอาดินมาถม เราก็เลยสั่งดินมาให้เด็กช่วยกันถม ถมจนเหนื่อย ก็ค่อยให้รถมาช่วยถม
จนพื้นเรียบ หลังจากนั้นเราก็พาเด็กทำกิจกรรมตรงนั้นเลย ทั้งเลี้ยงไก่ ปลูกผัก” สมใจเล่า

หากวันนี้แปลงผักที่วาดได้กลายเป็นพื้นที่ก่อสร้างอาคารเรียนใหม่ แต่ทางคณาจารย์ก็ได้หาพื้นที่มาทดแทน พร้อมกันนี้โรงเรียนเทศบาลน้อมนงค์ยังยึดหลักการเชื่อมโยงภาคส่วนต่างๆ ภายใต้อัฒติ 'บวร+ท' คือ บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในส่วนของบ้านหรือผู้ประกอบการ นอกจากจะต้องมาประชุมผู้ประกอบการแล้ว ยังต้องให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนร้องขอ ไม่ว่าจะกีฬา หรือการจัดเวรทำอาหารให้เด็ก วันละ 7 คน ด้วย ส่วนวัดนั้น โรงเรียนก็ได้นิมนต์พระเข้ามาสอนหนังสือแก่เด็กๆ ปีละ 2 รูป และสุดท้ายคือท้องถิ่น ซึ่งนอกจากจะจัดสวัสดิการให้แล้ว นายกเทศมนตรียังขอให้ตั้งสถานักเรียน และให้แกนนำสถานักเรียนเข้าพบทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เพื่อแสดงความคิดเห็น

ส่วนก้าวต่อไปของโรงเรียน ยังมีแนวคิดที่จะเพิ่มเครื่องมือการเรียนการสอนมากขึ้น โดยเฉพาะหากอาคารเรียนหลังใหม่เสร็จก็จะมีเปิดห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีทางเลือกในการศึกษาตามสิ่งที่ตนเองสนใจมากยิ่งขึ้น

หากจะถามว่าอะไรคือจุดเด่นของโรงเรียนเทศบาลบ้านอ้อ แน่นนอนว่าทั้งสวัสดิการ หรือไม่ก็กระบวนการการเรียนการสอน ต่างถือเป็นปัจจัยหลักทั้งสิ้น แต่นั่นคงไม่สำคัญ เมื่อเทียบกับผลลัพธ์ปลายทาง คือการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพต่อสังคม ซึ่งมีความรักและผูกพันในพื้นที่ เพื่อให้พวกเขาได้กลายเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป...

สวัสดิการดี เริ่มที่วินัยการเงิน

Welfare

สถาบันการเงินชุมชน

หลายคนบอกว่า หากอยากรู้ว่าท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความเข้มแข็งเพียงใด ให้ดูว่าที่นั่นมีการจัดการเรื่องการเงินแบบไหน ส่งเสริมให้ชาวบ้านบริหารรายได้ของตนเองอย่างไร ซึ่งที่ตำบลนาอ้อมมีกองทุนที่เกี่ยวกับการจัดการเรื่องเงินๆ ทองๆ หลายกอง ซึ่งมีความโดดเด่นด้านการบริหาร มีคณะกรรมการชุดเดียวจัดการ และได้รับการยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชน

จากจุดเริ่มต้นเล็กๆ ในฐานะของแหล่งออมทรัพย์ของหมู่ที่ 3 มาสู่สถาบันการเงินชุมชนที่นี้มีหน้าที่ดูแลคนทั้งตำบล **บุญยานุช จุลามุทะ และสกลสุภา บุตรดีสุวรรณ** พนักงานประจำสถาบันการเงินชุมชน เล่าว่า ปัจจุบันที่นี้มีสถานะเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นเป็นสถาบันการเงินชุมชน เมื่อปี 2551 ปัจจุบันดำเนินงานขับเคลื่อนกองทุนทั้งหมด 7 กองทุนด้วยกัน แต่ละกองทุนมีลักษณะต่างกันไป จะมีก็เพียงวัตถุประสงค์ที่เหมือนกัน ด้วยต้องการบรรเทาความทุกข์ร้อนของคนในชุมชน

สถาบันการเงินชุมชนจะเปิดให้บริการรับฝากทุกวันที 1-3 ของทุกเดือน ผู้ใช้บริการแต่ละกองทุนสามารถมาใช้บริการได้ โดยปัจจุบันบทบาทของสถาบันการเงินชุมชนได้ย้ายเข้าไปอยู่ภายใต้ชื่อยาเดียวกับร้านค้าสวัสดิการชุมชนตำบลนาอ้อม

กองทุนสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิต

เป็นกองทุนแรกที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2542 เดิมมีขอบเขตการรับผิดชอบเฉพาะชาวบ้านใน หมู่ที่ 3 เริ่มต้นมีสมาชิกจำนวน 120 คน จัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเรื่องทุนทำการเกษตร โดยส่งเสริมให้ชาวบ้านออมเงินเดือนละ 10 บาท แต่ไม่เกิน 100 บาท ต่อมาในปี 2544 มีการขยายเขตงานการออมขึ้นเป็น 200 บาท และขยายมาเรื่อยๆ จนปัจจุบันเขตงานการออมต่อเดือนอยู่ที่ 2,000 บาทต่อเดือน

สกลสุภา บุตรดีสุวรรณ พนักงานประจำสถาบันการเงินชุมชน เล่าว่า การฝากเงินนั้น สมาชิกจะได้กำไรจากการปันผล ซึ่งในช่วงปีแรกๆ เคยได้รับสูงถึงร้อยละ 9 แต่ปัจจุบันคงที่ที่ร้อยละ 4 เนื่องจากมีต้นทุนที่ต้องนำไปใช้บริหารจัดการภายในเพิ่มขึ้น ทั้งเจ้าหน้าที่ประจำสถาบันการเงินชุมชน และประโยชน์สาธารณะอื่นๆ รวมไปถึงอัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลางที่ปรับลดอย่างต่อเนื่อง

กองทุนนี้ตั้งขึ้นเพื่อต้องการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีทุนในการประกอบอาชีพ โดยต้องเป็นอาชีพที่เกี่ยวกับการเกษตร คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน พร้อมกับยังมีสวัสดิการเพิ่มเติม อาทิ หากผู้ฝากเสียชีวิต จะมีเงินช่วยเหลือรายละ 10,000 บาท โดยมีข้อกำหนดว่าสมาชิกจะใช้สวัสดิการได้ต้องฝากเงินติดต่อกัน 3 เดือน เดือนละไม่ต่ำกว่า 100 บาท

นอกจากนี้ในช่วงปี 2544 กองทุนสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลนาอ้อยยังได้ขยายขอบเขตการรับสมาชิกเป็นระดับตำบล เพื่อรองรับการเป็นสถาบันการเงินชุมชน โดยปัจจุบันมีกรรมการดำเนินงานอยู่ 11 คน มีสมาชิกรวมทั้งสิ้นประมาณ 1,500 คน มีเงินหมุนเวียนกว่า 10 ล้านบาท...

กองทุนเงินล้าน หมู่ที่ 3

+กองทุนประกันเงินกู้กองทุนหมู่บ้าน

นโยบายของรัฐบาลในช่วงปี 2544 ที่ต้องการมอบเงินกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับหมู่บ้านๆ ละ 1 ล้านบาท โดยทางคณะกรรมการของกลุ่มกองทุนสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลนาอ้อซึ่งในเวลานั้นเป็นกองทุนเงินออมของหมู่ที่ 3 จึงได้เข้ามาบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านนี้ด้วย โดยมีหน้าที่จัดสรรให้ครัวเรือนสมาชิกหมุนเวียนกู้ยืมเงินจำนวนนี้ เพื่อนำไปประกอบอาชีพ

บุญยานุช จุลานุกะ พนักงานประจำสถาบันการเงินชุมชน เล่าว่า ผู้ประสงค์กู้เงินจำเป็นต้องเขียนคำร้องเข้ามา จากนั้นคณะกรรมการจะพิจารณาศักยภาพการใช้เงินของแต่ละคน นำเงินไปใช้ทำอะไร ภาระหนี้สินเยอะแค่ไหน มีออมเงินในกองทุนสัจจะออมทรัพย์ฯ หรือไม่ โดยมีวงเงินกู้สูงสุดไม่เกิน 30,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 4 ต่อปี โดยเปิดให้ส่งคำร้องช่วงสิ้นปี และอนุมัติคำร้องเดือนมกราคม

ต่อมาในปี 2547 ได้เกิดกองทุนประกันเงินกู้กองทุนหมู่บ้านขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับคนที่ขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน โดยผู้กู้จะต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ 1 จากยอดเงินที่ขอกู้ ซึ่งคณะกรรมการจะนำเงินไปจัดซื้อประกัน โดยถ้าผู้กู้เสียชีวิต ทางกองทุนหมู่บ้านจะได้รับเงินประกัน ซึ่งเป็นการเยียวยาความเสี่ยงที่จะเกิดหนี้เสียในอนาคต โดยปัจจุบันกองทุนประกันเงินกู้กองทุนหมู่บ้านนี้มีเครือข่ายสมาชิกที่ดูแลนอกเหนือจากหมู่ที่ 3 โดยมีหมู่ที่ 2, 5, 7, 8 และ 9

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักนายกรัฐมนตรี ได้คัดเลือกให้กองทุนหมู่บ้านหมู่ที่ 3 เป็นสถาบันการเรียนรู้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในวาระเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระชนม์มายุครบ 84 พรรษา เมื่อปี 2553 โดยได้รับเงินอุดหนุนเพิ่มเติมจำนวน 1,000,000 บาท และจัดทำหลักสูตรถ่ายทอดความรู้เรื่องการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ต่อมาในปี 2555 กองทุนหมู่บ้านที่ 3 นี้ได้รับคัดเลือกให้เป็นศูนย์เรียนรู้คู่ชุมชน จากธนาคารออมสิน ซึ่งให้งบประมาณมาจัดทำห้องสมุดในชุมชน...

กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ครอบครัวเรือน

กองทุนนี้ได้รับการก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2545 ทำหน้าที่ช่วยเหลือให้กับสมาชิกในตำบลนาอ้อ โดยสมาชิกที่เข้าร่วมจะต้องจ่ายเงิน 20 บาท (สำหรับสงเคราะห์ศพก่อนหน้า) และจ่ายอีก 20 บาท ทุกครั้งที่มีสมาชิกเสียชีวิต โดยสามารถชำระเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ได้ในวันเปิดทำการทุกวันที 1-3 ของทุกเดือน ส่วนญาติผู้เสียชีวิตสามารถเข้ามารับเงินช่วยเหลือจำนวน 6,000 บาทได้ในวันที่ 10 ของเดือน

ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ประมาณ 325 คน โดยในกรณีที่สมาชิกคนไหนค้างส่งเงิน 4 ศพ ติดต่อกัน กองทุนฯ จะพักการจ่ายเงินช่วยเหลือ 6,000 บาท หากสมาชิกคนนั้นเสียชีวิต แต่สิทธิจะกลับมาเมื่อชำระเงินที่ค้างอยู่ให้เรียบร้อย...

กองทุนประกันเกื้อการุณย์

กองทุนนี้เกิดขึ้นเพื่อประกันเงินกู้ของกองทุนสัจจะออมทรัพย์ฯ โดยผู้กู้จะได้รับการร้องขอให้ทำประกัน ซึ่งส่วนมากตอบรับด้วยดี โดยผู้สมัครกองทุนนี้จะต้องเสียเบี้ย 100 บาทต่อปี และถ้าหากเสียชีวิตจะได้เงิน 10,000 บาท ซึ่งทางคณะกรรมการจะจัดสรรส่วนหนึ่งใช้หนี้เงินที่กู้ยืมไป...

กองทุนร้านค้าสวัสดิการชุมชน

จุดเริ่มต้นของกองทุนร้านค้าสวัสดิการชุมชนเกิดขึ้นเพื่อจำหน่ายสินค้าราคาถูกแก่คนในชุมชน โดยเริ่มต้นแบ่งเงินส่วนหนึ่งจากกองทุนสัจจะออมทรัพย์ฯ มาลงทุนในร้านค้าสวัสดิการ ความโดดเด่นของกองทุนนี้ คือสินค้าที่นำมาขายคือสินค้าอุปโภคบริโภคราคาถูก รวมไปถึงเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร ซึ่งทางร้านจะสั่งซื้อมาจากร้านขายส่ง หรือบริษัทผู้ผลิตโดยตรง และหากสมาชิกมีความต้องการสินค้าประเภทใดเป็นพิเศษ ก็สามารถติดต่อมายังร้านได้ เพื่อเป็นตัวกลางในการจัดหาสินค้านั้นๆ และเพื่อความง่ายของการดำเนินการกองทุนได้นำโปรแกรม POS-STOCK มาใช้บันทึกการซื้อสินค้าของสมาชิกแต่ละคน เพื่อนำไปปันผลหุ้น และปันผลยอดซื้อในแต่ละปี นอกจากนี้สิทธิประโยชน์อีกอย่าง คือในกรณีที่บ้านไหนมีงานเลี้ยง งานบุญ สามารถมาซื้อของได้ พอเสร็จงานค่อยมาจ่าย

สมาชิกกองทุนสัจจะออมทรัพย์ฯ จำนวนกว่า 1,500 คน เป็นสมาชิกของกองทุนนี้โดยอัตโนมัติ ด้วยใช้หมายเลขเดียวกัน ทั้งยังเปิดโอกาสให้ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนสัจจะออมทรัพย์ฯ ทั้งในและนอกพื้นที่ตำบลนาอ้อสามารถซื้อหุ้นได้ โดยจำหน่ายในราคาหุ้นละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 10,000 บาท โดยมีหลักฐานการสมัคร 2 อย่างคือสำเนาบัตรประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน

ส่วนกระบวนการจัดสรรผลประโยชน์นั้น หลังหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดแล้ว กำไรสุทธิร้อยละ 30 จะถูกนำมาใช้เป็นค่าบริหารจัดการร้านค้า เช่น สั่งซื้อสินค้า ร้อยละ 20 สำหรับปันผลเฉลี่ยคือผู้ซื้อสินค้า ร้อยละ 20 สำหรับส่งเสริมการขายและการขยายตลาด ร้อยละ 10 จัดเข้ากองทุนสวัสดิการชุมชน และร้อยละ 10 เป็นค่าบริหารจัดการระบบ...

กองทุนสวัสดิการชุมชน

ก่อตั้งในปี 2549 มีจุดตั้งต้นจากโครงการจัดเก็บขยะแบบมีเงินสงเคราะห์ร่วมกับเทศบาล ซึ่งปกติแล้วจะมีฐานข้อมูลของครัวเรือนต่างๆ เวลาออกไปเสร็จค่าเก็บขยะ ภายหลังจากที่รัฐบาลมีโครงการด้านสวัสดิการชุมชน เทศบาลจึงเสนอแนะให้นำคนที่มาจ่ายค่าขยะเข้าเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการออมวันละบาท โดยปีหนึ่งสมาชิกต้องออมเงิน 365 บาท กระทั่งดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของรัฐ จึงได้รับสมทบจากภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามจำนวนสมาชิก เข้าหลักสวัสดิการสามขา

สกสสุภา บุตรดีสุวรรณ พนักงานประจำสถาบันการเงินชุมชน เล่าว่า ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชนมีสมาชิกประมาณ 5,000 กว่าคน สมาชิกไม่ได้รับดอกเบี้ยจากการออม แต่มีสวัสดิการมาให้แทน โดยสวัสดิการที่มอบให้ มีตั้งแต่การเกิดหรือคลอดบุตรรายละ 1,000 บาท บุตรที่เกิดจากมารดาที่เป็นสมาชิก กองทุนฯ รับเป็นสมาชิกทันทีโดยไม่ต้องจ่ายเงินออมเป็นระยะเวลา 1 ปี มีสวัสดิการการศึกษาให้สมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป และกำลังศึกษา อยู่ระดับอนุบาลจนถึงระดับปริญญาตรี ไม่จำกัดอายุรายละ 500 บาท และหากเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาลมีใบรับรองแพทย์ กองทุนออกค่าเดินทางให้ครั้งละ 100 บาท ไม่เกิน 10 ครั้ง และเมื่อสมาชิกเสียชีวิต กองทุนมีเงินช่วยเหลือ โดยฝากออมเงิน 180 วัน ได้รับรายละ 10,000 บาท เป็นสมาชิกในปีที่ 2 ได้รับ 10,500 บาท อธิบายง่ายๆ คือได้เงินสวัสดิการเพิ่มปีละ 500 ปีตามอายุสมัครสมาชิก และสมาชิกผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไปที่มีสมัครหลังวันที่ 7 ตุลาคม 2553 หากฝากครบ 180 วันขึ้นไป เมื่อเสียชีวิตจะได้เงินช่วยเหลือ 5,000 บาท และถ้าออมครบ 5 ปี ได้รับรายละ 10,000 บาท

นอกจากนี้ เพื่อเพิ่มเงินในกองทุนให้มากขึ้น คณะกรรมการได้นำเงินไปลงทุนในกิจกรรมอื่นๆ เช่น ซื้อสลากพิเศษธนาคารออมสิน 1,000,000 บาท ได้ดอกเบี้ยและเงินรางวัลรวมๆ แล้วกว่า 100,000 บาท ซื้อสลากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรอีก 500,000 บาท

กองทุนสวัสดิการชุมชนยังพื้นฐานต่อยอดกองทุนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยกู้ให้กองทุนหมู่บ้าน เป็นกองทุนเพื่อให้เทศบาลตำบลนาอ้อหยิบยืมไปใช้สอยเวลามีเทศกาลต่างๆ ในช่วงต้นปีงบประมาณที่รัฐบาลยังไม่โอนงบประมาณเข้ามา ใช้เป็นทุนการศึกษา และเป็นเงินสำหรับกิจกรรมสาธารณประโยชน์อีกมากมาย

นอกจากการดูแลกองทุนต่างๆ แล้วทางสถาบันการเงินชุมชน ยังรับหน้าที่เป็นที่เลี้ยงสนับสนุนกองทุนต่างๆ อีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนงบประมาณให้แก่กองทุนอพพร. 100,000 บาท กองทุนแม่ของแผ่นดินหมู่ที่ 2 จำนวน 10,000 บาท และเป็นທີ່ปรึกษาให้กับกองทุนสวัสดิการชมรมผู้ประกอบการตลาดร่วมใจนาอ้อ

แม้ปัจจุบัน ที่สถาบันจะมีกองทุนต่างๆ ต้องดูแลมากมาย แต่ก็ถือว่าแต่ละกองทุนนั้นตอบโจทย์ชีวิตประจำวันของคนในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี และยังเป็นທີ່พึ่งในยามที่ชาวบ้านลำบาก แม้อาจจะไม่สามารถสร้างความยั่งยืนแก่คนในพื้นที่ได้เต็มร้อย แต่ก็ตอบโจทย์การสร้างเสริมการออมให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้จึงอาจจะกล่าวได้สถาบันการเงินชุมชน ที่ตำบลนาอ้อ นี้เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ชุมชนนี้เติบโต และในอนาคต ก็จะมีการผลักดันให้ชุมชนอื่นๆ โดยเฉพาะกองทุนหมู่บ้านในหมู่อื่นๆ ที่ไม่ใช่หมู่ที่ 3 มีความแข็งแกร่งมากขึ้น เพื่อเป็นที่พึ่งแก่ประชาชนอย่างแท้จริง...

กองทุนสวัสดิการ

ชมรมผู้ประกอบการตลาดร่วมใจนาอ้อ

แม้ว่าที่นี่จะมีประชากรเพียง 6,200 คน แต่ตลาดร่วมใจแห่งนี้กลับคึกคัก เป็นศูนย์รวมของพ่อค้าแม่ขาย ส่วนใหญ่เป็นคนนาอ้อทั้งสิ้นที่เป็นเจ้าของแผง ซึ่งที่นี่ไม่ได้โดดเด่นด้วยการเป็นตลาดขนาดใหญ่เท่านั้น การบริหารจัดการช่วยเหลือกันก็เด่นไม่แพ้กัน

นงคราญ เจตีย์ กรรมการกองทุนสวัสดิการชมรมผู้ประกอบการตลาดร่วมใจนาอ้อ และพนักงานจ้างเหมาเทศบาลนาอ้อ เล่าต้นตอของเรื่องราว ราวปี 2550 แม่ค้ำกลุ่มหนึ่งขาดสภาพคล่องในการลงทุน จึงไปกู้เงินดอกเบี้ยร้อยละ 20 ต่อวันมา แต่ขายของอย่างไรก็ไม่มีเงินมาจ่าย จนเจ้าหน้าที่ส่งคนสวมหมวกกันน็อกมานั่งข่มขู่กันถึงที่ บางทีก็รับเงินที่ลูกค้าจ่ายซื้อของไปเอง แม่ค้ำ 3 คนเดือดร้อน และรู้สึกล้มใจ จึงไม่ยอมไปขายของ กระทั่งเข้ามาปรึกษากับนายกเทศมนตรี ซึ่งตอนนั้นเปิดศูนย์สิทธิธรรมมา แล้วว่าจะแก้ไขเรื่องนี้อย่างไรดี

นายกเทศมนตรีเลยเสนอให้แม่ค้าในตลาดตั้งชมรมผู้ประกอบการตลาดร่วมใจนาอ้อขึ้นมา แต่ปัญหาคือไม่มีเงินมาก่อตั้ง พอเดือนนั้นทางเทศบาลตำบลนาอ้อส่งตลาดเข้าประกวดตลาดดีเด่นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้รางวัลเป็นเงินมา 333,000 บาท โดยเงินที่ได้มานำไปพัฒนาตลาด ปรับปรุงห้องน้ำห้องส้วมให้สะอาด ซ่อมเครื่องเสียงไว้ใช้ ซื่อผ้ากันเปื้อน หมวกแจกพ่อค้าแม่ค้า เหลือเงินประมาณ 150,000 บาท เห็นควรตั้งสวัสดิการแก่แม่ค้าเพื่อการกุศล

ต่อมาภายหลังเทศบาลตำบลนาอ้อส่งตลาดเข้าประกวดห้องน้ำสะอาด ผลปรากฏว่าชนะ ได้เงินรางวัลมา จึงนำเงินทั้งหมดมาจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชมรมผู้ประกอบการตลาดร่วมใจ โดยมีการตั้งคณะกรรมการ 7 คน ซึ่งคัดเลือกมาจากตัวแทนพ่อค้าแม่ค้า

เวลานี้กองทุนฯ มีสมาชิกอยู่ 258 ราย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สมาชิกสามัญ คือผู้ที่มีแผงในตลาด กับสมาชิกสมทบ คือผู้ค้าที่ไม่มีแผงในตลาด ซึ่งเป็นรถเข็น แผงลอย หรือแผงเช่าช่วง โดยมี**ทองวัน มนตรี** เป็นประธานกองทุน

กองทุนฯ นี้ทำงานหลักๆ ใน 2 เรื่องด้วยกัน เรื่องแรกคือการส่งเสริมการออมในกลุ่มแม่ค้า โดยสมาชิกต้องออมเงินทุกสัปดาห์ ละไม่ต่ำกว่า 20 บาท แต่ไม่เกิน 500 บาท ออมกันทุกเย็นวันอาทิตย์ ช่วงเวลา 17.00-19.00 น. จะมีเจ้าหน้าที่ไปเก็บเงินและสมุดบันทึกการออมจากแผงค้าแต่ละแผง จากนั้นเหรียญของตลาดจะทำบัญชี ก่อนนำเงินจัดส่งเข้าบัญชีธนาคารกรุงไทย ซึ่งเปิดเป็นบัญชีกองทุนฯ มีคณะกรรมการ 3 คน เป็นผู้เปิด เบิกถอน 2 ใน 3

ส่วนอีกภารกิจ คือการปล่อยกู้ยืม โดยต้องเป็นสมาชิกไม่น้อยกว่า 3 เดือน และมีเงินออมไม่น้อยกว่า 5,000 บาทจึงมีสิทธิ์กู้

โดยช่วงระยะเวลาของการขอกู้จะอยู่ช่วง 2 วันสุดท้ายของเดือน โดยคณะกรรมการตลาดจะถามแม่ค้า ผู้ใดประสงค์กู้ให้เขียนคำร้อง คณะกรรมการจะพิจารณาโดยใช้หลักเกณฑ์ว่าผู้กู้ฯ ไปทำสิ่งใด นิัยการออมเป็นอย่างไร มีศักยภาพในการใช้คืนเพียงใด ซึ่งแต่ละรายต้องมีสมาชิกทำหน้าที่ค้ำประกันให้ 2 ราย

ทองวัน มนตรี

นงคราญ เจริญ

ส่วนวิธีชำระเงินกู้ สมาชิกต้องชำระดอกเบี้ยทุกวันที่ 5 ของเดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน และธันวาคมของทุกปี ถ้าชำระไม่ตรงเวลา ปรับร้อยละ 5 ของเงินกู้ เงินกู้รายบุคคลและกู้พิเศษ คิดอัตราดอกเบี้ยเหมือนกันคือร้อยละ 12 ต่อปี เงินต้นลด ดอกเบี้ยลดตาม

นอกจากนี้กองทุนฯ ยังมีการให้ปันผล โดยจะจ่ายให้ทุกวันที่ 6 มีนาคมของทุกปี ซึ่งเป็นวันประชุมสามัญประจำปี โดยมีอัตราการจัดสรรเงินกำไร อย่างปีล่าสุดนั้น มีดอกเบี้ยเงินออมให้ร้อยละ 7 (ส่วนใหญ่ทุกปี) เงินกำไรส่วนที่เหลือแบ่งออกเป็น ค่าตอบแทนกรรมการ ร้อยละ 30 กองกลางสวัสดิการสมาชิกร้อยละ 30 กองทุนประกันความเสี่ยงร้อยละ 30 วัสดุสำนักงาน ร้อยละ 10

กรณีที่สมาชิกเสียชีวิต กองทุนฯ ยังมีพวงหรีดให้ 1 พวง มีเงินช่วยเหลือ 1,000 บาท ส่วนเงินออมของผู้เสียชีวิตให้ญาติเขียนคำร้องเข้ามาขอปิดบัญชี และในวันประชุมสามัญประจำปี ทางกองทุนฯ มีการจัดงานเลี้ยงคืนกำไรให้สมาชิก ด้วยการจับสลากแจกของรางวัล ซึ่งมีผ้าเช็ดตัว พัดลม กระจตกินน้ำ ฯลฯ รวมไปถึงทำเสื้อประจำกลุ่มแจก

สำหรับสมาชิกที่ต้องการถอนเงินไปทำทุนนั้น การเบิกถอนมี 2 แบบ แบบแรกคือการถอนเพื่อปิดบัญชี แบบที่สองการถอนหุ้นได้ร้อยละ 50 เมื่อมีเงินออม 10,000 บาทขึ้นไป โดยต้องยื่นคำร้องวันที่ 1-5 มกราคมของทุกปี ซึ่งคนที่จะถอน หรือปิดบัญชีต้องไม่เป็นหนี้ และต้องไม่เป็นผู้ค้ำประกัน

ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชมรมผู้ประกอบการตลาดรวมใจนาอ้อ มีเงินออมหมุนเวียน ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558 อยู่ที่ 1,446,063 บาทส่วนใหญ่ปล่อยกู้ให้สมาชิกได้ใช้ทำทุน แก้ปัญหาการขาดทุน สร้างระบบระเบียบ และเป็นหนทางแห่งรอยยิ้มที่นำชื่นชม...

กองทูนแม่ของแผ่นดิน

ปัญหาเสพติดเป็นเรื่องที่แก้ไม่ตกในหลายพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยิ่ง โดยเฉพาะกับพื้นที่ที่มีรอยต่อติดชายแดน ซึ่งปัญหานี้ก็มีเลือดลอดเข้ามาในตำบลนาอ้อ หลักๆ เห็นจะเป็นยาบ้า ซึ่งเป็นขนวนนำไปสู่ปัญหาต่างๆ อีกมายมาก

ธรรมรัตน์ สถิตย์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 และเป็นประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน หมู่ที่ 2 เล่าว่า เมื่อปี 2551 ปลัดอำเภอเมืองเลยได้เดินทางมาสู่มดูหมู่บ้านต่างๆ จนได้รับทราบถึงปัญหาที่หนักกำลังเผชิญอยู่ จึงให้งบประมาณเบื้องต้นมา 2,000 บาท เพื่อจัดคนมาเข้าเวรยาม แต่ก็แก้ปัญหาได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น

ต่อมาไม่นานผู้ใหญ่บ้านธรรมรัตน์ ขึ้นเป็นกำนัน ซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี และได้ยื่นเรื่องกองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งเป็นกองทุนที่สนับสนุนแก้ปัญหาเสพติดในชุมชนต่างๆ ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2547

“ตอนนั้นผมเป็นผู้ใหญ่บ้านได้เดือนเดียว ก็ขึ้นเป็นกำนัน ได้ยื่นเรื่องกองทุนแม่ของแผ่นดินมาระยะหนึ่งแล้ว จึงเข้าไปถามปลัดอำเภอ ท่านก็ถามกลับว่า สนใจไหม เพราะกำลังอยู่ในช่วงประเมินหมู่บ้านรับทุน หลายหมู่บ้านมีปัญหาเดียวกัน ทางอำเภอเลยเลือกที่หมู่ที่ 2 ตำบลนาอ้อ เป็นหมู่บ้านนำร่อง เข้ารับเงินพระราชทานจากกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเลยเป็นผู้เข้ารับเงินพระราชทานจากทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาฯ จำนวน 8,000 บาท” ธรรมรัตน์ให้ความ

เมื่อได้รับเงินมาแล้ว ธรรมรัตน์ซึ่งเป็นกำนันในเวลานั้นต้องเข้ารับการอบรมหนึ่งสัปดาห์ มีวิทยากรจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมาช่วยสอนในเรื่องของการสร้างแรงจูงใจ หลังจากอบรมได้คิดนำเงินมาต่อยอด ด้วยการจัดทอดผ้าป่าขึ้นที่วัดศรีจันทร์ พร้อมนำธนบัตรพระราชทานซึ่งปัมตราเครื่องหมายของกองทุนแม่ของแผ่นดินมาให้ผู้ที่สนใจประมูลกลับไปเพื่อเป็นสิริมงคล ได้เงินมาทั้งหมด 26,000 บาท

เมื่อได้เงินแล้ว ก็เข้าสู่กระบวนการขับเคลื่อน มีการจัดประชุมเพื่อจัดทำระเบียบและแนวทางการทำงาน แต่งตั้งคณะกรรมการ ตั้งระเบียบการใช้จ่ายเงิน ด้วยการเปิดรับสมาชิกกองทุนฯ ค่าสมัคร 10 บาท ซึ่งเงินตรงนี้ก็นำกลับไปใช้เป็นสวัสดิการของครอบครัวสมาชิก ซึ่งหากคนใดเสียชีวิตกองทุนฯ จะมอบให้ 500 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 143 ครอบครัว จาก 168 ครอบครัว

จากนั้นกำนันสร้างพันธสัญญาร่วมกับสมาชิก ขอให้ทุกบ้านกลับไปแก้ไขปัญหาในบ้านตัวเอง เกี่ยกล่อมให้ลูกหลานเลิกยาเสพติด โดยยกเหตุผลเรื่องการได้รับเงินพระราชทานมาเป็นแรงจูงใจ

“ถ้าบ้านไหนมีลูกหลานติดแล้วอยากเลิก ก็ประสานมาที่เราได้ ทางคณะกรรมการ

กองทุนฯ จะติดต่อไปยังตัวอำเภอ เพื่อขอให้มีการบำบัดที่
ค่ายศรีสองรัก หรือโรงพยาบาลเลย โดยค่าใช้จ่ายใน
กิจกรรมนี้ทางเทศบาลตำบลนาอ้อจะช่วยรับผิดชอบให้
รายละ 2,500 บาท ซึ่งที่ผ่านมามีไปรักษาแล้ว 4-5 ราย
โดยข้อดีของการมาหาเราคือ เราไม่แจ้งความดำเนินคดี
แต่กับบางคนไปโดนจับที่อื่นมา อันนี้ต้องเข้าบำบัด ทางฝั่ง
โน้นจะแจ้งให้เราดูแล แต่เขาจะมีประวัติติดตัว”

จากการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และใช้วิธีแก้ไขผ่าน
การมีส่วนร่วม ทำให้ปัญหาเสพติดในพื้นที่ลดลงไปมาก
ยืนยันได้จากการได้รับรางวัลกองทุนแม่ของแผ่นดินดีเด่น
ประจำปี 2553 ได้รับเงินพระราชทานเพิ่มเติมอีก 60,000
บาท

ปัจจุบันกองทุนแม่ของแผ่นดิน บ้านนาอ้อ หมู่ที่ 2 มี
งบดำเนินการหมุนเวียนอยู่ที่ 40,000 บาท และมีการ
หาเงินเพิ่มด้วยการทอดผ้าป่าเป็นประจำ ดำเนินการเฝ้า
ระวังด้วยการตั้งเวรยามประจำหมู่บ้าน และสนับสนุนชุด
ปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งจะมีการสุ่มตรวจเป็น
ระยะ รวมถึงจัดอบรมเยาวชน พาเข้าค่าย และให้ความรู้
เรื่องยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ

ที่สำคัญ เวลานี้กองทุนแม่ของแผ่นดิน หมู่ที่ 2 ยังขยายเครือข่ายไปยังหมู่บ้านอื่น
โดยเริ่มจากหมู่บ้านที่มีความพร้อม คือหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 9 ผ่านการสนับสนุนทุนให้
หมู่ละ 3,000 บาท ซึ่งประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะหมู่ที่ 5 ซึ่งได้รับมอบกองทุนแม่
ของแผ่นดิน แห่งที่ 2 ของตำบลไปเมื่อปี 2557 ขณะที่หมู่ที่ 9 อยู่ระหว่างการเฝ้า
ระวัง และเชื่อว่าอีกไม่นานก็จะได้รับยกฐานะให้เป็นสมาชิกของกองทุนแม่ของแผ่นดิน
ต่อไป...

กลุ่มองค์กรผู้อุทิศตนเพื่อชุมชน

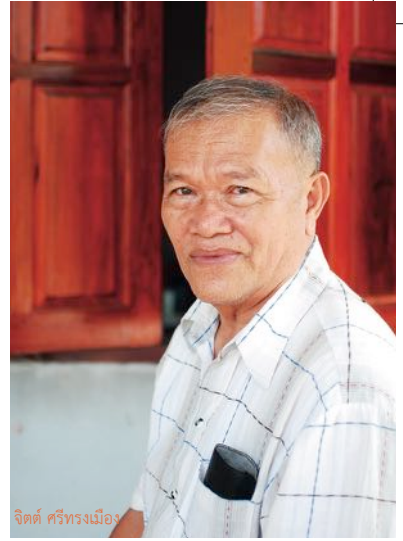
แม้แต่ละคนจะเกิดมามีฐานะที่แตกต่างกัน ทว่าสำหรับคนนาอ้อแล้ว อย่างน้อยๆ ก็ขอตายอย่างสมฐานะเหมือนกันทุกคน นี่คือปณิธานความตั้งใจของกลุ่มคนเล็กๆ ที่รวมตัวช่วยเหลือชาวบ้านมาตั้งปี 2542

กลุ่มองค์กรผู้อุทิศตนเพื่อชุมชน กำเนิดขึ้นจาก **จิตต์ ศรีทรงเมือง** ซึ่งปัจจุบันประธานสภาเทศบาลตำบลนาอ้อ และ กำนัน ฤกษ์วงษ์ ซึ่งเป็นนายกเทศมนตรี แม้ขณะนี้ทั้งคู่จะไม่มีตำแหน่งในกลุ่มอีกแล้ว เพราะลาออกมาลงเลือกตั้ง เมื่อปี 2547 แต่ก็ยังมีส่วนช่วยในการสนับสนุนผ่านการแนะนำให้คำปรึกษา

จิตต์เล่าให้ฟังถึงที่มาที่ไปของกลุ่มว่า ในช่วงที่กำนาลาออกจากข้าราชการครูที่โรงเรียนชุมชนนาอ้อ ก็ได้ชักชวนให้ตั้งกลุ่มนี้ขึ้น เพราะเล็งเห็นว่าเวลาที่ชาวบ้านเกิดเสียชีวิตขึ้นมา คนในบ้านหรือเจ้าภาพมักทำอะไรไม่ถูก เพราะคนที่นาอ้อไม่ได้นำศพไปไว้ที่วัด แต่จะตั้งกันที่บ้าน

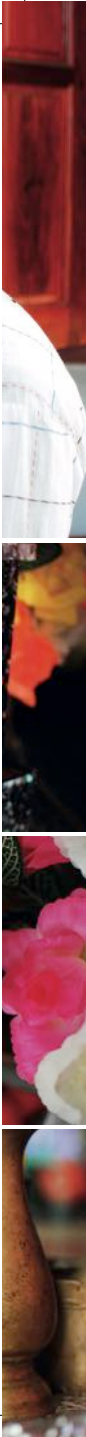
“ถ้าเป็นคนจน นี่จะลำบาก คนมีเงินสามารถจ้างร้านค้าในเมืองมาช่วยตกแต่งเมรุ หน้าศพ และภาพรวมในงาน คือเราเห็นความไม่เท่าเทียมตรงนี้ จึงอุกคิดขึ้นมา เกิดมาไม่เท่ากัน มีชีวิตไม่เท่ากัน อย่างน้อยขอให้ตายเท่ากันได้ไหม จึงตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อช่วยเหลือ” จิตต์เล่า

เริ่มแรกสมาชิกที่มีราว 10 คนใช้วิธีลงขันรายเดือน คนมีเงินจ่ายมากหน่อย 500 บาท ลดหลั่นกันมา 100 บาท 50 บาท ตามฐานะของตน เงินตรงนี้นำไปซื้อหา

จิตต์ ศรีทรงเมือง

เครื่องอัฐบริหาร กระโถน แจกัน โตะหมูปูซา และข้าวของที่ใช้ประดับตกแต่งในงานศพ ทั้งดอกไม้พลาสติก ภูเทียน

“เราซื้อสะสมกันทีละน้อย จนมีของมากพอ ส่วนหนึ่งก็มีคนใจดีช่วยให้เงินอุดหนุน พระสงฆ์ท่านก็ให้พวกหลอดไฟที่เหลือใช้ในวัดมา เมื่อทำมาเรื่อยๆ เราก็มีครบ เครื่องเสียง ไฟฟ้า โตะ แก้ว ทั้งหมดเพื่อความสะดวกของชุมชน เรามีให้ไปจนถึงพิธีกร” จิตต์เล่า

จากอาณิสงค์ที่ทำงานมาอย่างต่อเนื่องหลายปี ทำให้กลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในยามที่ต้องรวมพลังกันในชุมชน ปัจจุบันกลุ่มองค์กรฯ มีกรรมการทำหน้าที่อยู่ 13 คน และเปิดรับจิตอาสาอยู่เสมอ เพราะหลายๆ คนไม่มีเวลา ต้องประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ในปี 2548 ยังได้รับงบประมาณจากเทศบาลตำบลนาอ้อก้อนหนึ่ง รวมถึงเครือข่ายกลุ่มรักนาอ้อ ที่นายกเทศมนตรีจัดตั้งขึ้นหลังจากกลุ่มนี้เพื่อลง การเมื่อ

“ทีมงานเราทำได้ครบหมด อย่างครั้งหนึ่ง โรงเรียนอาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัย ราชภัฏเลยเข้ามาช่วยจัดอบรมทักษะต่างๆ ให้กรรมการ และที่ปรึกษา เพื่อสร้างความ เชี่ยวชาญในการจัดพิธี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดจีบผ้า ทำพวงหรีด” จิตต์เล่า

นอกจากจิตอาสาแกนหลักที่มีอยู่นี้ ยังมีการส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่จากโรงเรียน เทศบาลนาอ้อ ซึ่งนายกเทศมนตรีได้ร้องขอให้ครูพาเด็กๆ มาช่วยงาน เพื่อให้รู้ถึงคุณค่า ของการอุทิศตนว่าเป็นเช่นใด

“เรื่องการรับของนั้นถือเป็นเรื่องรอง เพราะทุกคนมาร่วมทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ จริงๆ หากเจ้าภาพมีฐานะก็หยิบบัณฑิตยทุนรอนให้กลุ่ม และนอกจากงานศพแล้ว ทางกลุ่ม ยังมีบทบาทในการบำเพ็ญสาธารณกุศล อย่างกรณีน้ำท่วมใหญ่ที่เลยในปี 2545 ที่ได้ไป ตั้งโรงครัวทำอาหารเลี้ยงผู้ประสบภัย”

ในวันนี้กลุ่มยังก้าวเดินได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง อาจมีเครื่องใช้บางอย่างชำรุด ทรุคไทม์ไปบ้างตามกาลเวลา อาทิ ดอกไม้พลาสติก ผ้าแต่งเมรุ สายไฟ แต่อย่างน้อย ความ เป็นจิตอาสาของพวกเขากลับไม่ลดลงไปเลย...

สุขภาพดี...ที่เราช่วยกันสร้าง

Health

กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น

ไม่มีกระบวนการใดจะยิ่งขึ้นไปกว่าการให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพ สปสช. นั่นมีจุดมุ่งหมายเพื่อหนุนเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสุขภาพภายในชุมชนของตัวเอง

อิสรา วรย์แสน ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลนาอ้อ ฉายภาพว่า เทศบาลตำบลนาอ้อเข้าร่วมกองทุนหลักประกันสุขภาพ สปสช. ในปี 2552

“ด้วยเหตุที่งบประมาณด้านสุขภาพส่วนมากจะอยู่ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ซึ่งหากท้องถิ่นมีงบประมาณก้อนหนึ่งเพื่อนำมาดูแลด้านนี้ ก็จะเป็นประโยชน์ในอีกมิติหนึ่ง โดยเฉพาะตอบโจทย์กับพื้นที่ จึงเปิดประชุมกับคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล จากนั้นนำเรื่องเสนอกับที่ประชาคมทุกหมู่บ้าน ซึ่งทุกฝ่ายต่างตอบรับ” ผอ.กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเล่า

ทางสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้เริ่มจ่ายงบประมาณรายหัวเป็นจำนวน 40 บาท ต่อจำนวนประชากรมากกว่า 6,200 คน โดยมีทางเทศบาลตำบลนาอ้อจ่ายเงินสมทบเพิ่มเติมอีกไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนเงินงบประมาณ

ส่วนแนวทางการทำงาน กองทุนนี้ดำเนินงานภายใต้หลัก ‘สร้าง นำ ช่อม’ โดยให้ภาคประชาชนเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนงาน ภายใต้งบประมาณก้อนใหญ่ เงินจำนวนมากกว่าร้อยละ 60 ได้รับการจัดสรรสู่การทำงานของภาคประชาชน ผ่านโครงการต่างๆ

“ในช่วงตั้งไข่ ทางคณะกรรมการยังเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน รวมไปถึงกลุ่ม อสม. ซึ่งในพื้นที่ตำบลนาอ้อ อสม. เข้มแข็งมาก แล้วก็มีชาวบ้านที่ชอบทำกิจกรรม โครงการที่ออกมาจะทำในภาพรวมทั้งตำบล อาทิ โครงการออกกำลังกาย โครงการให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ ซึ่งมีการประสานงานภาคีเครือข่าย เป็นเอ็นจีโอที่ทำงานเรื่องนี้อยู่แล้ว เช่น กลุ่มเอดส์ อุดร มูลนิธิรักษ์ไทย มาช่วยเหลือด้านวิทยากร” อิศราเล่า

กระทั่งในปี 2558 ทางชุมชนเริ่มมีความพร้อม ทางกองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลตำบลนาอ้อ เปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นผู้เขียนเสนอโครงการเข้ามา ด้วยแต่ละแห่งมีความต้องการที่แตกต่างกัน โดยประชาสัมพันธ์กับประชาชนผ่าน อสม. หอกระจายข่าว ผู้ใหญ่บ้าน และคณะอนุกรรมการพัฒนาเทศบาล

“ชาวบ้านสนใจก็เข้ามา มี อสม. คอยสนับสนุน รวมถึงเจ้าหน้าที่เทศบาลที่คอยช่วยเขียนโครงการให้ อยากทำอะไรก็เข้ามา เมื่อรวบรวมโครงการทั้งหมด คณะกรรมการจะลำดับความสำคัญ อันไหนดี ตอบโจทย์ ก็ให้อันนั้นก่อน ขณะเดียวกันก็ยังมีหลายๆ โครงการที่คณะกรรมการเป็นผู้ชี้แนะ ให้โจทย์ชาวบ้านไปคิดต่อ” อิศราเพิ่มเติม

อิสรา วงษ์เสนา

ถึงวันนี้ กองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลตำบลนาอ้อดำเนินการมาระยะหนึ่ง มีโครงการเพื่อสร้างผลกระทบด้านดีต่อประเด็นเรื่องสุขภาพเกิดขึ้น และดำเนินการอย่างต่อเนื่องหลายโครงการ พัฒนาจนเกิดความยั่งยืน

ที่ผ่านมาทางท้องถิ่นได้นำหลักเกณฑ์ต่างๆ มาช่วยชีวิตผลสัมฤทธิ์ ทั้งจากการทำรายงานความก้าวหน้าของโครงการ รวมไปถึงการสำรวจความมีส่วนร่วมของประชาชน โดยในแต่ละโครงการจะมีตัวชี้วัดที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น โครงการเกษตรปลอดโรค ซึ่งเป็นการตรวจสอบเคมีในเลือดของเกษตรกร จะมีการตรวจคัดกรองว่าบุคคลใดเสี่ยงมากเสี่ยงน้อย จากนั้นก็นำมาขยายผล ถ้าตรวจแล้วจบก็ไม่มีกรขยายผล แต่ถ้าตรวจพบ ก็จะต้องหาวิธีดูแลรักษาอย่างไร ซึ่งที่ผ่านมาได้นำมาผนวกเพิ่มเติมกับโครงการการใช้สมุนไพรเพื่อทำการล้างพิษในกลุ่มเสี่ยง

“โครงการบางโครงการก็ต้องทำกันนานถึงจะสำเร็จ ที่เห็นๆ เลย คือโครงการงานศพปลอดเหล้า มีเสียงต่อต้าน เพราะตามธรรมเนียมของคนภาคอีสาน ใครไปใครมาต้องมีการต้อนรับ ต้องมีการดื่มเหล้า หรือดื่มเหล้าแล้วทำให้คลายทุกข์ แต่ปัจจุบันทัศนคติของสังคมเริ่มเปลี่ยนไปและยอมรับว่าไม่จำเป็นต้องมีสุราในงานศพ ถ้าเจ้าภาพบ้านใครเข้าร่วม ก็จะได้รับสวัสดิการจากกองทุน ซึ่งจะช่วยซื้อน้ำผลไม้มาช่วยในงาน นี่ก็เป็นภาพรวมของกองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลตำบลนาอ้อ” ผอ.กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมทั้งท้าย...

ศูนย์พัฒนานานวัตกรรมสุขภาพชุมชน

จากประสบการณ์ทำงานมาหลายปี ทำให้บุคลากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) น้าอ้อ มีข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพแบบเจาะลึก ชนิดที่ใครป่วย ใครเจ็บ ใครเป็นโรคประจำตัวอะไร รู้หมด กระนั้นปัญหาอดฮิตตลอดกาลของ รพ.สต. คือข้อจำกัดทางงบประมาณ ดังนั้น รพ.สต. แต่ละที่จึงมีวิธีการจัดการตัวเองแตกต่างกันไป

ไพรัช จันทร์แสง ผู้อำนวยการ รพ.สต.นาอ้อ บอกว่า รพ.สต. แต่ละที่มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบตามแผนงาน และต้องรับการประเมินคุณภาพอยู่เสมอ โจทย์ข้อหนึ่งที่แทบทุก รพ.สต. ต้องทำ คือการพัฒนาหน่วยงานจัดการสุขภาพ

วิไลพร จันทร์แสง

วิไลพร จันทร์แสง

“ทั้งหมด ทั้งเจ้าหน้าที่ เราต้องช่วยกันคิดค้น เอาต้นแบบจากการไปศึกษาดูงานมาประยุกต์ โดยใช้สิ่งที่มีอยู่รอบตัวมาประดิษฐ์ใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด จนได้รับรางวัลรองชนะเลิศระดับภาคในประกวด รพ.สต.ดีเด่นกลับมา” ผอ.รพ.สต. เล่า

เมื่อพัฒนามานานเข้า รพ.สต.นาอ้อ ก็มีหลายนวัตกรรมให้เลือกใช้ จนกลายเป็นศูนย์พัฒนานวัตกรรมสุขภาพชุมชน รพ.สต.นาอ้อ แม้ไม่ใช่อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ได้รับมาตรฐานทางการผลิต แต่่นวัตกรรมเหล่านี้กลับมีประสิทธิภาพ ตอบโจทย์ด้านการดูแลสุขภาพชุมชน ภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

วิไลพร จันทร์แสง เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน เสริมว่า ศูนย์พัฒนานวัตกรรมสุขภาพชุมชน รพ.สต.นาอ้อ เริ่มพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2553

“คนที่นี่เป็นเบาหวานกันมาก แล้วก็ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ แล้วก็มะเร็งเต้านม เป็นหน้าที่ของเราที่ต้องดูแลพวกเขา อย่งไรคะมะเร็งเต้านม นวัตกรรมที่ใช้คือโมเดลตรวจมะเร็งเต้านม ซึ่งโมเดลสำเร็จชิ้นหนึ่ง ราคา 4,500 บาท เราซื้อมาแค่ 2 ชิ้น ใช้เป็นตัวอย่างสอนให้ชาวบ้านรู้จักการตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง แต่ 2 ชิ้น ใช้ไม่เพียงพอ เราจึงนำฟองน้ำ และใยสังเคราะห์มาผลิตแทน แม้จะไม่เหมือนเต็มร้อย แต่ก็ใช้งานได้ดีพอกัน” วิไลพรเล่า

โดยรวมแล้ว รพ.สต.นาอ้อ สามารถผลิตนวัตกรรมมาแล้วมากกว่า 10 ชิ้น อาทิ อุปกรณ์เพื่อคนพิการ อย่างที่นอนป้องกันแผลกดทับ ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นจากการนำถุงใส่น้ำยาล้างไตใช้แล้ว นำมาทำความสะอาด จากนั้นใส่น้ำสะอาดลงไป ปิดถุงด้วยกาวยร้อน ทำอย่างนี้หลายๆ ถุง แล้วนำมาเรียงใส่ผ้าปูที่นอน สามารถเป็นเตียงชั้นดี มีสรรพคุณลดอาการกดทับสำหรับผู้ป่วยเป็นอัมพาตหรือต้องนอนนานๆ

นาฬิกาพลิกชีวิต ผลิตขึ้นเพื่อเป็นคู่มือแก่คนดูแลผู้ป่วยติดเตียง โดยเจ้าหน้าที่วาดเป็นรูปนาฬิกา แต่ละเลขมีภาพแนะนำเป็นวิธีดูแลผู้ป่วย เช่น เวลา 09.00 น. ต้องพลิกผู้ป่วยนอนคว่ำ เวลา 11.00 น. ต้องพลิกให้นอนหงาย ทำให้ผู้ดูแลรู้ว่าเวลาไหนต้องทำอะไร

ส่วนกลุ่มงานอนามัยแม่และเด็ก มีสติ๊กเกอร์หุ้มนม สำหรับคนที่หุ้มนมบดนม ดูดให้หุ้มนมกลับเข้าที่ กะลาคกรอบหุ้มนม แก้ปัญหาเต้านมคัดตึงสำหรับหญิงหลังคลอด โดยเอาผ้าชุบน้ำอุ่นวางในกะลาแล้วประคบที่เต้านม

ขณะที่กลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน มีนวัตกรรมสหสาขา ซึ่งผู้ป่วยคนพิการสามารถเหยียบนวดเท้าระหว่างรอตรวจ นอกจากนี้ยังมีปั๊มป้องกันจากร 7 สี เป็นกระบวนการจัดเก็บข้อมูลผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ทำให้ผู้ป่วยสามารถเข้าใจได้ง่ายว่ากำลังอยู่ในสถานการณ์เช่นใด เช่น ถ้าเป็นสีเขียวแสดงว่าปฏิบัติตัวได้ดี แต่ถ้าสีเหลือง แสดงว่าเดือนนี้เริ่มห้อยยานและมีความเสี่ยงว่าจะมีภาวะน้ำตาลในเลือดสูง โดยมีการประเมินทุก 3 เดือน

ยังมี ธงห้าห่วง ซึ่งใช้ในโครงการหมู่บ้านสุขภาพดีวิถีไทย โดยจะมีการติดธงในบ้านที่สามารถทำกิจกรรมของประชาชนในพื้นที่ เช่น บ้านไหนร่วมกิจกรรมทำบุญปลอดเหล้าก็จะได้ธงสีเหลือง บ้านไหนร่วมกิจกรรมลดโลกร้อน จะได้ธงสีเขียว หากทำได้ครบจะได้ธง 5 สี ซึ่งกิจกรรมนี้ รพ.สต.จัดนำร่องที่หมู่ 5 ซึ่งเข้าประกวดหมู่บ้านสุขภาพดีวิถีไทย

ทั้งนี้นวัตกรรมเหล่านี้จะถูกถ่ายไปยังตัวผู้ป่วยเอง ผู้ดูแลผู้ป่วย และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งนำอ้อมี อสม. 133 คน และตำบลศรีสองรักอีก 101 คน และจะมีการประเมินมาตรฐานและความพึงพอใจของผู้ใช้ทุก 6 เดือน เพื่อดูว่าจะสิ่งประดิษฐ์นั้นมีประโยชน์เพียงใด ควรต่อยอดแบบไหนให้ตรงกับความต้องการของผู้ป่วยมากที่สุด...

ศูนย์สุขภาพแพนไทย

ด้วยความที่คนนาอ้อมืออาชีพหลักเป็นเกษตรกร ชีวิตประจำวันต้องก้มๆ เงยๆ อยู่ตลอดเวลาหลายคนจึงมีปัญหาเรื่องเจ็บหลัง เจ็บกระดูกอยู่เสมอ ซึ่งวิธีการรักษาอาการแบบนี้ที่หลายคนยืนยันว่าได้ผลชะงัดจริงๆ คงไม่มีอะไรเกินหน้า ‘แพทย์แพนไทย’ ไปได้

เพราะเหตุนี้เองนับตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา เทศบาลตำบลนาอ้อมือจึงสนับสนุนให้อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวนหนึ่งเข้าอบรมหลักสูตรนวดแพทย์ไทยของสาธารณสุขจังหวัดเลย (สสจ.) เป็นเวลา 60 ชั่วโมง และได้กลายเป็นรากฐานหนึ่งของการแพทย์แพนไทยในตำบลเล็กๆ แห่งนี้

ประจวบกับทางกระทรวงสาธารณสุขได้ส่งเสริมให้มีการนำแพทย์แพนไทยเข้ามาเป็นทางเลือกในการรักษา ทาง รพ.สต.นาอ้อมือ จึงได้ส่งตัวแทนหนึ่งคนเข้าศึกษาหลักสูตรนวดแพนไทยเป็นเวลา 372 ชั่วโมง ที่โรงพยาบาลเลย และเข้าทำงานเป็นผู้ช่วยแพทย์แพนไทย

วัชรีย์ แซ่มซ้อย แพทย์แพนไทย รพ.สต.นาอ้อมือ เล่าว่า ในแต่ละเดือนมียอดผู้ใช้บริการศูนย์สุขภาพแพนไทยถึง 200-300 คน ขณะที่มีแพทย์แพนไทยเพียงคนเดียวกับ อสม. ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรนวดแบบใหม่ของ สสจ. 372 ชั่วโมง จำนวน 5 คน โดยที่นี่มีบริการแบบครบวงจร ตั้งแต่ตรวจแพนไทย นวดประคบสมุนไพร อบสมุนไพร และดูแลหญิงหลังคลอด อาทิ การทับหม้อเกลือ

กระบวนการทำงานนั้น หลักๆ จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือเชิงรับ คนไข้เดินเข้ามาหาเองที่ รพ.สต. ซึ่งส่วนมากจะมีอาการ 1 ใน 5 ประเภท คือปวดกล้ามเนื้อหลัง, ปวดคอ ป่าไหล่ จากการนั่งทำงานกับคอมพิวเตอร์, ข้อเข่าเสื่อม ซึ่งเป็นอาการยอดฮิตของผู้สูงอายุ

อาการตะคริว เกร็งกล้ามเนื้อ และสุดท้ายคือ บาดเจ็บจากการเล่นกีฬา โดยก่อนรักษาจะมีการทำ Pen Scale เพื่อดูว่ามีความปวดระดับไหน และประเมินอีกครั้งหลังการรักษา

ส่วนกระบวนการเชิงรุก คือเข้าหาคนไข้เอง โดยมากมักเป็นคนที่พิการ ผู้ป่วยโรคเรื้อรังติดเตียง ซึ่งปัจจุบันมีผู้ป่วยอยู่ภายใต้การดูแล 24 คน โดยทีมแพทย์แผนไทยจะต้องลงชุมชนไปตรวจเยี่ยมทุกวันในช่วงบ่าย พร้อมกับให้คำแนะนำการดูแลแก่ญาติในกรณีที่แพทย์ไม่อยู่

ขณะเดียวกันที่ศูนย์ฯ ยังมีการเผยแพร่ความรู้ต่างๆ ผ่านอสม. ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมระยะสั้น เพื่อให้ความรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างเท่ากับคนที่ป่วยเบาหวานว่าควรจะมีการนัดอย่างไรจึงไม่เป็นอันตราย การนัดผู้สูงอายุควรเป็นแบบไหน รวมไปถึงผลิตสมุนไพรใช้เอง ซึ่งส่วนมากเป็นยาใช้ภายนอก ทั้งลูกประคบ ชูตอบสมุนไพร

นอกจากนี้ยังมีจ่ายยาสมุนไพรในส่วนของการรักษาทั่วไป ซึ่งขึ้นอยู่กับความเห็นของแพทย์ผู้ทำการรักษา โดยมีการใช้ยาสมุนไพร 13 รายการ ทั้งหมดกระจายโดยโรงพยาบาลเลย

นอกจากนี้ ยังมีการทำกิจกรรมกับชุมชนผู้สูงอายุในตำบลนาอ้อ เช่น การทำสมาธิบำบัด สวดมนต์ช่วงเช้า ทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ ที่วัดศรีจันทร์ มีการสอนโยคะ ดึงยาง ฤๅษีคีตดนตรี 15

ท่ากันแบบฟรีๆ ซึ่งในช่วงแรกแพทย์แผนไทยต้องลงสอนก่อน แต่ทุกวันนี้ผู้สูงอายุนำกลุ่มเองแล้ว

ล่าสุดมีการส่งเสริมแกนนำในการปลูกพืชสมุนไพร รักษาโรค ทั้งตะไคร้หอม รางจืด ตามนโยบายของ สสจ. รวมทั้งมีการจัดฟันอุ้งล้าแก่ชาวชุมชน ซึ่งมีชาวบ้านให้ความสนใจปลูกจำนวนมาก..

ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาคนพิการโดยชุมชน

ภายในตำบลนาอ้อเปิดกว้างสำหรับการมีส่วนร่วม หลายครั้งหลายคราที่คนในชุมชนเข้ามาสร้างเวทีของตัวเอง เพื่อบอกเล่าเรื่องราวของตัวเอง หลากเรื่องราวเป็นเรื่องเล่าที่ทรงพลังเช่นเดียวกับคนพิการในตำบลนาอ้อ ที่มีพื้นที่ในการบอกเล่าเรื่องราวของตัวเอง

ย้อนกลับไปเมื่อปี 2552 คนพิการจำนวน 15 คน ได้รวมกลุ่มกันหลังจากทนแรงยุของเทศบาลตำบลนาอ้อไม่ไหว คนพิการจึงออกจากบ้าน เพื่อแสดงความสามารถและศักยภาพให้สังคมได้เห็นเป็นที่ประจักษ์

กลุ่มคนพิการกลุ่มนี้เป็นเพียงเศษเสี้ยวเดียวของคนพิการทั้งหมด 360 คนในพื้นที่ในจำนวนนี้ส่วนหนึ่งไปไหนมาไหนเองไม่สะดวก ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยที่ต้องอยู่กับบ้าน แต่สำหรับคนที่ยังพอไปไหนมาไหนได้ พวกเขาเหล่านี้คือตัวแทนที่แสดงให้เห็นถึงศักดิ์และศรีของคนพิการ โดยอาศัยภูมิปัญญา ตลอดจนการเรียนรู้เพิ่มพูนทักษะ โดยเฉพาะผลงานหัตถกรรมงานจักสาน งานทอผ้าที่ได้รังสรรค์ขึ้น ไม่ว่าจะงานราชฎ์หรืองานหลวง หากชุมชนต้องการพวกเขาจะมาแสดงพลังและศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเอง

จันทร์เพ็ญ แส่นคำคุณ หนึ่งในแกนนำคนพิการเล่าว่าทุกสัปดาห์คนพิการจะมารวมตัวกันที่เทศบาล 2-3 ครั้ง โดยมีเทศบาลตำบลนาอ้อสนับสนุนให้คนพิการรวมกันสร้างอาชีพสร้างรายได้ อันเป็นสิ่งที่เสริมขึ้นมาจากการได้มาพบปะกัน พูดคุยกัน และทำกิจกรรมร่วมกัน

หลังจากการรวมกลุ่มกันมาราว 1 ปีพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย (พมจ. เลย) ได้เห็นศักยภาพของกลุ่มผู้พิการ จึงสนับสนุนให้มีการตั้งศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาคนพิการ (Community Learning Center - CLC) ขึ้นในพื้นที่

วิไลวรรณ จันทะบุรณ์ นักพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลนาอ้อ อธิบายถึงความแตกต่างของกลุ่มเดิมกับศูนย์ CLC ว่านอกจากจะทำให้งบประมาณสามารถลงมาถึงกลุ่มคนพิการง่ายขึ้นแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นคนพิการให้กล้าออกมาสู่สังคมภายนอกมากขึ้น โดยที่ผ่านมาแกนนำดั้งเดิมทั้ง 15 คนรับหน้าที่เป็นตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านลงไปสำรวจข้อมูลในชุมชนว่าคนพิการแต่ละคนกระจายตัวอยู่ที่ไหน แล้วสนับสนุนให้คนที่ยังขาดความมั่นใจอยู่ กล้าออกมาทำกิจกรรมมากขึ้น

ศูนย์ฯ มีจัดกิจกรรมต่างๆ รองรับ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอาชีพ อาทิ การสานตะกร้าจากเส้นพลาสติก ทिमเสนน้ำ พวงกุญแจ ฯลฯ รวมไปถึงสอนให้รู้จักการฟื้นฟูร่างกายตัวเอง โดยมีวิทยากรจาก รพ.สต. มาช่วยสอนเทคนิคการนวดแผนไทยให้คนพิการที่ติดเตียงสามารถช่วยเหลือตัวเองได้

นอกจากนี้ แกนนำคนพิการยังได้สร้างระบบสวัสดิการขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือดูแลกลุ่มคนพิการเอง ทั้งการเยี่ยมเยียนผู้ป่วยหรือช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์เพื่อประกอบอาชีพ โดยที่มาของเงินมาจาก 2 แหล่งด้วยกัน

แหล่งแรกจากการขายผลิตภัณฑ์ที่สำนักงานเทศบาลตำบลนาอ้อ ซึ่งปัจจุบันมีสินค้าหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นตะกร้าสานจากเส้นพลาสติก ยาดม พิมเสนน้ำ ผ้าเช็ดมือ ผ้าพันคอ พวงกุญแจ และการบูร โดยรายได้จากการขายสินค้าจะกระจายออกเป็น 3 ส่วน คือค่าจ้างคนทำ ส่วนที่ 2 คือคนขาย และสุดท้ายคือเข้ากองกลาง

ส่วนอีกแหล่งมาจากระบบสมาชิก ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกอยู่ 260 คน โดยสมาชิกต้องจ่ายเงินค่าสมัคร 100 บาท พอครบปีกลุ่มจะเพิ่มหุ้นให้เป็น 200 บาท และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในปีถัดไป ถ้าเสียชีวิตจะได้ค่าศพ 600 บาท บวกค่าหุ้น แต่ถ้าเป็นกรรมการหรือสมาชิกรุ่นก่อตั้ง 15 คนเสียชีวิต จะได้คนละ 2,000 บาท รวมค่าหุ้น พร้อมคุ้มครองไปถึงสามีและพ่อแม่ เพราะถือว่าเป็นกลุ่มคนที่เสียสละมากกว่าเพื่อน และยังเป็นคนประสานงานกับเครือข่ายต่างๆ จนเกิดกลุ่มนี้ขึ้นมาได้

สำหรับเรื่องราวบทต่อไปของกลุ่มคนพิการคือการกระจายสินค้าของศูนย์ฯ ไปสู่วงกว้าง ซึ่งถ้าเป็นไปได้ ก็อยากจะมียอดส่วนกลางสักคน ขับตระเวนไปตามพื้นที่ต่างๆ เพื่อขายสินค้า ซึ่งหากถึงเวลานั้น กลุ่มของพวกเขาน่าจะมีความเข้มแข็งและสามารถนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง...

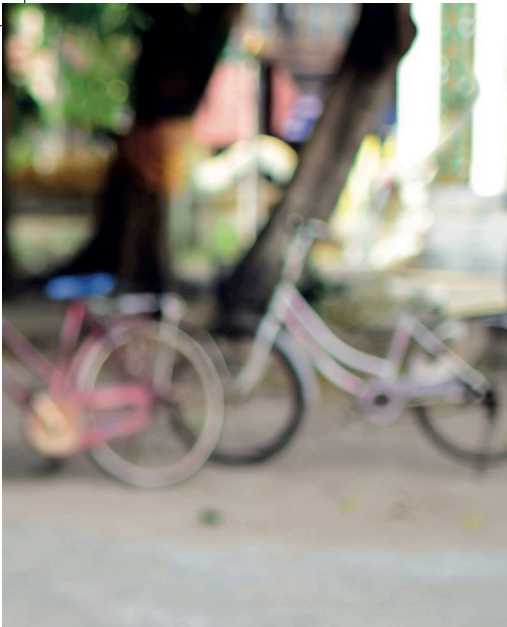
กลุ่มจิตอาสาแลสุขภาพชุมชน

เสียงเพลงสุดฮอต ‘ขอใจเธอแลกเบอร์โทร’ ของหญิงลี ศรีจุมพล หรือจะเพลงสุดฮิต ‘ตามใจแม่’ ของเฉลิมพล มาลาคำ เป็นสัญญาณสำคัญว่า ต่อไปนี้ทุกคนเตรียมตัวกขยะภายในบ้านออกมาได้แล้ว

ตำบลนาอ้อมีวิธีการจัดการขยะของตัวเอง หากลองสังเกตภายในตำบล จะพบว่าที่นี่ไม่มีถังขยะวางอยู่ริมถนนหน้าบ้านสักถัง เพราะที่นี่ทุกครัวเรือนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการขยะด้วยตัวเอง โดยในส่วนของขยะที่ครัวเรือนจัดการไม่ได้ อย่างจำพวกถุงพลาสติกนั้น ก็จะเป็นหน้าที่ของรถขยะ 2 คัน ที่จะคอยอาสาเอาขยะไปจัดการต่อให้ ทั้งสองคันจะแบ่งกันวิ่งคนละเส้นทาง โดยมีเสียงเพลงเป็นสัญญาณบอกการมาถึง คันหนึ่งเปิดเพลงลูกทุ่ง อีกคันเปิดหมอลำ

พื้นที่เองสำคัญในการขับเคลื่อนงานการจัดการขยะในชุมชนโดยชุมชนให้เป็นรูปธรรมคืออาสาสมัครสาธารณสุข หรือ อสม. ซึ่งมีอยู่ 133 คน

เรื่องราวของจิตอาสากรุ่นนี้ถ่ายทอดผ่านตัวแทน อสม. 5 คน ซึ่งมีตำแหน่งพ่วงท้าย

มากมาย ไม่ว่าจะ เป็น **สมจิตร์ คุรุวาครี** รองประธานสภาเทศบาลตำบลนาอ้อ และประธาน อสม. ตำบลนาอ้อ, **วรญา แสงไว** สมาชิกสภาเทศบาล และ อสม.ดีเด่นระดับเขต, **พิจิตรา พรหมพุดธา** ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี, **วิภาวรรณ สติธย์** เลขานุการนายกเทศมนตรี และ **ประเทือง เร่งร้อน** สมาชิกสภาเทศบาล ทั้งหมดร่วมกันฉายภาพการทำงานว่าเป็นการรวม กลุ่มกันของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีความชำนาญเฉพาะเรื่อง ร่วมกัน วางแผน ออกแบบกิจกรรมสำหรับชุมชน

“ว่ากันว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะมีหน้าที่ แจ่งข่าวร้าย กระจายข่าวดี แต่ตำบลนาอ้อ อสม. เป็นมากกว่านั้น เราดูแลจะทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ” วรญา เล่า

หลายคนอาจคาดไม่ถึงว่า ที่ตำบลนาอ้อถึงขยะเพียงใบเดียวกลายเป็นขนวนความขัดแย้ง ระหว่างบ้านใกล้เคียงมาแล้ว เพราะไม่มีใครอยากให้มีถังขยะมาวางหน้าบ้าน เลยมีการ ผลักใส่ไล่ส่งถังขยะไปอยู่บ้านใครก็ได้ที่ไม่ใช่บ้านฉัน พอขยะเยอะ ก็มักมีสุนัขมาคุ้ยขยะ ทำให้เศษอะไรต่อมิอะไรเกลื่อนกลาดเต็มถนน

ทิจิตรา พรหมพุดา

ประเทือง เรืองรอบ

ในปี 2556 อสม. จึงเริ่มทบทวนวิธีการ และนำร่องบ้านหมู่ที่ 5 ผ่านนโยบายไม่วางถังขยะไว้หน้าบ้าน ปรากฏว่าได้ผลดี หลังจากนั้นหมู่บ้านอื่นๆ ก็เริ่มทำตามจนครบทั้งตำบล นอกจากนี้ยังมีการต่อยอดด้วยการเชิญชวนให้ชาวบ้านแยกขยะ โดยหมู่บ้านจะแจกถังให้ครัวเรือนละ 2 ใบ ถึงหนึ่งใส่ขยะที่สามารถนำไปขายรีไซเคิลได้ ส่วนอีกถังก็ใส่พวกเศษอาหาร และให้มีการแยกขยะที่ต้องทำลายไว้เอง

หรือแม้แต่โครงการสุขภาพดีวิถีไทย โดยในแต่ละปีจะมีการคัดกรองคนที่อยู่กลุ่มเสี่ยงจะเป็นเบาหวาน ความดันโลหิตสูง หมู่บ้านละ 10 คน มาเข้าร่วมกิจกรรม ตั้งแต่การอบรม การออกกำลังกาย การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการกิน ผ่านการหันมาบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ หรือการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้ อสม.ยังพยายามสร้างทายาทรุ่นใหม่ ด้วยการนำโครงการ อสม.น้อยของตำบลหาดสองแควที่ตำบลนาอ้อเป็นลูกข่ายในโครงการสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพชุมชน มาดำเนินการ ซึ่งบรรดาอสม. ก็จะมีสิ่งล่อใจเด็กๆ ให้มาช่วยงาน ทั้งขนมมณเฑียร พร้อมกับดีดเส้นห่อของกิจกรรมออกมาให้เด็กๆ สัมผัสได้ เช่นเวลาประชุม นอกจากจะอบรมความรู้พื้นฐานของงานอาสาสมัครแล้ว ก็จะมีงานที่เป็นการปฏิบัติ เช่นฝึกปฐมพยาบาล ลงพื้นที่สำรวจลูกน้ำยุงลาย ซึ่งเด็กจะรู้สึกสนุกและอยากมาร่วมกิจกรรมต่อ

วิจารณ์ สติชัย

สมจิตร คุรุวาหรี

ไม่เพียงแค่นั้น ด้วยความที่ อสม. ที่มีตำแหน่งในฝ่ายบริหาร จึงมีความสามารถในด้านการจัดการเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นการเขียนโครงการอย่างไรให้น่าสนใจ และตอบโจทย์ของพื้นที่ได้จริง รวมไปถึงการประสานงานและการตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยว อย่างเช่นกิจกรรม ‘งานศพปลอดเหล้า กินข้าวเหนียวในกระติบ’ ที่เป็นโครงการภายใต้กองทุนหลักประกันสุขภาพชุมชนตำบลนาอ้อ

“เช่นบ้านหลังหนึ่งประสงค์อยากจัดงานศพปลอดเหล้าฯ ก็จะมีการประสานงานมายังกลุ่มองค์กรผู้อุทิศตนเพื่อชุมชน ซึ่งจะรับหน้าที่เป็นผู้จัดงานศพ พอถึงวันเผาก็จะมีรถแห่ศพบริการให้ มีเครื่องเสียงให้ นอกจากนี้ยังมีการประสานกับ อพพร. ที่จะเดินทางมาเคารพศพให้เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้วายชนม์ เวลาสวดศพ ก็จะมีการประสานไปยังกลุ่มผู้สูงอายุให้มาสวดสรภัญญะให้ และสุดท้าย โครงการสนับสนุนในการซื้อน้ำผลไม้ น้ำสมุนไพร หรือน้ำเปล่า แจกแทนเหล้า มูลค่า 2,000 บาท โดยจะจ่ายวันสุดท้ายที่หน้าเมรุ ซึ่งถ้า อสม. พบว่า งานศพไม่ปลอดเหล้าจริง ก็จะไม่มีการจ่ายเงินจากกองทุนฯ”

แต่เห็น อสม. มาทำงานบริหาร ใช่ว่าจะล้มบทบาทดั้งเดิม เพราะอย่างไรเสีย อสม. คนหนึ่งยังมีความรับผิดชอบในการดูแลครัวเรือนอย่างน้อย 10 หลังคาเรือน ทุกคนยังคงมีความเชี่ยวชาญประเด็นทางสาธารณสุขหรือโรคต่างๆ อย่างน้อย 2 โรค เพราะเวลาที่ต้องการอาศัยพลังขับเคลื่อนในประเด็นนั้นๆ จะได้มีเครือข่ายที่เข้มแข็งและเข้าใจในปัญหาอย่างแท้จริง...

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

Environment

ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงหมู่ที่ 5

หมู่บ้านเล็กๆ แต่สามารถผสมผสานความร่วมมือไม่ร่วมมือของชาวชุมชนและการใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนได้ลงตัว ยืนยันได้จากรางวัล หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ‘อยู่เย็น เป็นสุข’ ประจำปี 2555 ระดับจังหวัด จึงทำให้ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงหมู่ที่ 5 บ้านนาอ้อ กลายเป็นต้นแบบสำคัญของของตำบลนาอ้อ

เรื่องของเรื่อง คงต้องยกให้ โชคอำนาจ ภูงาม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ที่มีความอดิดัดใจตั้งแต่สมัยเป็นกรรมการชุมชน เพราะเขามักสังเกตเห็นว่าเวลามีงานชุมชน อย่างลอยกระทง บุญข้าวจี๋ ทอดกฐินเมื่อใด ชาวบ้านมักไม่มีใครมาช่วยเตรียมงาน รอมารวันสุดท้าย แต่ก็เข้าใจได้ว่า เป็นเพราะทุกคนมีอาชีพ มีภาระที่ต้องรับผิดชอบ

ในปี 2552 โชคอำนาจได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน เลยพยายามหาวิธีการรวมกลุ่มชาวบ้าน และเพื่อให้แต่ละหลังคาเรือนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงน้อมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้กับพื้นที่ หลังจากมองๆ ดูแล้ว พบว่าแต่ละบ้านมีพื้นที่เหลือ อย่างน้อยๆ ก็น่าจะปลูกผักสวนครัว เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย จึงได้หาต้นกล้ามาแจกจ่ายชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านเลือกพืชที่อยากปลูก

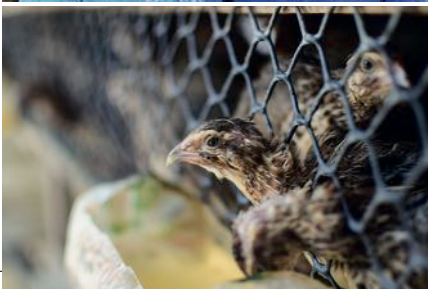

“บ้านไหนไม่ปลูก เราก็จะไม่ให้ความร่วมมือ
อย่างเวลาบ้านนั้นมีงาน ต้องการหยิบยืมของ
สาธารณประโยชน์ประจำหมู่บ้าน อย่างรถลาก ถ้วย
ชาม ช้อนส้อม เครื่องเสียง เราเลือกไม่ให้ เพราะ
ถือว่าไม่มีส่วนร่วม” ผู้ใหญ่โชคอำนวยเล่า

นอกเหนือจากพันธุ์พืชแล้ว ยังสนับสนุนปุ๋ย
และน้ำหมักชีวภาพ โดยมีหมอดินอาสาประจำ
หมู่บ้านรับหน้าที่ทั้งสอนทั้งทำแจกจ่ายให้คนใน
หมู่บ้าน จนทุกวันนี้บ้านหมู่ 5 ปลูกผักกันเกือบเต็ม
พื้นที่ และถ้ามีโอกาสพิเศษ ผู้ใหญ่โชคอำนวยจะเปิด
ตลาดกลางหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านนำผักของตนเอง
มาแลกเปลี่ยนหรือค้าขายกันเองในราคาย่อมเยา

ทั้งยังส่งเสริมให้เลี้ยงสัตว์ อาทิ ปลา กบ โดยทำ
บ่อเอาไว้ในบ้าน ทางหมู่บ้านจัดหาพันธุ์กบพันธุ์ปลา
มาให้ ซึ่งการเลี้ยงปลาเลี้ยงกบจะช่วยให้มีปุ๋ยมาใส่
ผัก เป็นเกษตรผสมผสานภายใต้เนื้อที่จำกัด

ขณะเดียวกัน เพื่อให้ชาวบ้านรู้จักเก็บรู้จักออม ที่นี้ยังส่งเสริมให้มีการทำบัญชีรายรับรายจ่าย โดยคณะกรรมการชุมชนเข้าไปช่วยดูแลและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

วันนี้แต่ละครัวเรือนมีกินมีใช้ รายได้ที่เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งมาจากรายจ่ายที่ลดลง ขณะเดียวกันชาวบ้านมีความสามัคคี มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ที่สำคัญนั้นภายในบ้านหมู่ที่ 5 ยังมีการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ อาทิ กลุ่มผักบุ้ง ซึ่งมีสมาชิกที่ปลูกอยู่ราวๆ 20 คน สามารถส่งผักบุ้งไปตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วจังหวัดเลย นอกจากนี้ก็ยังมีส่งเสริมกลุ่มทอผ้าไหมหม่อน กลุ่มเลี้ยงนกกระทา กลุ่มผลิตน้ำยา

ล้างจาน ตามความสนใจของแต่ละคน

จากโมเดลความสำเร็จในพื้นที่หมู่บ้าน ขณะนี้ผู้ใหญ่และทีมงานได้เริ่มต่อยอดแนวคิดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่หมู่ที่ 6 ตามที่เทศบาลส่งเสริม เพื่อให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลอีกหมู่บ้านหนึ่ง ขณะที่หมู่ที่ 5 ก็เป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินแห่งที่ 2 ตามหลังบ้านหมู่ที่ 2 ซึ่งการไม่เคยหยุดคิดพัฒนาเช่นนี้จะหนุนเสริมให้ตำบลนาอ้อสามารถเติบโตเป็นสังคมที่มีคุณภาพในทุกมิติได้แน่นอน...

เศรษฐกิจดี มีความยั่งยืน

Economy

จักสาน ลานชีวิต หมู่ที่ 7

“...ฤกษ์ดีในยามเช้าตรู่ มุ่งหน้าสู่บ้านนาอ้อทันที กระสุนไทยถูกแขนขวา แม่ชื้นอุ่น ชูลมุนหลบลี้หนีภัย ฝรั่งเศสไม่ได้ตั้งใจ ถอยทัพหนีไปจากศาลาการเปรียญ คนไทยทำได้แบบเนียน ที่ศาลาการเปรียญศรีชมชื่นของเรา นี่แหละน้ำใจคนไทย ขอให้รักกันไว้สามัคคี...”

บทเพลงฝรั่งเศสบุกบ้านนาอ้อ บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เมื่อปี 2441 ได้รับการบันทึก และขับกล่อมด้วยน้ำเสียงกังวานของ **ยายล้อม จ้องกำ** หญิงอาวุโสแห่งหมู่ที่ 7 ชุมชนบ้านม่วง

แม้จะเข้าสู่ขวบวัยที่ 78 ปีแล้ว แต่ยายล้อมยังคงกระฉับกระเฉงไม่เปลี่ยน แกรมยังมี กำลังวังชาติ นำทีมผู้สูงอายุบ้านใกล้เคียงเคียงนับ 10 ชีวิตรวมกลุ่มทำงานหัตถกรรมในยามว่าง สร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชนออกวางขายทั้งเครื่องสานไม้ไผ่ อย่างหวด หรือกระติบข้าว เหนียว ล่วงไปถึงเครื่องนุ่งห่ม เช่น ผ้าห่ม ผ้าขาวม้า

ยายสฤงค์ บุญมีวิเศษ (ซ้าย)

ยายล้อม จ้องฟ้า

พื้นเพของคนตำบลนาอ้อนั้นมีภูมิความรู้ด้านจักสาน และการทอผ้าเพื่อใช้เองในครัวเรือน จนวันนี้ผู้สูงอายุในวัยเกษียณจึงนำภูมิปัญญามาทำเป็นอาชีพ

เริ่มต้นหลายคนนั้นทำกันอยู่ภายใต้ชายคาของตัวเอง กระทั่งในปี 2549 ยายล้อม และ ยายสฤงค์ บุญมีวิเศษ ได้เข้าร่วมอบรมการทำจักสานพร้อมกับผู้สูงอายุในชุมชนอื่นๆ เป็นเวลา 20 วันที่วัดศรีจันทร์ โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยเป็นเจ้าภาพ หลังจากนั้นมีการรวมกลุ่มอยู่ช่วงสั้นๆ ไม่นานก็หยุดนิ่งไปด้วยข้อจำกัดของงบประมาณและการจัดการ

จนปี 2550 มีโครงการอยู่ดีมีสุขเข้ามาในชุมชน เกิดการจัดสรรงบประมาณลงหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งชุมชนหมู่ที่ 7 ก็แบ่งรบบส่วนหนึ่งให้ผู้สูงอายุได้มีกลุ่มกองของตัวเอง โดยมีกรรมาเงินไปซื้ออุปกรณ์แจกจ่ายสมาชิกกว่า 20 คน

ด้วยความที่อยากเห็นกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุมีความยั่งยืน เทศบาลตำบลนาอ้อจึงให้การสนับสนุน เช่นเดียวกับภาคส่วนอื่นๆ ทั้งศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 53 จังหวัดเลย ซึ่งเข้ามาจัดอบรมโดยให้ผู้สูงอายุแห่งชุมชนหมู่ที่ 7 ได้เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ รวมถึง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยซึ่งได้มีการจัดนักศึกษามาดูงานที่นี้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ทางเทศบาลตำบลนาอ้อยังส่งเสริมตลาดด้วยการให้กลุ่มจักสานผู้สูงอายุ หมู่ที่ 7 ได้นำสินค้าไปขายในงานเทศกาลต่างๆ รวมถึงช่วงที่มีคณะดูงานมาที่ตำบลนาอ้อ

กลุ่มจักสานผู้สูงอายุหมู่ที่ 7 ปัจจุบันเหลือสมาชิกอยู่เพียง 15 คน มีที่ทำกาที่บ้านของ **พนอม ศรีวงษา** ประธานกลุ่มฯ โดยผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่กลุ่มผลิตได้ก็จะนำมารวมกันที่นี้เป็น ศูนย์กลางของการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เวลามีกลุ่มนักท่องเที่ยว หรือมีคณะศึกษาดูงาน

“ปกติทุกคนทำที่บ้าน ทำอะไรเสร็จก็จะนำสินค้ามาตั้ง ส่วนรายได้ก็เป็นของเจ้าของงานทั้งหมด” พนมว่า

แม้ว่ารายได้ของคุณตาคุณยายกลุ่มนี้จะไม่สูงเลย แต่นั่นก็เทียบไม่ได้กับความสุข ความเพลิดเพลิน ได้พบปะมิตรสหาย พุดคุย ที่สำคัญยังเป็นการสร้างเสริมสุขภาพกายและจิตที่ดีอย่างไม่มีสิ่งใดมาเปรียบได้...

โรงผลิตน้ำดื่มชุมชน

แม้จะเป็นเรื่องเล็กๆ แต่ปีหนึ่งคนนาอ้อใช้เงินจับจ่ายน้ำดื่มไปไม่น้อย ซึ่งมีหลายเจ้าหลายยี่ห้อเข้ามาตีตลาดภายในตำบล ไม่นับน้ำดื่มยี่ห้อดังระดับที่มีการประชาสัมพันธ์ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านชุมชนหมู่ที่ 3 บ้านนาอ้อ จึงปึงไอเดียนำน้ำจากบ่อดินที่ชาวบ้านดื่มกินมาหลายสิบปี เข้ากระบวนการกรองที่ได้คุณภาพ บรรจุขวดและส่งขายในราคาถูก เพื่อให้เงินหมุนเวียนในชุมชน

แนวคิดนี้เริ่มเป็นรูปเป็นร่างเมื่อปี 2554 เมื่อมีเม็ดเงินโครงการ SML (โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน) เข้ามาในหมู่บ้าน จึงเริ่มมีการประชาคม ในห้วงเวลานั้นมีตัวเลือกว่าจะทำโรงผลิตน้ำ หรือซื้อถัวยขามเต็นท์เป็นของสาธารณประโยชน์ในชุมชน

แสงเดือน ดวงศรี ประธานกลุ่มโรงผลิตน้ำดื่มชุมชน ย้อนความให้ฟังว่า หลังจากทำประชาคมในหมู่บ้าน ร้อยละ 80 เห็นด้วยกับการตั้งโรงผลิตน้ำดื่มชุมชน จึงได้งบประมาณโครงการ SML มาลงทั้งหมดจำนวน 400,000 บาท

บ่อน้ำธรรมชาติที่ใช้ในการผลิตตั้งอยู่ในพื้นที่ของ **โสมริต ศรีมงคล** ประธานกรรมการชุมชนหมู่ที่ 3 บ้านนาอ้อ ซึ่งเจ้าของก็ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

สุจินดา เบี้ยเกียง กรรมการโรงน้ำดื่มชุมชน เสริมว่าทางกลุ่มได้นำงบประมาณจัดทำโรงเรือนสำหรับผลิตน้ำดื่มบริเวณหลังวัดข้างบ่อก ซึ่งห่างจากบ่อน้ำประมาณ 100 เมตร นอกจากนี้ยังได้รับการอนุเคราะห์เครื่องกรองน้ำ จากนายกเทศมนตรีตำบลนาอ้อ ซึ่งเป็นเครื่องเก่าที่ชุมชนหมู่ที่ 6 บ้านโพนค่ายยกให้แก่เทศบาล หากยังใช้การได้ดี

สุจินดา เบี้ยเกียง

สกลตา ล้าง ญักัด แสงเดือน ดวงศรี (ขวา)

วิภาวรรณ สกลัดย์ (ซ้าย)

“กระบวนการผลิตน้ำดื่มนั้น จะมีการสูบน้ำขึ้นพักไว้ จากนั้นจะนำน้ำเข้าเครื่องกรอง 3 ชั้น ผ่านรังสีอัลตราไวโอเล็ต เพื่อฆ่าเชื้อโรค ก่อนบรรจุใส่ขวดโดยกรรมการจะเข้ามาเปลี่ยนไส้กรองน้ำเป็นประจำทุกเดือนเพื่อความสะอาด” สุจินดา เล่า

วิภาวรรณ สถิตย์ กรรมการโรงผลิตน้ำดื่มชุมชน เพิ่มเติมอีกว่า โรงผลิตน้ำดื่มชุมชนแห่งนี้ ไม่ได้เกิดขึ้นเพื่อรองรับเฉพาะชาวชุมชนหมู่ที่ 3 เท่านั้น แต่สร้างขึ้นเพื่อรับใช้คนทั้งตำบลนาอ้อ โดยปัจจุบันมีการผลิตน้ำบรรจุใส่บรรจุภัณฑ์ 2 ขนาด คือขนาด 500 ซีซี ขวดสีขาว ขุ่น ขาย 3 โหล 100 บาท กับแบบถังน้ำ ขนาด 20 ลิตร ราคา 12 บาท

“อัตราการผลิตต่อวันอยู่ที่ 100 ถัง มีบริการส่งน้ำดื่มถึงหน้าประตูบ้าน โดยทางโรงงานแบ่งรายได้ให้คนกรอกน้ำถังละ 3 บาท และคนส่งน้ำถังละ 4 บาท แต่ถ้ามารับที่โรงงานเองราคาต่อหน่วยก็จะลดลงไปอีก และหากเป็นงานพิธีต่างๆ เช่นงานบุญ งานศพ งานแต่ง หรืองานบวช นายกเทศมนตรีตำบลนาอ้อจะมอบน้ำดื่มผ่านกลุ่มองค์กรผู้ถือหุ้นเพื่อชุมชนให้หลังคาเรือนละ 9 โหล” วิภาวรรณ เล่า

สมตา คำบุญเกิด กรรมการอีกคน เสริมว่า ตอนช่วงเริ่มต้นนั้น โรงผลิตน้ำดื่มชุมชนมีการระดมทุนจากชาวบ้านที่สนใจเข้าเป็นสมาชิก โดยปัจจุบันมีสมาชิกถือหุ้นอยู่ราวๆ 100 คน มีเงินกองกลางคงเหลืออยู่ที่ 80,000 บาท และมีเงินหมุนเวียนจากกำไรของการขายน้ำต่อปีประมาณ 20,000 บาท ซึ่งเมื่อครบปีก็จะมีการจ่ายเงินปันผลให้สมาชิกร้อยละ 20

ในอนาคตสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เตรียมมอบถังน้ำให้แต่ละครัวเรือนไว้ เพื่อนำมาเปลี่ยนถ่าย ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนของโรงงานลงไปได้มาก

ถึงวันนี้ต้องยอมรับว่า โรงงานผลิตน้ำได้เข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตประจำวัน เพราะครัวเรือนกว่าร้อยละ 90 ของชุมชนหมู่ที่ 3 เลือกใช้บริการน้ำดื่มที่นี่

“ก่อนหน้านี ชาวบ้านก็ไม่ได้รังเกียจหรือไม่มั่นใจในความปลอดภัยของน้ำในบ่อ แต่เพราะไม่สะดวกที่จะไปตักน้ำเองมากกว่า แล้วก็ต้องผ่านกระบวนการตกตะกอนและต้มสักหน่อยก่อนดื่ม โดยสำนักงานอนามัยเขตที่ 6 จังหวัดขอนแก่นได้นำน้ำดิบไปตรวจแล้วพบว่าสะอาด สามารถดื่มได้” สมตา สำนทับ

ก้าวต่อไปของโรงผลิตน้ำดื่มชุมชน ทางคณะกรรมการได้วางแผนเอาไว้แล้วว่าจะยื่นเรื่องขอลากต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพื่อนำน้ำไปขายนอกพื้นที่ได้...

กลุ่มทอผ้าลายน้ำเสย

แม้ความงดงามของงานผ้าทอจะตรึงตราอยู่ในความรู้สึกของใครหลายคน และเป็นงานหัตถศิลป์ที่มีแต่ผู้ยกย่องและเห็นควรว่าต้องอนุรักษ์ หากแต่ภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ของชุมชนหมู่ที่ 3 บ้านนาอ้อเกือบจะมลายหายไป ถ้าไม่มีการรวมกลุ่มของสตรีสูงวัยกลุ่มหนึ่ง เมื่อปี 2551

ด้วยเหตุที่ในช่วงเวลานั้น มีกลุ่มผู้รู้ในงานแขนงนี้เหลืออยู่ไม่ถึง 5 ชีวิตซึ่งวิถีของคนตำบลนาอ้อทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้ให้ครัวเรือน ประกอบกับวิถีสมัยใหม่คนไม่ต้องการผ้าใช้เองแล้ว แต่เดินตลาดนัดก็มีให้เลือกจับจ่าย เมื่อไม่มีผู้ยกย่องเรียน คนสอนก็ไม่มีโอกาสถ่ายทอด **บรรจงศักดิ์ จาปาแดง** ผู้ใหญ่บ้านในช่วงเวลานั้น มองเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา ประกอบกับมีงบประมาณจากโครงการ SML เข้ามาในพื้นที่ จึงรวบรวมสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญและความสนใจรวม 15 คน มารวมกลุ่มรวมหุ้นกันคนละ 100 บาทโดยมีผู้อาวุโสอย่าง **นายจำเริญ มินตรี** และ **อวยสงาท คำบุญเกิด** เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการถ่ายทอดภูมิ

ยายลาวท คำบุญเกิด

หนึ่งในแนวทางที่ยั่งยืน ซึ่งผู้เกี่ยวข้องประสานความคิดคือต้องมีสถานที่เป็นหลักเป็นแหล่งเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่ชัดเจน จนนำไปสู่การเปลี่ยนพื้นที่ด้านหลังบ้านของยายจำปา เป็นโรงทอผ้าของกลุ่ม ซึ่งมีเครื่องทอพร้อมสรรพ โดยอาศัยงบประมาณจากโครงการ SML ในการสร้างและจัดหาอุปกรณ์

การรวมกลุ่มเปรียบเสมือนภาคบังคับที่ทำให้เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่อไปยังลูกหลาน ยังไม่นับรวมกับชุมชน กลุ่มองค์กรภายนอกที่ได้รับรู้ และเข้ามาเรียนรู้ภูมิปัญญานี้

“นักศึกษา อาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มหาวิทยาลัยขอนแก่น เข้ามาดูกลุ่มของเรา มาขอความรู้ไปทำงานในมหาวิทยาลัย” ยายจำปาเล่า

ขณะที่ยายสวาทเสริมว่า กลุ่มได้รังสรรค์ลายผ้าของตัวเองขึ้นมาคือ ‘ลายผ้าน้ำเลย’ ซึ่งอิงชื่อมาจากผ้ามลายสายน้ำที่เป็นที่รู้จักกันดี ประสานกับที่ตำบลนาอ้อมมีแม่น้ำเลยไหลผ่าน จึงตั้งชื่อเพื่อเป็นเอกลักษณ์

“กลุ่มเราใช้ด้ายโทเร ซึ่งเป็นด้ายคุณภาพสั่งตรงมาจากตลาดวังสะพุง อำเภอสว่างพูน จังหวัดเลยเป็นวัตถุดิบสำคัญ และใช้ความพิถีพิถันในการจัดลายนานถึง 3 วันจึงจะได้ผ้าสำเร็จพร้อมใช้ 1 ผืน” ยายสาวท เล่า

กระนั้น ผ้าชิ้นลายน้ำเลยก็ไม่ใช้สินค้าขายดีอันดับ 1 เพราะแชมป์ตัวจริงคือ ผ้าขาวม้า ซึ่งมีราคาถูกกว่า และนิยมนำเป็นของขวัญฝากกัน โดยมีราคาผืนละ 100 บาท สมาชิกคนหนึ่งสามารถผลิตได้ถึง 2-3 ผืนต่อวัน เพราะไม่ต้องจัดลายให้ยุ่งยากเหมือนผ้าชิ้น ขณะที่ผ้าทอลายน้ำเลยจะมีราคาประมาณผืนละ 500 บาท

ที่นี่จะมีแหล่งตลาดสำคัญอยู่ 3 แห่ง จุดแรกก็คือที่บ้านของยายจำปา ซึ่งจะมีนักศึกษา นักท่องเที่ยว และคณะศึกษาดูงานแวะเวียนมาอุดหนุนและชมการสาธิตของกลุ่ม หรือบางครั้งก็ยกบ้านไปตั้งที่เทศบาลตำบลนาอ้อ และสุดท้ายคือ ตลาดเชียงคาน ซึ่งจะมีกลุ่มพ่อค้าคนกลางซื้อไปขาย

การแบ่งรายได้ของกลุ่มจะแบ่งเป็นรายหัว คนทำมากได้มาก ทำน้อยได้น้อย อาศัยผู้อาวุโสทั้งสองจัดการ ด้วยสมาชิกทั้งหมดล้วนเป็นลูกหลาน มิใช่คนอื่นไกล และไม่ได้เข้ามาเพื่อแสวงหาผลกำไร

ถึงวันนี้ งานทอผ้าจะยังคงถูกจัดวางในฐานะอาชีพเสริมของชาวบ้าน แต่ก็ถือเป็นงานที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชาวบ้านอย่างมากเพราะนี่คือโอกาสที่จะได้สืบสานภูมิปัญญาและเผยแพร่เอกลักษณ์ของคนนาอ้อให้เป็นที่รู้จักยิ่งขึ้นไป ที่สำคัญ ในทุกครั้งที่มิแอกมาเยี่ยมเยือน ใบหน้าของแต่ละคนจะเปื้อนด้วยรอยยิ้ม...

กลุ่มนาอ้อโฮมสเตย์

หากเอ่ยชื่อนาอ้อ หลายคนอาจนึกไม่ออกกว่าที่นี่จะสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างไร แต่ด้วยประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และความเข้มแข็งของคนในพื้นที่ ทำให้นาอ้อกลายเป็นพื้นที่ที่มีความน่าสนใจ ที่สำคัญยังมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมให้เรียนรู้ศึกษา

โดยเฉพาะเมื่อเทศบาลตำบลนาอ้อได้มีคณะมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่มาของการเปิดโฮมสเตย์ในตำบลเล็กๆ แห่งนี้ ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2553

ทว่าระยะตั้งไข่ก็ซุกซกซกพอสมควร เพราะชาวบ้านไม่มีใครรู้ว่าโฮมสเตย์คืออะไร โดยทางเทศบาลตำบลนาอ้อได้เชิญมหาวิทยาลัยขอนแก่นมาอบรมวิธีทำโฮมสเตย์ซึ่งวิทยากรที่มาอบรมก็เสนอให้รวมกลุ่มกัน แต่มีเพียง บุญมี บุตรโสมตา หรือป้าคิง ที่ยกมือให้ความสนใจ

“วันก่อนวันสุดท้าย วิทยากรเขาถาม ป้ายกมือคนเดียว คีนั่นป่าเลยเดินหาในชุมชนหมู่ที่ 5 บ้านนาอ้อ ชวนเพื่อนทำโฮมสเตย์กัน ก็ได้มารวมกัน 9 หลัง ทางนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นก็เข้ามาช่วยดูว่าจะจัดห้องแบบไหนในปีแรกแทบไม่มีมาพัก ปิดัดมากกลุ่มนาอ้อโฮมสเตย์ร่วมกับเทศบาลตำบลนาอ้อขอรับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกรมการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และพอตีว่าเทศบาลเองก็เริ่มมีคนมาดูงานมากขึ้น มาดูวิถีชีวิตของคนนาอ้อ จึงมีแขกเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง พักหลังๆ มีแขกจากต่างประเทศ ทั้งลาว จีน นอร์เวย์ สหรัฐอเมริกา เวียดนามเข้ามาเที่ยว ก็ยิ่งทำให้งานโฮมสเตย์ในพื้นที่คึกคักขึ้น” ป้าคิงเล่าด้วยรอยยิ้ม

ปัจจุบันนี้ กลุ่มนาอ้อโฮมสเตย์มีสมาชิกอยู่ทั้งสิ้น 14 หลัง ผ่านการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาแล้ว 9 หลัง ที่เหลืออยู่ระหว่างรอการประเมิน โดยจะมีการประเมินใหม่ทุกๆ 3 ปี

“ทางกลุ่มมีการช่วยเหลือกันเต็มที่ เพื่อให้ได้มาตรฐานตลอดเวลา เช่น บ้านไหนที่ไม่ผ่านการประเมิน สมาชิกก็จะช่วยเข้าไปจัดการ แต่ทั้งนี้ทางกลุ่มไม่สนับสนุนให้สมาชิกกู้หนี้ยืมสินมาปรับปรุงห้องพัก แต่อยากให้อาศัยวิธีประยุกต์จากของเดิมที่มีอยู่ เพราะนอกจากจะทำให้แขกได้สัมผัสวิถีชีวิตพื้นถิ่นจริงๆ แล้ว ยังเป็นการสร้างความยั่งยืนต่อการจัดการของกลุ่มด้วย” ป้าคิงว่า

ศักยภาพของนาอ้อโฮมสเตย์สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 150 คน โดยมีการกำหนดมาตรฐานกลุ่มร่วมกัน มีราคาเฉลี่ยต่อหัวต่อคืนรวมอาหารเช้า 250 บาท แต่ถ้าคนไหนไม่รับประทานอาหารเช้าจะเหลือ 200 บาท

“ตัวชีวิตที่บ้านหลังหนึ่งจะรับได้กี่คนนั้นอยู่ที่ห้องน้ำ โดยถ้ามีห้องน้ำ 1 ห้อง จะรับแขกได้ 5 คน เรื่องความสวยไม่สำคัญ ขอแค่ดูแลรักษาความสะอาด เอาใจใส่ มีอัธยาศัยไมตรีพร้อมกันนี้ส่วนใหญ่เจ้าบ้านจะทำอาหารพื้นบ้านของนาอ้อเลี้ยงแขกผู้เข้าพักด้วยตัวเอง” ป้าคิงอธิบาย

นอกจากนี้กรมการท่องเที่ยว และมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยยังเข้ามาช่วยอบรมอีกหลายหลักสูตร ตั้งแต่เรื่องเล็กๆ อย่างการพับผ้า การเสิร์ฟน้ำ วิชาชีพกับแขก จนถึงการศึกษาภาษาต่างประเทศ เพื่อคุยกับแขกต่างชาติได้เข้าใจ

ส่วนวิธีการประชาสัมพันธ์ก็มีหลากหลายตั้งแต่การใช้แผ่นพับ โปสเตอร์ เฟซบุ๊ก แต่ส่วนมากแขกที่เข้ามามักจะเป็นกรุ๊ปทัวร์หรือคณะที่มาดูงาน ซึ่งทางกลุ่มจะมีข้อตกลงร่วมกันว่าแต่ละแห่งจะรับแขกในจำนวนใกล้เคียงกัน เช่นถ้าบ้านนี้รับไปแล้วกลุ่มหนึ่ง จะรับอีกกลุ่มไม่ได้ ต้องแบ่งไปให้บ้านหลังอื่น หมุนเวียนให้เท่าเทียมกัน

ในกรณีที่บ้านหลังใดมีการรับแขกด้วยตัวเอง จะต้องแจ้งให้ประธานทราบ ส่วนหนึ่งเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการด้านความปลอดภัย เพราะโดยมากทางโฮมสเตย์จะไม่รับแขกที่ไม่มีที่มาที่ไป แต่ถ้ารับก็อาจจะขอถ่ายบัตรประชาชนเอาไว้

นอกจากนี้ เพื่อความสามัคคีของคนในกลุ่ม ป้าคิงจึงตั้งเงินกองกลางของกลุ่มไว้จำนวนหนึ่ง โดยหักจากค่าหัวของแขกแต่ละคน คนละ 10 บาท โดยเงินตรงนี้จะถูกนำไปใช้ในสาธารณประโยชน์ เช่น เป็นทุนการศึกษาแก่เด็กเรียนดี หรือสมาชิกบ้านไหนมีงานบุญก็ร่วมสมทบทุน หรือหากกรณีที่เสียชีวิต ก็จะมีพวงหรีดให้ 1 พวง และเงินทำบุญอีก 500 บาท...

กลุ่มหินแกรนิตบ้านทับพญา

ครั้งหนึ่งชาวไร่ชาวโพด ไร่มันสำปะหลัง เวลาขึ้นเขาไปทำงานเมื่อไหร่ก็มักเจอเศษหินระเกะระกะทุกครั้งไป ทว่าก็อดสงสัยไม่ได้ว่า หินพวกนี้มีประโยชน์อย่างไร

ในปี 2548 คำบง ชมภูทอง จึงนำหินดังกล่าวไปถามกับ สมพงษ์ มุ่งกลาง ที่ตำบลนาแหม อำเภอมือง จังหวัดเลย ซึ่งเคยทำงานแกะหินที่อำเภออ่างศิลา จังหวัดชลบุรี จึงส่งตัวอย่างหินไปตรวจ พบว่าเป็นหินแกรนิตเนื้อดี เหมาะสำหรับทำครก ไม่เพียงเท่านั้นทางอำเภออ่างศิลา ยังเสนอรับซื้อหินในราคาที่ดีด้วย

เมื่อเห็นช่องทางสร้างรายได้แก่เกษตรกร สมพงษ์จึงแนะนำให้รวมกลุ่มทำครกโดยจะรับหน้าที่เป็นวิทยากรให้ ทางคำบงเลยรวบรวมเพื่อนฝูงที่อยากมีรายได้เสริมรวมกันราว 15 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้อง มาจดทะเบียนเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2551 ในชื่อกลุ่มแกะสลักหินแกรนิตบ้านทับพญา โดยซื้อทับพญานี้ได้รับแรงบันดาลใจจากการที่สมาชิกช่วยกันยกหินมากองทับเป็นตั้งขนาดมทึ่ม

ส่วนเงินลงทุนก็มาจากการลงทุนของสมาชิก คนละ 300 บาท โดยเงินถูกนำไปใช้เป็นค่าอุปกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องเจาะ เครื่องตัด เครื่องเจียร และเหล็กสกัด

ในช่วงแรกของการรวมกลุ่ม คำบงเป็นเพียงผู้ประสานงาน แต่ด้วยความอยากรู้อยากลอง จึงหยิบจับเครื่องมือยามที่ไม่มีคนใช้มาลองทำดู สอบถามบ้าง หลังจากเรียนรู้อยู่ประมาณ 2 เดือน ก็สามารถแกะสลักหินและใช้เครื่องมือต่างๆ ได้อย่างชำนาญ และเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่สมาชิกคนอื่นๆ ต่อไป

“เรานำหินมาตัดให้เป็นทรงลูกบาศก์ จากนั้นเจียรปากให้สม่ำเสมอ เพื่อทำเป็นปากกลม เมื่อได้แล้วก็ทำการวัดเส้นผ่านศูนย์กลางด้วยดินสอ จากนั้นใช้เหล็กสกัดกับค้อนเจาะจนกลายเป็นหลุม ต่อมาถึงเริ่มจัดการส่วนด้านนอก ด้วยการตัดหินให้เป็นรูปทรง แล้วใช้ตัวขัดละเอียดขัด เพื่อลบเหลี่ยมคมของหินออกให้หมด” คำบงเล่า

โดยครกแต่ละขนาดราคาจะแตกต่างกัน ซึ่งหากเป็นขนาดมาตรฐานประมาณ 5 นิ้ว ราคาใบหนึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ 550 บาท แต่ถ้าเป็นใบใหญ่ จะตกอยู่ที่ 800-900 บาท

นอกจากนี้ ลำสุดท้ายกลุ่มยังสั่งซื้อเครื่องกลึงเข้ามาใหม่ 2 ตัว เพื่อช่วยให้สามารถผลิตครกได้เร็วขึ้น เพราะการทำครกแต่ละใบต้องใช้เวลาานาน ทั้งเครื่องมือไม่มีเพียงพอ โดยเฉพาะเหล็กสกัด ซึ่งมีอยู่แค่ 3 ชิ้นเท่านั้น โดยราคาของครกที่ผลิตจากเครื่องกลึงจะถูกกว่าครกที่เป็นงานฝีมือ ประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์

โดยทุกวันนี้ทางกลุ่มผลิตครกได้เฉลี่ยเดือนละ 60 ใบ สินค้าส่วนใหญ่ขายไปที่ทำการกลุ่ม แต่บ่อยครั้งทางเทศบาลตำบลนาอ้อก็ช่วยสนับสนุนพื้นที่ให้ขายสินค้าในงานประจำปีต่างๆ

“รายได้เราจะใช้วิธีแบ่งจ่ายให้เจ้าของงาน ซึ่งปกติแต่ละคนจะทำขนาดแตกต่างกัน แต่ถ้าเกิดเป็นงานขนาดเดียวกันมาตรฐานเดียวกัน จะใช้วิธีหารเฉลี่ยแก่ผู้ที่ทำครกขนาดนั้น โดยรายได้ที่ได้จากการขายครกแต่ละใบจะถูกแบ่งเข้ากองกลาง ประมาณ 200 บาท ซึ่งเงินตรงนั้นนอกจากจะนำมาใช้เรื่องอุปกรณ์ยังนำไปใช้เรื่องสวัสดิการ ไม่ว่าจะเป็นเงินกู้ยืม ซึ่งกลุ่มให้สมาชิกยืมได้โดยไม่คิดดอกเบี้ย ที่สำคัญในช่วงปลายปีก็จะมีเงินปันผลแก่สมาชิกทุกคน โดยปีล่าสุดให้ประมาณคนละ 700 บาท” คำบงอธิบาย

นอกจากครกหินแล้ว ทางกลุ่มยังรับจ้างแกะสลักลูกนิมิต ใบเสมา ป้ายชื่อร้าน ตุ๊กตาสัตว์ ตามรายการที่สั่งเข้ามาพิเศษด้วย...

กลุ่มยางพาราท่ามะนาวก้าวหน้า

ยางพาราเดินทางเข้าสู่พื้นที่ตำบลนาอ้อ บริเวณบ้านท่ามะนาว หมู่ที่ 4 เมื่อราวปี 2535 ผ่านโครงการอีสานเขียวของรัฐบาล ที่เข้ามาสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่แบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่ง มาปลูกยางพารา

สภาพพื้นที่บ้านท่ามะนาวนั้น เป็นที่ราบเชิงเขา ภูมิประเทศอำนวยต่อพืชเศรษฐกิจชนิดนี้ โดย **สมรส พันธุ์เงิน** ประธานกลุ่มยางพาราท่ามะนาวก้าวหน้า เกษตรกรผู้เริ่มปลูกยางพารานับตั้งแต่โครงการอีสานเขียวเข้ามาอำนวยความสะดวกให้ฟังว่า แรกเริ่มไม่มีคนอยากปลูกเท่าไรนัก

“อาศัยว่าเรามีเนื้อที่ค่อนข้างมาก เกษตรกรราว 50 กว่าคนจึงยอมแบ่งพื้นที่ทำกินส่วนหนึ่งมาลงต้นยางพารา ที่สำคัญโครงการอีสานเขียวล่อใจเราด้วยการสนับสนุนพันธุ์ยาง รวมถึงปุ๋ย เหมือนเราเริ่มต้นใหม่ ยังไม่รู้ว่าจะผลตอบรับจะเป็นอย่างไร เพราะต้องรอเวลาอย่างน้อย 5 ปีกว่าจะกรี๊ดได้ แต่ของเกษตรกรบ้านท่ามะนาวเราทิ้งช่วงถึง 8 ปี จากเกษตรกร 50 กว่าราย เหลือเพียง 32 ราย ที่หายไปส่วนหนึ่งเพราะไฟไหม้ กับปล่อยปละละเลยไม่ดูแล” สมรสเล่า

สมรส พันธุ์เงิน

ประหยด วงษา

เมื่อมีดแรกลงกรีดบนต้นยาง กลุ่มของสมรสก็ยังไม่มั่นใจกับพืชชนิดนี้ โดยในปีแรกนั้น สมรสและเพื่อนได้รับความช่วยเหลือจากเกษตรกรอำเภอให้ไปอบรมการทำยางแผ่นเป็นเวลา 9 วัน ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และเริ่มต้นกลับมาแปรรูปน้ำยางที่ตัวเองกรีดได้

“ตอนนั้นเราขายในรูปแบบยางแผ่นเท่านั้น แต่ปีแรกที่เรายขาย ราคาไม่ดี รัฐบาลเป็นผู้แทรกแซงรับซื้อขึ้นไป แต่ก็แค่ปีเดียว หลังจากนั้นราคายางก็ขึ้น สามารถปล่อยไปตามกลไกตลาดได้” สมรสว่า

จากจุดเริ่มต้นจนเวลาล่วงผ่านเกือบสี่สิบปี ทางสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) ได้ส่งเสริมระบอบกลุ่มมาโดยตลอด ซึ่งในตอนเริ่มต้นมีการลงทุน 100 บาทต่อคน เพื่อเป็นทุนแต่กลับไม่ค่อยเข้มแข็ง กระทั่งปี 2553 ที่แกนนำตัดสินใจละกลุ่มเดิมทิ้ง คืนทุนให้สมาชิกทุกคน แล้วเริ่มต้นกันใหม่

“เราเริ่มตั้งคณะกรรมการใหม่ 13 คน ระดมหุ้นคนละ 500 บาท เท่ากันทุกคน คิดราคาหุ้นละ 10 บาท โดยเงินตรงนี้นำมาจัดสรรให้สมาชิกได้กู้ยืมไปทำทุนในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี โดยเปิดกู้ทุกเดือนกุมภาพันธ์ แต่ทั้งนี้ เราได้กันเงินส่วนหนึ่งเก็บไว้ให้สมาชิกกู้ฉุกเฉิน ถ้ารายได้ไม่มีความจำเป็นก็แจ้งกรรมการ จะมีการประชุมพิจารณาให้” สมรสเพิ่มเติม

สิทธิประโยชน์ของสมาชิกอีกส่วนหนึ่ง คือการซื้อของในราคาสง ซึ่ง **ประหยด วงษา** ผู้ตรวจคุณภาพยางของกลุ่ม อธิบายว่า เมื่อก่อนคนที่ใกล้ชิดกัน บ้านใกล้กัน เวลาซื้อของก็จะมีการถามกัน แล้วรวมกันไปซื้อ แต่ตั้งแต่เริ่มรวมกลุ่มจริงจัง จะมีการถามสมาชิกทุกคนทุกครั้ง เมื่อยอดซื้อมาก ก็ได้ราคาถูกลง

“แล้วก็จะมีส่วนของการยืมของจากกลุ่ม เช่น ของใช้อย่างเด่นๆ แก้ว อี๋ รวมถึงจักรรีดยางแผ่น ซึ่งเกษตรกรอำเภอได้ให้เรามา 5 ตัว ตอนนี้ใช้ได้ 4 ตัว แต่ก็ไม่ค่อยได้ใช้แล้ว เพราะไม่มีใครมารอใช้อุปกรณ์กัน ประกอบกับในช่วงหลัง เกษตรกรรายใหม่ก็รีดยางต้นเล็ก ได้น้ำยาเปอร์เซ็นต์ไม่ดี ไม่เหมาะที่จะทำยางแผ่น จึงขายเป็นยางถ้วยก้อนสด อย่างปีล่าสุดนี้ไม่มียางแผ่นเลย” ประหยัดว่า

สิทธิประโยชน์ที่สำคัญเหนือสิ่งใด คืออำนาจในการต่อรองกับตลาด โดยปัจจุบันกลุ่มจะทำการขายยางถ้วยก้อนสดผ่านการประมูล

“เมื่อก่อนเรามียื่นของ แต่เดี๋ยวนี้เราเปิดผ่านโทรศัพท์ ขายทุก 15 วัน ก่อนวันประมูล เราจะมีปริมาณยางประมาณการ สมมติประเมินในกลุ่มได้ 50 ตัน เราจะบวกเพิ่ม 3 ตัน จากนั้นเราจะติดต่อพ่อค้าที่รับซื้อ ให้ยื่นราคาเข้ามา ที่ประมูลกันก็ 6-7 เจ้า ใครให้ราคาดีที่สุดขายคนนั้น รุ่งขึ้นเราก็ไปปรับเงินที่ธนาคาร หรือบางเจ้าก็เอามาให้ถึงที่ แล้วคณะกรรมการก็มาตั้งโต๊ะจ่ายให้เกษตรกร โดยมีคนของพ่อค้าที่รับซื้อมาสังเกตการณ์ด้วย” ประหยัดอธิบาย

ในทุกครั้งที่มีการขายยาง คณะกรรมการจะมีเวรมาแจกบัตรคิว จัดจำนวนยาง และทำจ่าย

“เมื่อก่อนเราจะบวกพ่อค้า 50 สตางค์ต่อกิโลเป็นค่าขึ้นยาง ครั้งหนึ่ง 25 สตางค์ เราจ่ายให้คนขึ้น อีกครั้งเข้ากลุ่ม แต่เมื่อก่อนพื้นที่ของเราขึ้นยางยาก เราเลยทำที่ขึ้นใหม่ หลังจากนั้นเลยขอจ่ายคนขึ้นแค่ 20 สตางค์ อีก 5 คินสมาชิก แต่ตอนนี้เราได้ประชุมกัน โดยจะขอสมาชิกให้มา 5 สตางค์นั้นมาจัดสวัสดิการ ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วย” ประหยัดสรุป

เวลานี้บ้านท่ามะนาวปลูกยางกันร้อยละ 90 ของจำนวนครัวเรือน นับเป็นเรื่องราวของพืชเศรษฐกิจชนิดนี้บนผืนดินถิ่นอีสานบ้านท่ามะนาว...

วัฒนธรรมดี...ชีวิตที่ดีตาม

Culture

100

ลานวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ

การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีในพื้นที่ไม่ใช่หน้าที่ของใครคนหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกคน ในสังคมนั้นจะต้องช่วยกัน และจากความตั้งใจเองทำให้เทศบาลตำบลนาอ้อสร้างลานวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อต่อยอดและส่งเสริมความเป็นนาอ้อ ให้ซึมลึกอยู่ในหัวใจของชาวบ้านสืบ นานเท่านาน

เนตรชนก พาคำ รองนายกเทศมนตรีตำบลนาอ้อ ย้อนความให้ฟังว่า ลานวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ เกิดขึ้นเพื่อจัดงานประเพณีบุญข้าวจี ซึ่งเป็นประเพณีประจำปีที่ชาวบ้านร่วมกันจัดขึ้นหลังทำบุญวันมาฆบูชา

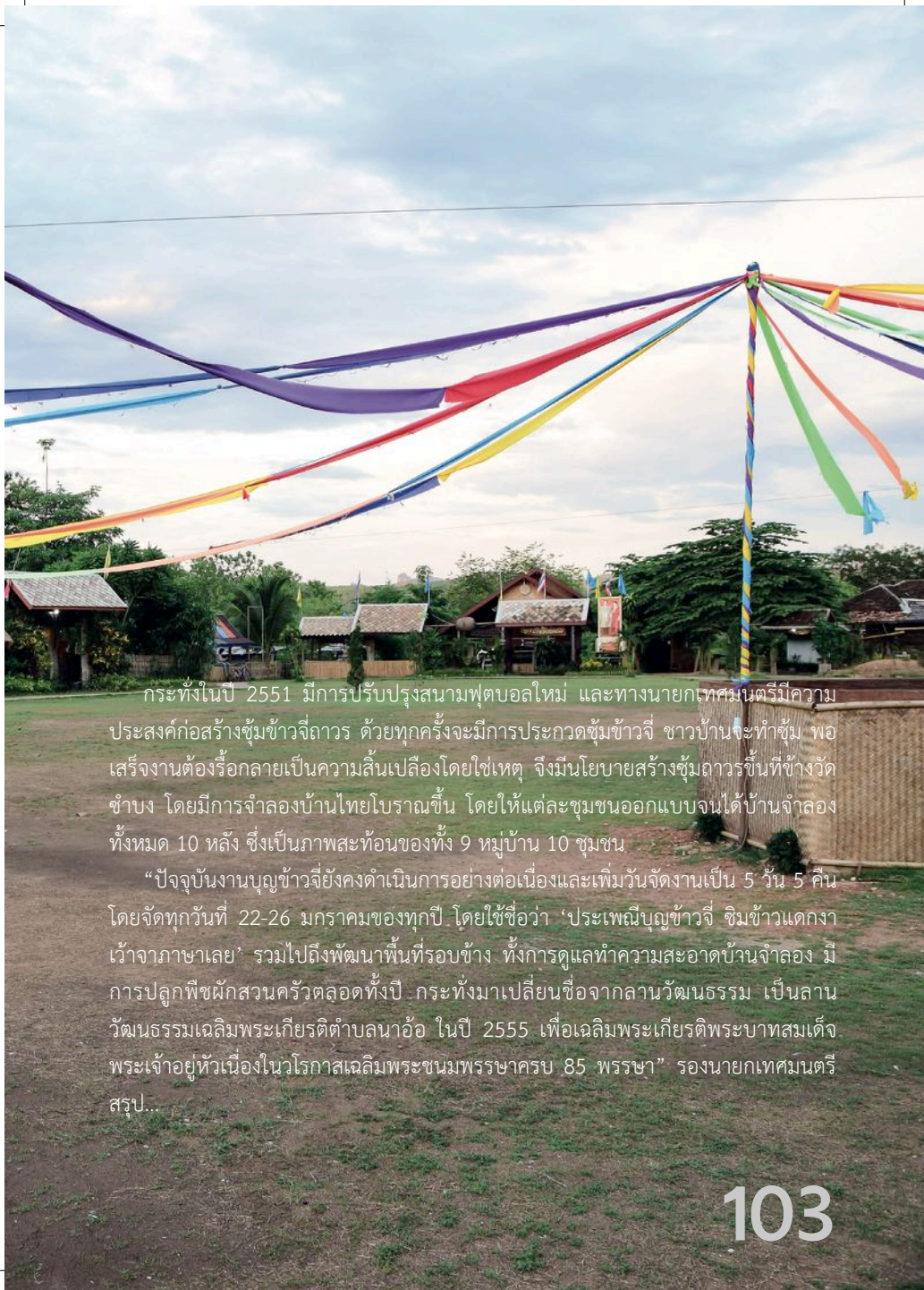
“ข้าวจี คือข้าวเหนียวนึ่งสุก นำมาปั้นเป็นก้อนทาเกลือเคล้าให้ทั่วมัดให้เหนียวแล้วเสียบไม้ย่างไฟ โดยสาเหตุที่ต้องจัดช่วงนี้ เพราะเป็นเวลาที่ชาวนาทำนาเสร็จสิ้นและกำลังนำข้าวขึ้นยุ้ง จึงร่วมกันทำบุญถวายพระสงฆ์เพื่อเป็นสิริมงคล” รองนายกเทศมนตรีตำบลนาอ้ออธิบาย

อย่างไรก็ตามประเพณีนี้ห่างหายจากนาอ้อไประยะหนึ่ง ก่อนที่ชาวบ้านจะร่วมกันฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ในปี 2542 โดยมีหน่วยราชการระดับจังหวัดเข้ามาช่วยดำเนินการให้ พร้อมกำหนดวันจัดกิจกรรมและงานประเพณีลงในปฏิทินกิจกรรมอย่างชัดเจน

“ในงาน 1 วัน 1 คืน ทั้งการประกวดข้าวจี นางข้าวจี ชุมข้าวจี ชวนแห่ข้าวจี เรียกความสนใจจากคนในตำบลนาอ้อและพื้นที่ใกล้เคียงอย่างล้นหลาม และในครั้งนั้นบ้านนาอ้อยังได้รับการยกย่องจากสภาวัฒนธรรมแห่งชาติให้เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมต้นแบบของจังหวัดเลยด้วย”

ต่อมาในปี 2549 กำนัน กุณะวงษ์ นายกเทศมนตรีตำบลนาอ้อ เห็นว่าควรจัดงานบุญนี้ที่วัดศรีจันทร์ที่มีความแออัด จึงปรึกษากับชุมชนเพื่อขอย้ายไปจัดที่สนามฟุตบอลหน้าอาคารสำนักงานเทศบาลตำบลนาอ้อหลังเก่า และเพิ่มจำนวนวันจัดงานเป็น 2 วัน 2 คืน

กระทั่งในปี 2551 มีการปรับปรุงสนามฟุตบอลใหม่ และทางนายกเทศมนตรีมีความประสงค์ก่อสร้างซุ้มข้าวจีถาวร ด้วยทุกครั้งจะมีการประกวดซุ้มข้าวจี ชาวบ้านจะทำซุ้ม พอเสร็จงานต้องรื้อกลายเป็นความสิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ จึงมีนโยบายสร้างซุ้มถาวรขึ้นที่ข้างวัดข้างบง โดยมีการจำลองบ้านไทยโบราณขึ้น โดยให้แต่ละชุมชนออกแบบจนได้บ้านจำลองทั้งหมด 10 หลัง ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของทั้ง 9 หมู่บ้าน 10 ชุมชน

“ปัจจุบันงานบุญข้าวจียังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเพิ่มวันจัดงานเป็น 5 วัน 5 คืน โดยจัดทุกวันที่ 22-26 มกราคมของทุกปี โดยใช้ชื่อว่า ‘ประเพณีบุญข้าวจี ซิมข้าวแดกงา เว้าจาภาษาเลย’ รวมไปถึงพัฒนาพื้นที่รอบข้าง ทั้งการดูแลทำความสะอาดบ้านจำลอง มีการปลูกพืชผักสวนครัวตลอดทั้งปี กระทั่งมาเปลี่ยนชื่อจากลานวัฒนธรรม เป็นลานวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติตาบลนาอ้อ ในปี 2555 เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 85 พรรษา” รองนายกเทศมนตรีสรุป..

ศูนย์เรียนรู้วิถีไทเลย (วัดศรีจันทร์)

ประวัติศาสตร์คือสิ่งที่สังคมควรเรียนรู้ ด้วยเป็นรากเหง้าเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ที่วัดศรีจันทร์ก็เป็นตัวแทนของตำบลนาอ้อ โดยชาวบ้านตำบลนาอ้อมักเรียกวัดศรีจันทร์จนติดปากว่า 'วัดใหญ่' เป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างขึ้นมาตั้งแต่ปี 2226 ถึงศูนย์กลางสำคัญที่ยึดเหนี่ยวชุมชนเรื่อยมา

ศูนย์เรียนรู้วิถีไทเลยจึงเกิดขึ้นเพื่อให้อนุชนคนรุ่นหลังไม่ถูกกลืนไปกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่กำลังรุกคืบสังคมไทยในทุกหัวระแหง งานสถาปัตยกรรมแบบโบราณตั้งเรื่องรายอยู่รอบวัด จุดเด่นของที่นี่มีสถาปัตยกรรมสิ่งกัจฉายน์ และส้วมฝรั่งเศส ซึ่งถือเป็นโบราณสถานที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยทหารฝรั่งเศสที่บุกนาอ้อ เพื่อหวังให้เป็นอาณานิคม แต่สุดท้ายพ่ายไป พร้อมกับเรื่องราวให้เล่าขานต่อกันมานานนับร้อยปี

นอกจากนี้ ยังมีพิพิธภัณฑ์พระภิกษุจันทโชติ วัดศรีจันทรอนุสรณ์วิจารณ์สังฆกิจ ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2540 โดยพระครูพระภิกษุจันทโชติ (สนธ์ปกสโร) โดยมีชาวบ้านร่วมกันสร้างเพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ของพระครูวิจารณ์สังฆกิจ หรือหลวงปู่พา บุตรธรรม ที่มีรณภาพไปตั้งแต่ปี 2518

ระหว่างมีชีวิตอยู่พระครูพระภิกษุจันทโชติได้รวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของชาวนาอ้อไว้มากมายในกุฏิของท่าน เมื่อใกล้มรณภาพก็ได้สั่งเสียให้นำข้าวของเหล่านี้ไปจัดแสดง เพราะกลัวลูกหลานนาอ้อจะไม่มีไว้ดู ซึ่งต่อมาเจ้าอาวาสคนใหม่ก็นำของที่พระครูเก็บไว้มารวมกับของที่ท่านหาเพิ่มเติม และอีกส่วนที่ชาวบ้านบริจาคเข้ามาจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ขึ้น

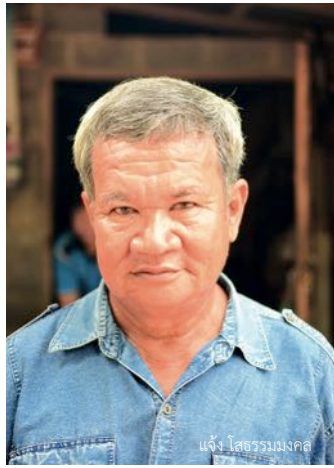
ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ได้มีการจัดแยกข้าวของเครื่องใช้เป็นหมวดหมู่ชัดเจน ประกอบด้วย ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา ได้แก่นิทรรศการบุญข้าวจี ประเพณีประพายข้าวเปลือก ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญบังไฟ ทิเบตธรรม หนังสือผูกใบลาน เครื่องอัฐบริขาร และพระพุทธรูปเก่า ด้านภาษาและวรรณกรรม จัดแสดงตู้พระธรรม วรรณกรรมใบลาน และสมุดไทย ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี ประกอบด้วยเครื่องจักสานลายรดน้ำ ตรงกลางวางแกะสลักเป็นนกหัสติลิงค์ เรือนไทเลย ด้านกีฬาและแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ จัดแสดงการแสดงการเล่นพื้นบ้านตามเทศกาลงานประเพณีต่างๆ เครื่องดนตรีหมอลำไทเลย และด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญา ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตร เครื่องมือจับสัตว์ เครื่องมือทอผ้า ผ้าทอพื้นบ้าน (ซิ่นหมี่) เงินโบราณ บุ่มใส่ผ้า เคาริตี ตาซัง ตะเกียง เครื่องปั้นดินเผา ถาดใส่อาหารสังกะสี และขามตราไก่

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ถือเป็นแบบอย่างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการนำเสนอสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ รวมไปถึงเป็นการบอกการเติบโตของพื้นที่ว่าเป็นเช่นใด

ขณะเดียวกันที่นี่ยังเป็นพื้นที่รวมตัวของชาวบ้านเพื่อมาทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งงานบุญ ประเพณีของตำบล การออกกำลังกาย การเล่นโยคะของกลุ่มผู้สูงอายุ

วัดศรีจันทร์เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงกลุ่มคนหลากหลายสถานะ หลากอาชีพเข้าไว้ด้วยกัน ด้วยเหตุนี้ เทศบาลตำบลนาอ้อจึงพยายามผลักดันกิจกรรมต่างๆ ขึ้น เพื่อตอบโจทย์การเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ของตำบล ทั้งการสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อให้ประชาชนและภาคเอกชนตระหนักในความสำคัญของวัฒนธรรมว่าเป็นเรื่องที่คุณคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน ผ่านการส่งเสริมสนับสนุน ทั้งความรู้ ทุนทรัพย์เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรมเพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานการสร้างปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน รวมไปถึงการนำภูมิปัญญาต่างๆ ถ่ายทอดไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นแก่พื้นที่สืบไป...

กลุ่มกลองยาวชุมชนบ้านโพนค้าย

เสียงกลองยาวดังเด่นชัดเป็นตัวแทนคอยนำเสียงเครื่องดนตรีอื่นๆ ที่รับบทพระรองคอยหนุนเสริม ผู้เล่นแต่ละคนแลดูผ่อนคลายไปกับเครื่องดนตรี สักเกตเห็นแต่ละสีหน้าล้วนเต็มเปี่ยมด้วยรอยยิ้ม พวกเขาทั้งหมดเป็นชาวบ้านหมู่ที่ 6 บ้านโพนค้าย กั่วงกลองยาวดั้งเดิมของตำบล

แจ้ง โสธรรมมงคล ประธานกลุ่มกลองยาวชุมชนบ้านโพนค้ายแล้วว่า วงกลองยาวบ้านโพนค้ายรวมตัวกันตั้งแต่ปี 2538 เพื่อรับเงินบริจาคสำหรับสร้างอุโบสถวัดบ้านโพนค้าย ซึ่งปกติจะมีการจัดงานบุญในช่วงเดือนพฤษภาคมของทุกปี รวมไปถึงงานบุญในเดือนอื่นๆ โดยดำเนินเช่นนี้ราวทศวรรษ อุโบสถที่มาจากความตั้งใจของชาวบ้านหมู่ที่ 6 ก็แล้วเสร็จ

ภายหลังจากนั้น วงกลองยาววงนี้ก็รวมตัวเล่นกันเรื่อยมาตามวาระโอกาส จนกระทั่งปี 2554 วงเริ่มมีการรวมตัวอย่างจริงจัง มีสมาชิกประจำวง และเป็นสัญลักษณ์ของชุมชนหมู่ที่ 6 ไปโดยปริยาย ไม่ว่าจะเป็งานบุญประเพณีของหมู่บ้าน ทั้งผ้าป่า กลุณี งานบวช งานแต่ง ก็ต้องนึกถึงวงกลองยาววงนี้

ปัจจุบันวงนี้มีสมาชิกรวมกันประมาณ 26 ชีวิต สมาชิกอายุหลากหลายตั้งแต่เด็ก 12 ปี จนถึงผู้เฒ่าอายุมากกว่า 60 ปี ทั้งหมดเป็นคนบ้านโพนค้าย และมาเล่นด้วยความสมัครใจ

จุดเด่นของวงคือวิธีเล่น เพราะเสียงกลองยาวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นการผสมผสานกันระหว่างกลองโบราณ ทั้งกลองยาว กลองรำมะนา และกลองซุด โดยวงยินดีเล่นให้ฟรีหากเป็นงานภายในหมู่บ้าน ถือเป็นการช่วยกัน แต่ถ้าออกงานข้างนอกคิดค่าแรงและค่าใช้จ่ายราว 4,000 บาท

“เงินที่ได้มีการแจกจ่ายให้สมาชิกที่ร่วมแสดงกัน คนละ 100 บาท ส่วนที่เหลือเก็บไว้ใช้ใน กลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่ใช้จัดการกับเครื่องดนตรี ทั้งซอหม่ ทั้งซ้อเพิ่ม ส่วนเรื่องสวัสดิการนั้นยังไม่มี กำหนดตายตัว แต่ถ้าคนไหนมีเรื่องเดือดร้อนหรือต้องการความช่วยเหลือ ทางวงก็พร้อมจะ ยื่นมือเข้าไปช่วย” ประธานกลุ่มฯ เล่า

ขณะที่ **ปัญญา ล่างกุล** ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 เสริมว่า สำหรับการเล่นแต่ละครั้งจะมีคนเล่น อย่างน้อย 12 คน ไม่รวมขบวนคนรำ

“วงเรามีเครื่องดนตรี ซึ่งประกอบไปด้วย กลองยาว 9 ลูก กลองรำมะนา 3 ลูก พิณ 1 ตัว ฉาบยาว 12 นิ้ว 2 คู่ ฉิ่ง 1 คู่ กะลอ (เครื่องดนตรีที่ทำจากไม้ไผ่) 1 ตัว และกลองชุดอีก 1 ชุด เพลงที่ใช้เล่น เป็นลายเซ็งธรรมดา แต่เล่นกันหลายแบบหลายจังหวะ ทั้งรำแคน รำวง รำซิ่น รำเทิน แต่ที่ถนัดสุด คือรำเซ็ง สำหรับเซ็งในงานบุญบั้งไฟ” ปัญญาเล่า

สำหรับจังหวะก้าวในอนาคต ทางวงมีความประสงค์อยากจะเสริมสร้างประเพณีให้ดำรง สืบต่อไป อย่างทุกวันนี้มีการส่งต่อภูมิปัญญามายังกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริม สามารถเรียกมาเติมวงได้ และหากมีคนสนใจอยากเรียน ทางวงพร้อมสอนให้ ขอแค่มีความ ตั้งใจจริง เพราะถือเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาพื้นบ้านนี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น...

พักผ่อนหย่อนกาย

Stay

ស្ថានីយ៍...
៧-ស្ថានីយ៍...
៧, ២៥៧២

โฮมสเตย์ป่าก่อน

แม้จะยังไม่ผ่านการประเมินเพราะเพิ่งมาทำโฮมสเตย์ไม่ถึงปี แต่หากใครได้เยี่ยมชม บ้านหลังใหญ่เก่าแก่อายุเกือบร้อยปีนาม ‘เฮือนตา..เฮือนยาย..ก่อ’ แล้ว รับรองว่าต้องอยากมาพัก สัมผัสบรรยากาศพื้นบ้านแน่นอน

ปรินดา เมืองชัย หรือป่าท่อน เจ้าบ้านเล่าประวัติบ้านให้ฟังคร่าวๆ ว่าบ้านนี้เดิมเป็นของพ่อแม่ ปู่ย่า แต่ไม่มีใครอยู่เพราะตัวเองไปอยู่นครพนม กระทั่งกลับมาอยู่บ้าน ได้ป่าคิงชวนทำโฮมสเตย์ เพราะเห็นว่าบ้านเก่ามีเสน่ห์ล้นเหลือ ก็ยินดี แต่ก่อนจะรับแขกก็ขอปรับปรุงเสียหน่อย ปรับไปปรับมาลงมือดีกว่าที่คิดไว้ตอนแรก

ป่าท่อนจัดการย้ายตัวบ้านเข้าไปด้านในอีกหลายเมตร พร้อมยกพื้นบ้านให้สูงขึ้นเต็มระเบียงหน้าเป็นชานพักสวยงามมีมนต์สะกดยิ่งแล้ว

โฮมสเตย์ป่าท่อนสามารถรับแขกได้ 13 คน โดยข้างบนมี 2 ห้อง นอนได้ห้องละ 4 คน ส่วนข้างล่างมี 2 ห้องเหมือนกัน แต่นอนได้ห้องละ 2 และ 3 คน

รายรอบบ้านมีการปลูกพืชสมุนไพร มะเขือ มะกรูด สาระแหน่เอาไว้ใช้ในครัวเรือน ส่วนอาหารการกินนั้น ป่าท่อนยกให้เป็นหน้าที่ของสามี โดยเมนูยอดนิยมก็คือ น้ำพริก ผักลวก แกงอ่อม ไข่ทอด และอาหารตามฤดูกาลเช่นไข่มดแดง...

โสมสเทย์ป่าคิง

โสมสเทย์ของประธานกลุ่มนาอ้อโสมสเทย์ **บุญมี บุตรโสมตา** หรือป่าคิง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 บ้านนาอ้อ โดยป่าคิงนำบ้านเก่าอายุ 85 ปี 3 ชั่วโมงคนมาปิดฝุ่นทำใหม่ให้ต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองได้

ที่นี่โดดเด่นด้วยบรรยากาศสบายๆ โดยป่าคิงจัดพื้นที่ชั้น 2 ของบ้านให้เป็นที่พักของแขก และถึงที่นี่จะไม่มีเครื่องปรับอากาศให้บริการ แต่ด้วยความที่เป็นบ้านไม้ มีพื้นที่โล่งกว้าง ลมจึงพัดเย็นสบาย อาศัยกางมุ้งกันยุงนิดหน่อยก็สบายแล้ว

ที่เด็ดสุดเห็นต้องยกให้เรื่องอาหารทั้งของควาและของหวาน เพราะป่าคิงเป็นแม่ค้าขนมที่ตลาดสดร่วมใจนาอ้อ ขนมของป่าคิงมีตั้งแต่ข้าวต้มข้าวโพดซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของที่นี่ หากกินที่อื่นไม่ได้ หรือแม่แต่กล้วยบวชชีที่ป่าคิงเก็บเอากล้วยจากริมรั้วมาทำ หรือผลไม้สดจากต้นที่ปลูกไว้ ทั้งมะม่วง เงาะ ฝรั่ง ลิ้นจี่ มะพร้าว มาให้กินแบบสดๆ

ส่วนของคาวนั้นก็ไม่ธรรมดา โดยเฉพาะอาหารพื้นบ้าน ทั้งเมนูต้มไก่บ้านสมุนไพร ผัดหน่อไม้ใส่ไข่ใส่หมู ใส่อั่วหมู น้ำพริกปลาหู เพราะฉะนั้นใครมาพักที่นี่ นอกจากจะหลับสบายแล้ว ยังมีน้ำหนกตัวที่เพิ่มขึ้นเป็นของกำนัล...

โสมสത്യแม่พรรณิ

ที่นั่นเป็นเหมือนทางผ่านสู่หมู่บ้านอื่นๆ ด้วยตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านนาอ้อ เป็นบ้านพักของสามีภรรยาข้าราชการครูบำนาญ ทั้งสองมีลูกสาว แต่ย้ายไปอยู่ต่างประเทศแล้ว การเปิดบ้านรับแขกจึงเป็นกิจกรรมหลังเกษียณที่ช่วยให้ชีวิตมีเรื่องราวน่าสนใจเพิ่มขึ้นอีก

อาจารย์พรรณิ บามขุนทด เจ้าของบ้านเล่าให้ฟังว่า บ้านนี้สามารถรับแขกได้ 10 คน โดยบ้านแบ่งออกเป็น 4 ห้อง ข้างบน 3 ห้อง เป็นห้องพัสดุ 1 ห้อง ห้องปรับอากาศ 2 ห้อง ส่วนด้านล่างมีห้องปรับอากาศ 1 ห้อง

เจ้าบ้านจะต้อนรับด้วยอ้อยาศัยไมตรี เน้นความเป็นกันเอง เสมือนญาติพี่น้อง ลูกหลานขาดเหลือสิ่งใดไม่ต้องเกรงใจที่จะเอ่ยปากถาม

อาหารเช้าแต่ละวัน อาจารย์พรรณิจะลงมือเข้าครัวด้วยตัวเอง เมนูยอดนิยมมีตั้งแต่ น้ำพริกปลาทุ น้ำพริกปลาร้า แกงจืด ต้มไก่บ้าน ส่วนของหวานก็เป็นผลไม้บ้านนาชนิด...

อาหารการกิน

Where to eat

นิรมล กลยณีย์

ส้มตำเจ็ดม

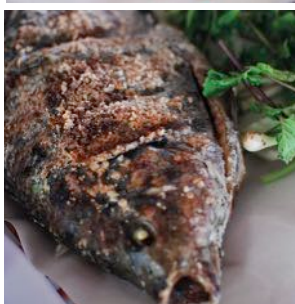
ไม่มีใครในนาอ้อที่ไม่รู้จักร้านส้มตำเจ็ดม ด้วยอยู่คู่บ้านคูเมืองนาอ้อมากกว่า 30 ปี และที่อยู่คงกระพันมาจนถึงวันนี้ ก็เพราะความแซ่บจัดจ้าน ชื่อตรงต่อเลือดอีสานดั้งเดิม จนมีคณแน่นร้านตลอด

นิรมล กลยณีย์ หรือ **เจ็ดม** เจ้าของร้าน บอกว่า จุดเด่นของร้านนี้อยู่ที่มีอาหารครบหมดทุกอย่าง ตั้งแต่เมนูพื้นฐาน อย่างส้มตำ ซึ่งมีทั้งตำไทย ตำโคราช ตำซั่ว ตำลาว นอกจากนี้ยังมีปลานิลเผา คัดสรรความสด อร่อย เนื้อแน่นทุกตัว และที่พิเศษจริงๆ คือเมนูพื้นถิ่นอย่างขนมจีนที่เป็นเอกลักษณ์ โดยที่นี่ทำเส้นกันแบบสดๆ ด้วยเตาโบราณที่ตั้งหอรออยู่หน้าร้าน โดยมีทั้งเส้นเล็กที่เหนียวนุ่ม และเส้นพิเศษขนาดใหญ่ ซึ่งเดิมเรียกว่า หงอนไก่โอง แต่ลูกค้าตั้งให้ใหม่ว่า ‘ต้องแดง’ เพราะกินแล้วเหนียวแดง ก็เลยเรียกติดปากจนกลายเป็นปรากฏอยู่บนรายการอาหาร

ที่สำคัญที่ร้านยังใจปล้ำสุดๆ เพราะให้ผักสด ผักลวกแบบไม่อื่น กินไม่พอมาเติมได้ตลอด พร้อมทั้งมีน้ำพริกสูตรเฉพาะให้จิ้ม

เมนูน้ำราดขนมจีนก็มีตั้งแต่ น้ำยากะทิ น้ำยาปลา แต่ที่เด็ดสุดขอยกให้ ‘แจ่ว’ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของที่ร้าน

กินของควาเสร็จ อย่าลืมของหวานเป็นอันขาด เพราะรวมมิตรที่นี่เด็ดสุด เจ้ตุ้มการันตีว่า อร่อยที่สุด ถึงขั้นมีคนขับรถข้ามจังหวัดมากินเลย เพราะนอกจากจะใส่เครื่องแบบไม่ยั้ง ทั้งลอดช่อง เฉาก๊วย ข้าวโพด ฟักทอง แห้ว ทับทิมกรอบ ขนุนแล้ว น้ำกะทิที่นี่ยังหอมหวานกลมกล่อม เพราะคั้นมะพร้าวสดๆ ด้วยตัวเองทุกเช้า

เชิญสัมผัสความอร่อยอันเผ็ดร้อนที่ร้านส้มตำเจ้ตุ้ม หมู่ที่ 3 บ้านนาอ้อ ได้เลยทุกวัน ตั้งแต่ 08.00-16.00 น. รับทราบตามนี้...

ร้านบ้านเฮา ข้าวเป็ยก

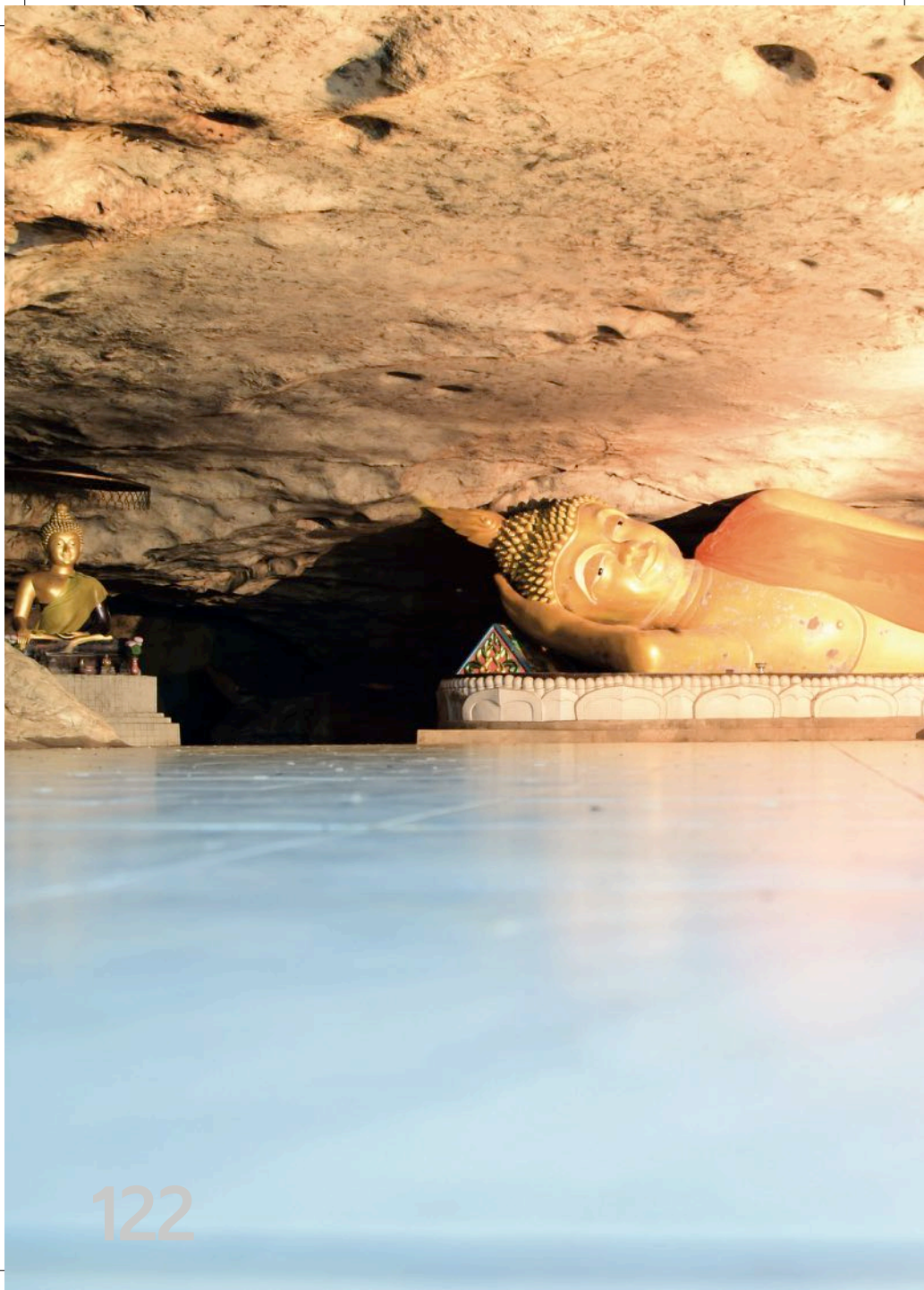
ร้านนี้ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 บ้านนาอ้อ เปิดขายตั้งแต่ 29 พฤษภาคม 2555 **อาทิตยา รักษาบุญ** เจ้าของร้านเล่าว่า เดิมเป็นพนักงานบัญชีอยู่ที่โรงพยาบาลเลย แต่ด้วยที่บ้านมีพื้นที่เหลือ ประกอบกับความหน่ายในงานที่ทำอยู่ ก็เลยหันมาเปิดร้านอาหารแทน

เมนูที่เด็ดสุดที่นี่ขอยกให้ ข้าวเป็ยก หรือก๋วยจั๊บญวนมาพร้อมเส้นเหนียวนุ่ม ใส่หมูยอ โปะไข่กึ่งสุก เป็นที่ถูกอกถูกใจนักเรียนนักศึกษาที่ชอบแวะมารับประทานหลังเลิกเรียนเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ก็มีขนมจีนทรงเครื่อง (ก๋วยเตี๋ยวที่ใช้เส้นขนมจีน) ซึ่งร้านนี้จัดเต็มทั้งเส้นขนมจีน ทั้งผัก ทั้งหมู ทั้งเครื่องใน ปิดท้ายด้วยก๋วยเตี๋ยวหมูน้ำตก หรือเกาเหลา โดยเมนูทั้งหมดมีดีที่น้ำซุ้กระดูกหมูไม่มีผงชูรส เนื้อหมูผ่านการหมักด้วยน้ำมันพืช ก่อนนำไปเข้าช่องแข็ง ทิ้งไว้ 1 คืนเพื่อให้นุ่ม หรืออีกสูตรหนึ่งที่ทำบ่อยคือใช้น้ำสับปะรดหมัก หมูก็จะเป็ยกนุ่ม

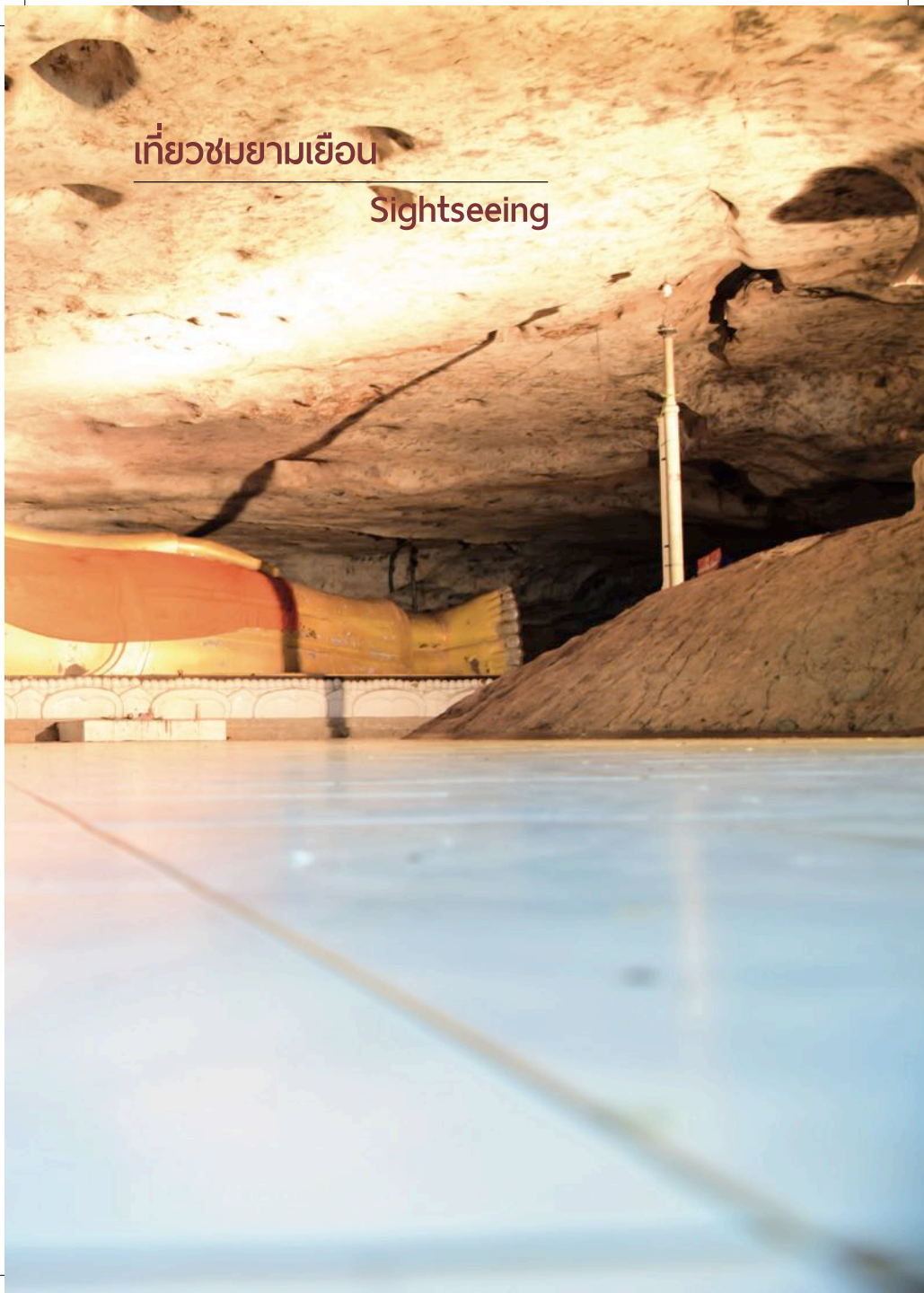

ไม่เพียงแค่นั้น บรรยากาศของร้านก็โดดเด่น มีระบบดับร้อนด้วยน้ำ โดยใช้สปริงเกอร์ 2 ตัวต่อกับท่อน้ำประปา ติดตั้งบนหลังคา ขณะที่ริมรอบขอบรั้วมีไม้กระถางเรียงราย รอรับน้ำที่ไหลลงมา ให้รู้สึกชุ่มชื้นเจริญตาเจริญหูหาอาหาร โดยร้านนี้เปิดทุกวัน ตั้งแต่ 08.00-16.00 น. ตามนั้นเลย...

เที่ยวชมยามเย็น

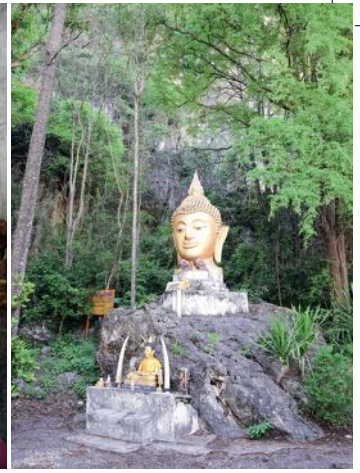
Sightseeing

ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงพุทธรักษ์ (วัดกำแพง)

วัดเก่าแก่อีกแห่งของจังหวัดเลย ภายในวัดมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่หลายองค์ แต่องค์ที่เด่นสุด คือหลวงพ่อกว้าง พระพุทธรูปปางสมาธิซึ่งตั้งอยู่กลางถ้ำ นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งใช้ประกอบพระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ในงานเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครบ 72 พรรษา มีภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ และค้ำควาภูษานับพันตัวอาศัยอยู่

เดินออกมานอกตัวถ้ำบรรยากาศแสนร่มรื่น มีสัตว์ป่าหลายชนิด ที่พบมากคือ ค่างแว่น ถิ่นเหนือ ค่างสีเทาอุปนิสัยรักสงบและรักความสามัคคี สัมผัสจากการรวมตัวเป็นฝูง 6-30 ตัว ช่วงเที่ยงถึงบ่ายจะชอบลงจากเขา ให้ผู้คนได้ถ่ายภาพและให้อาหารอย่างใกล้ชิด

ด้วยความสมบูรณ์ทางธรรมชาติและความเจียบสงบนี้เอง ที่นี่จึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรม และยังเป็นแหล่งรวมพระเกจิอาจารย์หลายรูป โดยเฉพาะ หลวงปู่คำดี ปภาโส ผู้ก่อตั้งวัดแห่งนี้ ซึ่งหากใครอยากศึกษาประวัติของท่าน ก็มีพิพิธภัณฑ์ภายในวัดถ้ำผาปู ซึ่งรวบรวมข้าวเครื่องใช้ และเรื่องราวสมัยที่ท่านยังมีชีวิตอยู่มากมาย...

วัดศรีชมชื่น

วัดศรีชมชื่น หรือชื่อเดิมวัดน้อยบ้านม่วง เป็นวัดเก่าแก่ ตั้งขึ้นเมื่อปี 2357 ถือเป็นศาสนสถานแห่งเดียวในพื้นที่ที่สะท้อนวัฒนธรรมไทลื้อ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของคนนาอ้อ

ความโดดเด่นของวัดศรีชมชื่นอยู่ที่หอรบช้าง ซึ่งมีทรวดทรงโดยรวมแบบปราสาทเขาเดียว มีการลงสีแสนสดใส ส่วนชั้นบนมีรูปร่างคล้ายเรือนปราสาทแปดเหลี่ยม หลังคาทำจากกระเบื้องดินเผาเป็นรูปนกหัสติลิงค์ วางซ้อนกันเป็นชั้นๆ ส่วนพื้นล่างมีรูปปั้นสิงห์ผงาดและรูปปั้นครุฑมูษุยก์ครึ่งสิงห์ ทั้ง 3 ส่วนนี้นักวิชาการบอกว่าเป็นงานพุทธศิลป์ร่วมสมัยของวัฒนธรรมไทลื้อที่ลาว หรือหลวงน้ำทา

นอกจากนี้ ตามประวัติศาสตร์พื้นที่เล่าว่าที่ศาลาการเปรียญที่นี่ยังมีบทบาทสำคัญในช่วงฝรั่งเศสบุกบ้านนาอ้อ เมื่อปี 2441 เพราะเดิมเป็นที่พักของทหารฝรั่งเศส ซึ่งชาวบ้านรวมกำลังยึดคืนมาได้...

สุดใจ ศรีทรงเมือง

ปวีณา กุณะวงษ์

ศาลเจ้าปู่คำแดง

เดิมเป็นศาลเพียงตาที่คนตำบลนาอ้อศรีทธา นิยมมากราบไหว้ขอพร ทั้งในยามเจ็บไข้ได้ป่วย ไปประกอบอาชีพการงานต่างถิ่น ไปสอบเข้าเรียน หรือสอบเลื่อนระดับชั้น

ปวีณา กุณะวงษ์ เจ้าพนักงานพัสดุ ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ศาลเจ้าปู่คำแดง เล่าว่า ด้วยความที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของตำบล ชาวบ้านจึงรวบรวมปัจจัย และเทศบาลตำบลนาอ้อมอบเงินอีก 600,000 บาท เพื่อสร้างศาลเจ้าปู่คำแดงตามที่เห็นในปัจจุบัน โดยชาวบ้านถือเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้เกิดศาลแห่งใหม่ขึ้น

ทุกเดือน 6 จะมีประเพณี ‘บุญซำฮะ’ ซึ่งเป็นงานสำคัญประจำปี โดยจะมี ‘จ๋ม’ หรือร่างทรงเจ้าปู่ รวมถึงร่างทรงของบริวารเจ้าปู่อีกนับสิบคอยนำพิธีกรรม ถือนดาบร้ายรำเสมือนเป็นการชำระสิ่งที่ไม่ดีออกจากบ้าน

“พอทำพิธีเสร็จ ทุกปีจะมีฝนตกหนัก และเป็นธรรมเนียมเคร่งครัดที่คนนาอ้อห้ามออกจากบ้าน และห้ามให้คนนอกเข้าบ้าน ถ้ามีเหตุจำเป็น เช่น เทศบาลมีคณะมาดูงาน ทางเทศบาลต้องมาบอกกล่าว พร้อมนำเครื่องสักการะมาถวาย ทั้งเหล้าขาว น้ำส้ม” ปวีณา เล่า

ขณะที่ สุดใจ ศรีทรงเมือง ผู้ดูแลศาลเจ้าปู่คำแดง เสริมว่า ร่างทรงจะสืบทอดจากครอบครัว โดยจะมีวาระ 2 ปี จะเป็นต่อหรือสละสิทธิ์ก็แล้วแต่ หากถ้าสละสิทธิ์จะต้องคัดเลือกจากคนสายเลือดเดียวกันมา

“เป็นที่เชื่อกันว่า เจ้าปู่คำแดงนั้น มีตัวตนอยู่จริง มีพื้นเพอยู่ที่อำเภอจำปาสัก ประเทศลาว เดินทางเข้ามาที่นี่ได้ราว 200 ปี มาอยู่ปกป้องรักษาตำบลนาอ้อ” สุดใจเสริมที่มาที่ไปเป็นการส่งท้าย...

ติดต่อ

Contact

เทศบาลตำบลนาอ้อ

เลขที่ 111 หมู่ 3 ถนนเลย-เชียงคาน ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย
รหัสไปรษณีย์ : 42100

โทรศัพท์ : 0-4283-4930, 08-5750-8510

อีเมลล์ : loeimanao@gmail.com

เว็บไซต์ : <http://tessabanna-o.go.th/>